

KAINUUN LUONNONVARASUUNNITELMA

Kausi 2015–2020

KUVAILULEHTI			
JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	1.11.2015
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	17.6.2015
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
TEKIJÄ(T)	Aarni Tolonen, Heikki Juntunen, Kerttu Härkönen, Ari Meriruoko, Mikko H. Heikkinen, Jarkko Mähönen, Merja Väisänen		
JULKAISUN NIMI	Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2015–2020		
TIIVISTELMÄ	<p>Luonnonvarasuunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa Kainuun maakunnan valtion maa- ja vesialueilla vuosina 2015–2020.</p> <p>Metsähallituksen johtoryhmä on uudistanut luonnonvarasuunnittelun periaatteita. Kainuun luonnonvarasuunnitelma oli ensimmäinen suunnitelma, joka toteutettiin uusien ohjeiden ja linjausten mukaisesti.</p> <p>Suunnitelma laadittiin tiiviissä yhteistyössä alueen sidosryhmistä kootun yhteistyöryhmän kanssa. Kansalaisten mielipiteitä ja odotuksia luonnonvarasuunnitelmaan liittyen kartoitettiin internet-kyselyn avulla.</p> <p>Metsähallituksen johtoryhmä hyväksyi tulokset 17.6.2015. Suunnitelman päälinjat tukevat Kainuun aluetaloutta. Monikäyttömetsien virkistyskäyttöön, luontomatkailuun ja suojelualueiden sekä monikäyttömetsien luonnonhoitoon panostetaan aiempien vuosien tapaan.</p> <p>Suunnitelman päälinjat ovat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Soidensuojelun täydennysohjelma toteutuu suunnitelmakaudella. • Alue-ekologisen suunnittelun päivitys käynnistyy suunnitelmakaudella. • Kainuun hakkuusuunnite on 1,4 milj. m³/v. Uudistamis-pinta-ala on 4700 ha/v ja kasvatushakkuu-ala 12 000 ha/v. • Monikäyttömetsät pidetään hyvässä ja tuottavassa kunnossa. Erityishakkuiden käyttö lisääntyy ja turvemaiden metsien käsittely muuttuu. • Retkeilyn ja luontomatkailun palvelurakennetta ja sisältöä muutetaan vastaamaan kysyntää ja resursseja. • Yhteistyö luonnonsuojelu- ja retkeilyalueita liiketoiminnassaan hyödyntävien yrittäjien kanssa tiivistyy. • Matkailualueiden kehittämistä ja lomatoimintakauppaa jatketaan. • Metsähallitus lisää viestintää sekä Metsähallituksen ja toimintaympäristön välistä vuorovaikutusta. • Metsähallitus tekee aktiivisesti työtä lasten ja nuorten luontosuhteen ja kotiseututietouden vahvistamiseksi. <p>Luonnonvarasuunnitelman toteutumista seurataan vuosittain. Uusi luonnonvarasuunnitelma laaditaan vuonna 2020.</p> <p>Kuvat: Antti Otsamo, Hanna Kelola-Mäkeläinen, Aino Virtala, Mikko Heikkinen, Heidi Kontiokari, Laura Tokola, Marko Väyrynen (kuva 31) maisema-arkkitehtitoimisto Väyrynen.</p>		
AVAINSANAT	Luonnonvarasuunnitelma, Kainuu, A. Tolonen		
MUUT TIEDOT			
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 72		
ISSN 1239-1670	ISBN (PDF) 978-952-295-141-0	ISBN (nidottu)	978-952-295-119-9
SIVUMÄÄRÄ	71	KIELI	suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINO-PAIKKA	Edita Prima Oy
JAKAJA	Metsähallitus	HINTA	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	7
1.1 Metsähallitus Kainuussa	7
1.2 Luonnonvarasuunnittelu	7
1.3 Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2015–2020	7
2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYS	9
2.1 Metsä- ja ympäristöalan organisaatiot	9
2.2 Kainuun maakuntakaavoitus	10
3 METSÄHALLITUKSEN KEHITYS	11
3.1 Metsätalous	11
3.2 Luontopalvelut	14
3.3 Laatumaa	17
3.4 Edellisen suunnitelman toteutuminen	18
4 VAIKUTTAVUUDEN JA HYÖTYJEN SEURANTA	19
4.1 Omistaja	19
4.1.1 Valtion maa- ja vesialueet	19
4.1.2 Metsävarojen kehitys monikäyttömetsissä	20
4.1.3 Metsähallituksen puusta saatava tuotannon bruttoarvo ja viennin arvo	21
4.1.4 Monimuotoisuuden kehitys	22
4.1.4.1 <i>Natura-luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus</i>	23
4.1.4.2 <i>Lahopuun määrä monikäyttömetsissä ja suojelualueilla</i>	24
4.1.4.3 <i>Järeän haavan määrä monikäyttömetsissä ja suojelualueilla</i>	25
4.1.4.4 <i>Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys</i>	26
4.2 Asiakkaat	28
4.2.1 Kainuun alueen hakattu puumäärä	28
4.2.2 Asiakastytyväisyys	29
4.2.3 Suojelu- ja retkeilyalueiden ja monikäyttömetsien käyntimäärä	29
4.2.4 Myydyt ja vuokratut tontit	30
4.2.5 Tuotettu energia	30
4.2.6 Metsätalouden tiestö	30
4.3 Sidosryhmät	32
4.3.1 Sidosryhmien tyytyväisyys	32
4.3.2 Paikallis- ja aluetaloudelliset vaikutukset	34
4.3.3 Metsähallituksen rahan käyttö alueella	35

5 TOIMINTAOHJELMAN PÄÄLINJAT	36
6 TOIMINTAOHJELMA VUOSILLE 2015–2020	37
6.1 Omistajaohjaus	37
6.2 Maankäyttö	37
6.3 Metsätalous monikäyttömetsissä	37
6.4 Luonnonsuojelu	39
6.4.1 Suojelualueiden hoito	39
6.4.2 Monikäyttömetsien luonnonhoito	39
6.5 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	41
6.6 Kulttuuriperinnön suojelu ja hoito	42
6.7 Eräpalvelut	43
6.7.1 Kalastus	43
6.7.2 Metsästys ja riistanhoito	44
6.7.3 Erävalvonta	44
6.7.4 Maastoliikenne	45
6.8 Tonttikauppa	45
6.9 Maakauppa	46
6.10 Maa-aines	46
6.11 Tuulivoima ja turve	46
6.12 Yhteistyö ja vuorovaikutus	47
LIITTEET	48

1 JOHDANTO

1.1 Metsähallitus Kainuussa

Valtio omistaa Kainuun maakunnan pinta-alasta reilut 40 prosenttia. Valtion mailla ja vesillä on ollut aina merkittävä rooli kainuulaisten elämässä. Tähän merkittävään metsä- ja vesiomaisuuteen kohdistuu monenlaisia odotuksia, jotka ovat usein ristiriitaisia. Yhteiskunnan tarpeet kasvavat koko ajan. Metsähallitukselta edellytetäänkin selkeitä toimia niin talouden, luonnonsuojelun kuin muidenkin palvelujen suhteen. Puun kysyntä tulee lisääntymään lähivuosina merkittävästi jo tehtyjen ja suunnitteilla olevien metsäteollisuuden investointipäätösten ansiosta. Metsäbiotaloudella on nostetta. Metsiin ja vesiin kohdistuu kasvavia odotuksia erityisesti virkistyskäytön ja luontomatkailun osalta. Kainuun valtionmaiden pinta-alasta on talouskäytön ulkopuolella viidennes. Metsienkäytön erilaiset odotukset kohdistuvat voimakkaasti monikäyttömetsiin. Erilaisten, osin myös ristiriitaisten tavoitteiden yhteensovittaminen vaatii aktiivista ja avointa vuorovaikutusta sekä ymmärrystä eri osapuolten kesken.

Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2015–2020 laaditaan Kainuun maakunnan valtion maa- ja vesialueille. Kainuussa oli vuoden 2015 alussa yhdeksän kuntaa. Metsähallituksen maa- ja vesialueet sijoittuvat pääosin Kainuun itä- ja pohjoisosiin.

Metsähallituksen metsätalousalueet ovat monikäyttömetsiä. Niiden käytössä ja hoidossa turvataan metsien ekosysteemipalvelut: puuntuotanto, virkistyskäyttö, porotalouden ja saamelaiskulttuurin edellytykset sekä metsien monimuotoisuus.

Metsähallitus hallinnoi Kainuussa 1 072 000 hehtaarin maa- ja vesiomaisuutta. Monikäyttömetsien vuotuinen kasvu on 2,4 miljoonaa kuutiometriä. Monikäyttömetsiä on 749 000 hehtaaria. 155 000 hehtaaria on lain nojalla suojeltu. Monikäyttömetsiä on siirretty Metsähallituksen omalla päätöksellä metsätalouskäytön ulkopuolelle 35 000 hehtaaria.

1.2 Luonnonvarasuunnittelu

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen omaa pitkän aikavälin valtion omistamien maa- ja vesialueiden käy-

tön suunnittelua. Suunnittelu tapahtuu vuorovaikuttaisesti monitavoitteisessa prosessissa yhteistyössä paikallisten sidosryhmien ja yhteistyökumppanien kanssa. Valtio asettaa omistajana kehiksen, jossa Metsähallitus toimii. Luonnonvarasuunnittelua ohjaavat yhteiskunnalliset maankäyttöpäätökset, valtio-omistajan muut linjaukset ja Metsähallituksen strategian linjaukset. Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen keskeisin työkalu toiminnan mitoituksessa ja suunnittelussa. Siinä otetaan huomioon omistajan, asiakkaiden ja sidosryhmien tavoitteet.

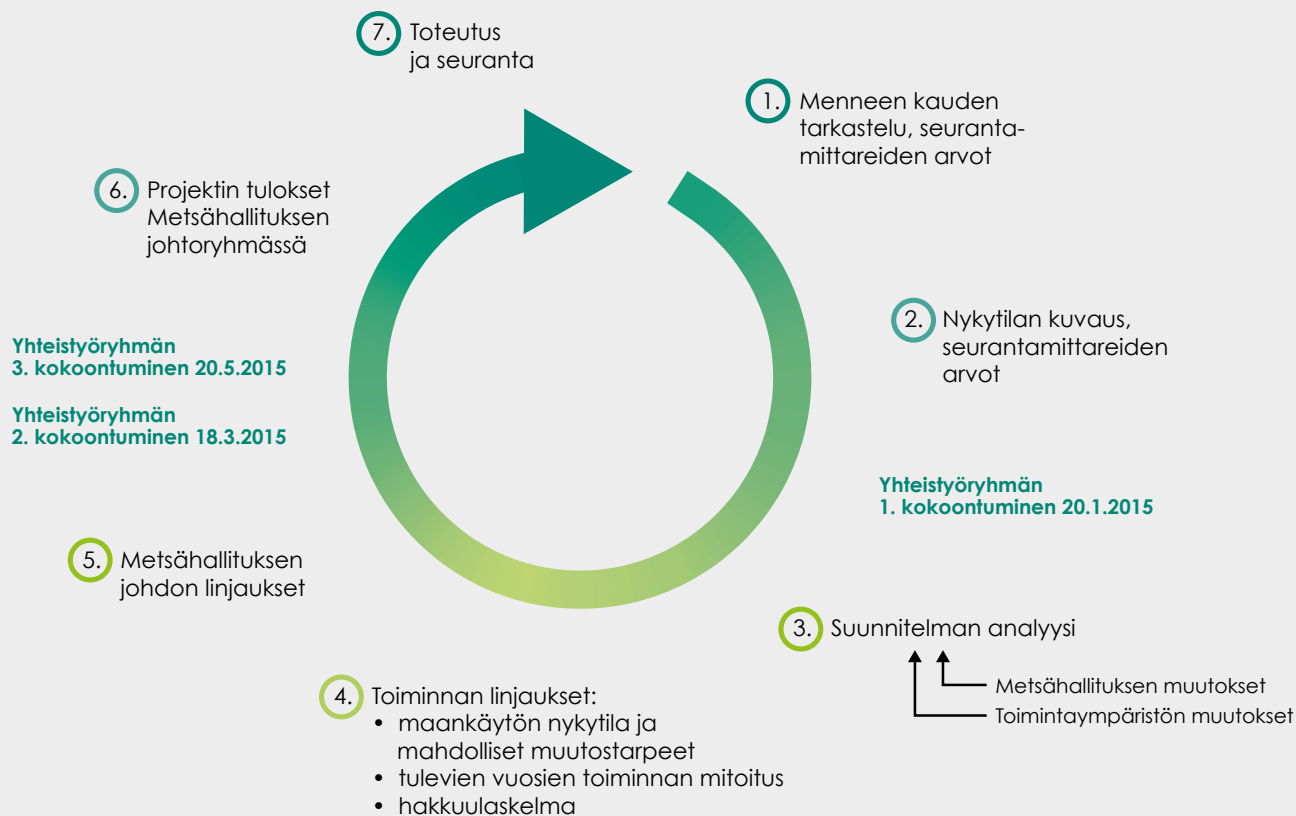
Luonnonvarasuunnitteluun on kehitetty uusi, monipuolinen mittaristo, joka mittaa Metsähallituksen toiminnan vaikuttavuutta: valtion mailta ja vesiltä saatavia erilaisia aineellisia ja aineettomia hyötyjä. Uusi mittaristo kytkeytyy tiiviisti Metsähallituksen strategian mittareihin.

1.3 Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2015–2020

Uuden luonnonvarasuunnitelman valmistelu aloitettiin 1.11.2014. Työ alkoi seurantamittariston nykyarvojen sekä Metsähallituksen ja sen toimintaympäristön muutosten kartoituksella ja analysoinnilla. Vuoden vaihteen jälkeen edettiin metsävara-analyysin laskentaan, aikaisemmilla luonnonvarasuunnittelukierroksilla laaditun maankäyttöratkaisun toimivuuden arviointiin ja tulevien vuosien toimintaohjelman suunnitteluun.

Vuosien 2015–2020 toimintaohjelmaluonnos esiteltiin Metsähallituksen johtoryhmälle 9.3.2015 ja luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmälle 18.3.2015. Suunnitelman alustavat tulokset esiteltiin yhteistyöryhmälle 20.5.2015. Metsähallituksen johtoryhmä hyväksyi projektin tulokset 17.6.2015.

Suunnittelun tukena oli alueellinen yhteistyöryhmä. Se koottiin edustamaan mahdollisimman hyvin maakunnan valtion monikäyttömetsien, suojelualueiden ja vesistöjen käyttäjiä. Yhteistyöryhmässä oli mukana 24 yhteistyötahtoa tai asiantuntijajäsentä. Yhteistyöryhmä kokoontui projektin aikana kolme kertaa. Kokouksissa oli läsnä keskimäärin 16 jäsentä.

Kuva 1. Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2015–2020 -projektin vaiheet.

Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2015–2020 projektin ohjausryhmä, projektiryhmä ja yhteistyöryhmä on esitelty liitteessä 1.

Metsähallitus valmisteli Kainuun uuden luonnonvarasuunnitelman tiiviissä yhteistyössä luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmän kanssa. Kainuun luonnonsuojelupiiri ja lintutieteellinen yhdistys jättivät luonnonvarasuunnitelmaan eriävän mielipiteen. He olivat lopputulokseen tyytymättömiä ja tekivät prosessin aikana oman vaihtoehdon, joka ei kuitenkaan järjestöjen mielestä näy lopullisessa suunnitelmassa.

Kansalaisten osallistamista ja palautteenantomahdollisuutta pyrittiin helpottamaan ja kohdistamaan tehokkaammin verrattuna aiempiin suunnittelukierroksiin. Suunnittelun yhteydessä ei järjestetty omia sidosryhmätapaamisia tai tiedotustilaisuuksia, vaan osallistuttiin muiden järjestämiin tilaisuuksiin. Suunnittelun yhteydessä kokeiltiin osallistavan paikkatiedon käyttömahdollisuutta osana luonnonvarasuunnittelua. Pilottialueena oli Oulujärven retkeilyalue.

Luonnonvarasuunnitelmaan oli mahdollista antaa palautetta Metsähallituksen nettisivujen kautta ja linkistä kyseisille sivuille tiedotettiin muun muassa sosiaalisessa mediassa. Kansalaispalautteita saatiin 97 kappaletta. Kansalaispalautteiden yhteenveto on esitetty liitteessä 6.

Viralliset lausunnot pyydettiin yhteensä 32 taholta (liite 4). Lausuntoja saatiin yhteensä 16 kappaletta (liite 5). Lisäksi saatiin muutamia kannanottoja ja yhteistyöryhmän jäsenten kommentteja, jotka on mahdollisuuksien mukaan otettu huomioon prosessin aikana (liite 5). Kannanotoista laajin oli kuuden eri luonnonsuojelujärjestön esitys maakunnan valtion maa- ja vesialueiden maankäytövaihtoehdoksi.

2 TOIMINTAYMPÄRISTÖN KEHITYS

KAINUULAISESSA ELINKEINOELÄMÄSSÄ on edellisen luonnonvarasuunnitelman jälkeen tapahtunut paljon. Kaksi suurta työn ja toimeentulon lähettä lopetti toimintansa Kajaanissa: UPM sulki paperitehtaansa vuonna 2008 ja Oulun yliopisto päätti vuonna 2010 lakkauttaa Kajaanin opettajankoulutuslaitoksen. Välittömien ja välillisten työpaikkojen menetys lasketaan tuhansissa ja vaikutus maakunnan henkiseen elämään oli hetkellisesti musertava.

Paperitehtaan lakkauttamisen jälkihoitona aloitettu elvytys on tuottanut tulosta. Entisellä tehdasalueella, nykyiseltä nimeltään Renforsin ranta, työskentelee nyt enemmän ihmisiä kuin paperitehtaan sulkemishetkellä. Tehdashalleihin on sijoittunut tehokkaita palvelinkeskuksia, ja myös puunjalostus alueella jatkuu, kun Pölkky Oy jatkaa sahan toimintaa. Tehdasalueelle on noussut bioetanolitehdas, joka käyttää raaka-aineenaan sahalla syntyvää sahanpurua.

Merkittävä kehityskulku Kainuussa on ollut Talvivaaran nikkelikäivos. Vuodesta 2008 toiminut lajissaan Euroopan suurin kaivos herätti suuria odotuksia. Sen työllistävä vaikutus oli parhaimmillaan 2000 henkilötyövuotta, mutta ympäristö- ja rahoitusongelmat kaatoivat kaivosyhtiön loppuvuonna 2014. Talvivaarassa töitä jatketaan valtion rahoituksella ja yhtiön myyntiä selvitetään.

Puun käytön kehittämisessä on saavutettu tuloksia Kuhmon Woodpolisissa, paikallisista yrityksistä kootussa yritysryppäessä, joka on muun muassa saanut urakoitavakseen Helsinkiin puutaloalueen. Kuhmossa on käynnistynyt maan ensimmäinen uusi puurakennuselementtejä valmistava CLT-tehdas.

2.1 Metsä- ja ympäristöalan organisaatiot

Metsä- ja ympäristöalan organisaatiot ovat olleet muutostilassa. Suomen metsäkeskus muuttui vuonna 2012 yhdeksi valtakunnalliseksi organisaatioksi, jonka pääkonttori on Lahdessa. Kolmestatoista maakunnallisesta metsäkeskuksesta muodostettiin viisi alueyksikköä ja Kainuu kuuluu nykyään Pohjois-Suomen alueeseen. Liiketoiminta eriytettiin omaksi yhtiökseen, joka sai nimen Otso. Ympäristökeskukset liitettiin vuonna 2010 osaksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksia. Molemmissa organisaatioissa on käyty yhteistoimintaneuvottelut ja niiden henkilömäärä on vähentynyt.

Uusi metsänhoitoyhdistyslaki tuli voimaan vuoden 2015 alussa. Samassa yhteydessä luovuttiin pakollisesta metsänhoitomaksusta. Metsänhoitoyhdistykset rahoittavat toimintansa jatkossa yhdistyksiin kuuluvien metsänomistajien jäsenmaksuilla sekä liiketoimintansa tuotoilla. Yhdistysten omaa liiketoimintaa koskevat rajoitukset poistuvat ja metsänhoitoyhdistykset voivat tuottaa jäsentensä haluamia metsätalouden ja puukaupan palveluita. Metsänhoitoyhdistykset päättivät vuoden 2014 aikana liittyä Maa- ja metsätaloustuottajien keskusliittoon yhtä yhdistystä lukuun ottamatta.

Yhteistyöryhmässä oli mukana 24 yhteistyötahoa tai asiantuntijajäsentä.

Kainuun matkailun kehittämisessä on hyödynnetty käytävissä olevia hankeinstrumentteja. Käynnissä on ollut muun muassa maakunnan laajuinen luontomatkailun koordinaatiohanke, samoin suuria kansainvälisen matkailumarkkinoinnin hankkeita. Useiden matkailualueiden toimintaa ja palveluja on kehitetty yrittäjien yhteistyöllä ja hankerahoituksella. Matkailun kehittämissankkeiden hallinnoijana on pääosin toiminut kuntien elinkeinoyhtiö Kainuun Etu Oy.

Kainuun maakunta oli valtakunnallinen edelläkävijä sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisessä. Kainuun malli kokosi sosiaali- ja terveysalan hallinnon ja palvelut maakunnan yhteiseksi organisaatioksi, joka sai kustannusten nousun pysäytettyä. Kuntien väliset erimielisyydet katoivat mallin vuonna 2013. Kainuun liitto jatkaa alueellisenä edunvalvonta- ja hankeorganisaationa. Sosiaali- ja terveysasioita hoitaa maakunta-kuntayhtymä.

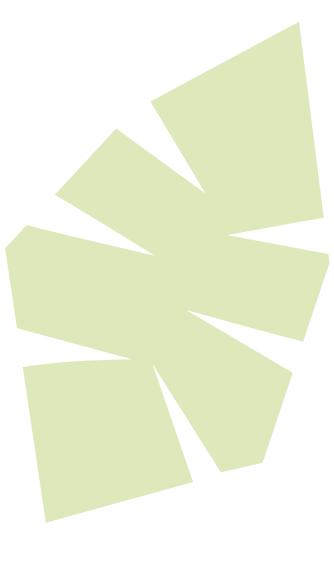
2.2 Kainuun maakuntakaavoitus

Kainuussa on kaksi voimassa olevaa maakuntakaavaa. Kainuun maakuntakaava 2020 vahvistettiin valtioneuvostossa vuonna 2009. Lisäksi voimassa on Kainuun ensimmäinen vaihemaakuntakaava, joka vahvistettiin ympäristöministeriössä vuonna 2013. Samana vuonna aloitettiin Maakuntasuunnitelma 2035 laatiminen. Osana maakuntasuunnitelmaa on valmistumassa maakuntaohjelma vuosille 2014–2017.

Maakunnallisia strategioita ja ohjelmia ovat Kainuun ilmastostrategia ja -ympäristöohjelma, alueellinen metsäohjelma, suoselvitys sekä arvokkaiden maisema-alueiden täydennys- ja päivitysinventointi. Ohjelmien ja inventointien seuranta on maakunnan vastuulla. Metsähallituksella on näiden ohjelmien toteuttamisessa oma roolinsa.

Kehittämisaktiivisuudesta huolimatta maakunnan väkiluku on laskenut alle 80 000 henkilön. Kainuun liiton tilastojen mukaan maakunnan työllisyysaste ja taloudellinen huoltosuhde ovat maan heikoimmat. Työttömyysluvut ovat alkuvuodesta 2015 maan korkeimmat, vaikka toisaalta koulutetusta työvoimasta on etenkin sosiaali- ja terveyspalveluissa pulaa.

Uusimmassa maakuntaohjelmassa elinkeinoelämän kärkialoiksi on valittu biotalous, ICT, kaivannaisteollisuus ja matkailu. Maakuntaohjelmassa ja sitä täydentävässä ennakointihankkeessa on selvitetty muun muassa biotalouden aluevaikutuksia. Maakuntaohjelma, ennakointihanke ja valmisteilla oleva Kainuun biotalousstrategia nostavat keskeiseksi tavoitteeksi maakunnan metsävaretojen mahdollisimman täysimääräisen, kestävään hakkuusuunnitteeseen perustuvan käytön ja jalostusasteen nostamisen.

Uusimmassa maakuntaohjelmassa yhdeksi elinkeinoelämän kärkialaksi on valittu biotalous.

3 METSÄHALLITUKSEN KEHITYS

EDELLISEN LUONNOVARASUUNNITELMAN jälkeen aloitettiin liikelaitos selvitys Metsähallitusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi. Keväällä 2010 uudistettiin valtion liikelaitoksia koskeva puitelaki, mutta uusi laki ei koske Metsähallitusta, vaan sen osalta selvitystyö jatkuu edelleen. Toistaiseksi Metsähallitus jatkaa vanhan liikelaitoslain ja voimassa olevan metsähallituslain pohjalta nykymuotoisena. Uusi metsähallituslaki siirtyi keväällä 2015 valitun eduskunnan päätettäväksi.

Metsähallituksen konsernistrategia hyväksyttiin ja otettiin käyttöön vuonna 2012. Strategian keskeisin ajatus on Metsähallituksen ja valtion maiden säilyttäminen yhtenä monitavoitteisena kokonaisuutena. Se mahdollistaa vahvan palvelukokonaisuuden, yhteiskunnallisen roolin, laajan osallistamisen ja yhteistyön sekä suuren vaikuttavuuden. Strategian mukaisesti Metsähallitus on edelläkävijä vihreillä markkinoilla. Aikaisempaan strategiaan nähden painotusmuutoksia olivat muun muassa pääoman tuoton ja liikevoiton merkityksen korostuminen. Strategian tarkistustyön seurauksena laadittiin uudet tulosalueittaiset toimintaohjelmat.

3.1 Metsätalous

Metsätalouden toimintatavan kehittäminen käynnistyi keväällä 2012. Toimintatapa päätettiin muuttaa siten, että aiemman kahden prosessin sijasta metsätalouden organisaatiossa siirryttiin kolmeen prosessiin. Uuden organisaation mukaiset prosessit ovat metsäomaisuuden hoito (MOH), metsänhoito ja tienrakennus (MHT) sekä asiakaslogistiikka (AL). Henkilöstön valinta uusiin tehtäviin tehtiin vuoden 2012 lopussa ja uusi toimintatapa astui voimaan vuoden 2013 alusta.

Metsälaki ja laki metsätuhojen torjunnasta uudistui vuoden 2014 alusta. Uusi metsälaki lisää metsänomistajan valinnanvapautta oman metsäomaisuutensa hoidossa. Se turvaa aiempaa paremmin luonnon monimuotoisuuden. Metsien uudistamista aiemmin säädelleet läpimitta- ja ikärajat poistuivat. Uusi metsälaki tarjoaa perinteisten uudistus- ja kasvatushakkuiden lisäksi erilaisia käsittelymalleja eri-ikäisen metsän kasvattamiseen.

Uuden metsälain pohjalta Metsähallituksessa päivitettiin metsätalouden metsänhoito-ohje, joka astui voimaan vuonna 2014. Uudistetun metsänhoito-ohjeen tavoitteena on kasvattaa hyvälaatuista tukkipuuta ja hyödyntää korkeaa arvokasvua monikäyttömetsissä. Lisäksi uudessa metsänhoito-ohjeessa on tarkennettu ohjeistusta huonotuottoisten turvemaiden käsittelystä ja erikoismetsien hakkuista.

Metsähallituksen uusi metsätalouden ympäristöopas julkaistiin vuonna 2011. Oppaan päätteemoina ovat metsien monimuotoisuuden ja talousmetsien ekosysteemipalveluiden turvaaminen. Muita teemoja ovat luonnonvarojen käytön suunnittelujärjestelmät, porotalous ja saamelaiskulttuuri, vuorovaikutus ja yhteistyö sekä oppaan toimeenpanon seuranta.

Retkeily- ja matkailumetsät ovat säilyneet peitteisinä ja maisema metsäisenä.

Kuva 2. Ojittamattomat kitu- ja joutomaiden suot jätetään kaiken metsätaloustoiminnan ulkopuolelle.

Edellisen luonnonvarasuunnitelman yhteydessä päätettiin siirtää 24 000 hehtaaria monikäyttömetsiä retkeilymetsien luokkaan ja 12 000 hehtaaria matkailumetsien luokkaan. Retkeilymetsissä päätettiin soveltaa ylipitkään kiertoaikaan pohjautuvaa metsien käsittelymallia ja matkailumetsiä käsitellä poimintahakkuun periaatteilla. Retkeily- ja matkailumetsien käsittelyperiaatteet tarkentuvat uuden metsätalouden ympäristöoppaan myötä siten, ettei metsien käsittelyssä luokkien välillä ole juuri eroa.

Suunnitelmakaudella 25–30 prosentin osalla on edellä mainittuja retkeily- ja matkailumetsiä käsitelty tavoitteen mukaisesti. Pääosaa metsiä ei ole käsitelty tai niitä on käsitelty harvennuksin. Enintään 0,5 hehtaarin pienaukkoja on tehty hieman yli 1000 kappaletta ja yhteensä reilut 500 hehtaaria. Metsien varovaisen käsittelyn ansiosta retkeily- ja matkailumetsien alueet ovat säilyneet peitteisinä ja maisema metsäisenä.

Metsätaloudessa on testattu ja otettu käyttöön uusia suunnittelumenetelmiä. Laserkeilauksen tuottaman puustotiedon avulla saadaan aiempaa tarkempaa tietoa monikäyttömetsistä ja toimenpidesuunnittelua voidaan kohdentaa tehokkaammin kuin aiemmin. Kainuun alueelle hankittiin

vuosien 2008–2013 välisenä aikana laserkeilausaineistoa omissa ja yhteishankkeissa 621 000 hehtaarin alueelle.

Luonnonvarasuunnitelman välitarkastuksen yhteydessä vuonna 2008 päätettiin, että maakunnan hakkuusuunnite on 1,3 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Suunnitetta vastaavat pinta-alatavoitteet ovat seuraavat: uudistushakkuuala 5500 hehtaaria ja harvennusala 9100 hehtaaria. Jälkimmäisestä ensiharvennusta on 6200 hehtaaria.

**Hyväkuntoinen
tiestö varmistaa
ympäri vuotiset
puuntoimitukset.**

Kuva 3. Ympäristöseurantojen mukaan vesistöjen suojavyöhykkeet ovat säilyneet hyvinä yli 93 prosentilla tarkastetuista kohteista.

Korjuumäärä on vuosien 2007–2013 välisenä aikana kasvanut 1,17 miljoonasta 1,33 miljoonaan kuutiometriin. Vuotuinen vaihtelu on ollut 1,17 miljoonan ja 1,40 miljoonan kuutiometrin välillä. Korjuumäärän kasvua ajanjaksolla selittää osaltaan harvennushakkuupinta-alan lisääntyminen. Harvennushakkuupinta-ala oli 6900 hehtaaria (vuonna 2007) ja 13 200 hehtaaria (vuonna 2013). Uudistushakkuiden pinta-ala oli 4 800 hehtaaria (vuonna 2007) ja 4 100 hehtaaria (vuonna 2013). Uudistushakkuupinta-ala on vaihdellut 4100 ja 5600 hehtaarin välillä. Hakkuiden pinta-ala on vaihdellut budjettitavoitteiden ja markkinatilanteen mukaan.

Taimikonhoitoa on toteutettu keskimäärin 7000 hehtaaria vuosittain. Lannoitusta on tehty 3800 hehtaaria vuosittain. Vuosi 2014 oli alueella lannoituksen huippuvuosi, jolloin lannoitettiin 6365 hehtaaria.

Riistan elinympäristöjä on hoidettu aktiivisesti valtion mailla. Riistan elinympäristöjen aktiivinen hoito -projektin (REAH) pohjalta on ennallistettu, kunnostettu ja rakennettu uusia riistaeläinten elinympäristöjä vuosittain pääasiassa metsätalouden kitu- ja joutomailla. Projektissa kehitettiin elinympäristöjen aktiivisen hoidon menetelmiä ja aloitet-

tiin toimenpiteiden vaikutusten seuranta hoitokohteilla. Projektin jälkeen riistan elinympäristöjen hoitoon kehitettiin pysyvä toimintamalli, jossa hoitotoimenpiteiden suunnittelu ja toteutus nivottiin osaksi normaalia toimintaa.

Metsähallitus käynnisti vuonna 2007 kymmenvuotisen tienkunnostusohjelman, jonka seurauksena metsäautoteiden ja siltojen peruskorjauksiin investoidaan merkittävästi aiempaa enemmän. Hyväkuntoinen tiestö varmistaa ympärivuotiset puuntoimitukset. Samalla varaudutaan ilmastonmuutoksen vaikutuksiin ja pakkastalvien lyhentymiseen.

Metsähallitus aloitti vuonna 2009 kaksivuotisen projektin, jonka tavoitteena oli lisätä valtion metsistä korjattavan energiapuun määrää ja kehittää energiapuun myyntiä sekä korjuu- ja toimituskäytäntöjä. Projektin tuloksena energiapuusta tuli oma puutavaralajinsa tukki- ja kuitupuun rinnalle.

Kansallisen metsäohjelman mukaisesti Metsähallitus inventoi valtion monikäyttömetsien kulttuuriperintökohteet. Kulttuuriperintöinventointien tavoitteena on kartoittaa ihmisen jättämiä jälkiä kivikaudelta 1960-luvulle asti. Kohteita on löydetty Kainuusta noin 1500 kap-

Kuva 4. Huutokaarten myllyn jäännös Suomussalmella on yksi 1500 Kainuun valtionmetsistä löydetystä kulttuuriperintökohteesta.

paletta ja yksittäisiä rakenteita on dokumentoitu useita tuhansia. Dokumentoiduista kohteista puolet on muinaismuistolain suojaamia kiinteitä muinaisjäännöksiä ja puolet kulttuuriperintökohteita, jotka Metsähallitus on suojellut omalla päätöksellään. Tyypillisin kulttuuriperintökohde on metsien käytön perinteestä kertova tervahauta, joita löytyy monikäyttömetsistä tuhansia.

Kainuun maakunnan kulttuuriperintöinventoinnit aloitettiin Kuhmossa vuonna 2011 ja viimeiset inventoinnit tehtiin kesällä 2015 Vaalan, Kajaanin, Paltamon ja Sotkamon alueilla. Alueen monikäyttömetsiä on inventoitu 465 000 hehtaaria. Kitu- ja joutomaita on inventoitu 15 800 hehtaaria. Inventointeja on tehty Kuhmossa, Suomussalmella, Hyrynsalmella, Ristijärvellä ja Puolangalla.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (Metso) myötä Metsähallituksen toteutettavaksi tulleita hankkeita ovat suojelualueiden perustietojen keruu, suojelualueiden laajentaminen, monikäyttömetsien luonnonhoito sekä suojelualueiden ennallistaminen ja luonnonhoito. Ohjelman myötä metsätalous toteuttaa valtion monikäyttömetsien monimuotoisuutta edistäviä toimia yhteistyössä luontopalvelujen kanssa vuosina 2009–2016.

3.2 Luontopalvelut

Luontopalvelut on elänyt kehittämisen ja laajenemisen aikaa. Perinteisen osaamisen menetelmät ovat kehittyneet ja uusia osaamisalueita on otettu haltuun – esimerkiksi merialueet, vedenalainen luonto ja kulttuuriperintö. Eräpalvelujen tulo osaksi luontopalveluja monipuolista asiakaskuntaa. Viestintä kansalaisten suuntaan on nostanut luonnonsuojelualueiden, etenkin kansallispuistojen, profilia ja kävijämäärät ovat nousseet. Vapaaehtoistyön määrä on kasvanut ja sen myötä luonto- ja kulttuuriperintö on avautunut kiinnostuneille kansalaisille. Kansainvälisellä yhteistyöllä on kehitetty muun muassa asiakasseurantaa ja tuotu esille luontoliikunnan terveysvaikutuksia.

Luonnonsuojelukäytössä, luontopalvelujen taseessa, oleva maa-ala on kasvanut 15 500 hehtaaria. Lisäys johtuu suojeluohjelmien toteuttamisesta eli valtiolle hankituista, aiemmin yksityisomistuksessa olleista alueista, erityisesti Metso-ohjelman kohteista sekä vuosien 2004–2007 dialogiprosessista. Dialogilla tarkoitettiin Metsähallituksen ja luontojärjestöjen keskinäisiä neuvotteluja ja päätöksentekoa viimeisistä kiistanalaisista monikäyttömetsien metsäkohteista. Prosessin tuloksena suojeltiin monikäyttömetsien luontokohteita 18 200 hehtaaria, joista vuon-

na 2011 siirrettiin 4900 hehtaaria luontopalveluiden taaseeseen odottamaan niiden myöhempää perustamista lakisääteisiksi suojelualueiksi. Suomussalmella sijaitsevat luontopalvelujen hallinnoimat dialogikohteet perustettiin asetuksella suojelualueiksi samanaikaisesti muiden luonnonsuojeluohjelmakohteiden kanssa koko kunnan kattavassa säädösvalmistelupilotissa vuonna 2014. Lisäksi maakunnan dialogialueista perustettiin 38 suojelumetsää, yhteensä 7210 hehtaaria metsätalouden taaseeseen. Loput 6100 hehtaaria ovat kuviokohtaisin rajoituksin pysyvästi talouskäytön ulkopuolelle jääviä metsätalousalueita.

Luonnonsuojelun osalta luontopalvelujen toimintaa ohjaa Suomen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävä käytön kansallinen strategia ja toiminta-ohjelma 2006–2016. Sen mukaisesti monimuotoisuuden suojelun tavoitteiden saavuttamisessa keskeinen rooli on Metso-ohjelmalla, joka on lisännyt resursseja suojelualueiden inventointiin ja ennallistamiseen. Maakunnan läntisimmät osat kuuluvat Metso-painopistealueeseen. Muu Kainuu on painopistealueen ulkopuolella. Suojelualueiden ja suojeluohjelmakohteiden luontotyyppisiä on vuosien 2007–2013 välisenä aikana inventoitu 18 500 hehtaaria.

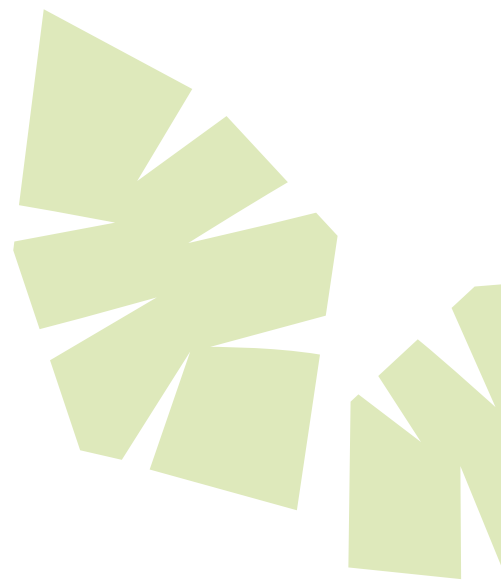
Tarkastelujakson aikana suojelu- ja suojeluohjelma-alueilla ennallistettiin 428 hehtaaria soita sekä 359 hehtaaria metsiä. Soiden ennallistamisesta 219 hehtaaria ja metsien ennallistamisesta 145 hehtaaria sijoittui Metso-ohjelman alueelle. Metsien ennallistamisesta 42 hehtaaria oli polttoa, loput lahoppuun lisäystä ja pienaukotusta. Lehtoja hoidettiin Metso-ohjelman alueella 2 hehtaaria. Hoidossa olevien perinnebiotooppien pinta-ala viisinkertaistui tarkastelujakson aikana. Vuoden 2013 lopussa hoidon piirissä oli yhteensä 42 hehtaaria, josta puolet avoimia ja puolet puustoisia perinnebiotooppeja.

Lajistoinventoinnit ovat keskittyneet etupäässä suojelualueille. Inventoituja lajiryhmiä ovat olleet kääväkkäät, jäkälät, sammalet, putkilokasvit, kovakuoriaiset ja linnut. Uhanalaisten lajien tietoja on päivitetty ympäristöhallinnon uhanalaisrekisteriin eli Hertta-järjestelmään. Päivitystä on tehty myös monikäyttömetsissä sijaitsevien esiintymien osalta. Hossan retkeilyalueen ja Suomussalmen pohjoisosien eräiden monikäyttömetsäalueiden kääväkkäistä on tehty erillisselvityksiä. Monikäyttömetsissä sijaitsevien erityisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelua on edistetty.

Vuonna 2011 sai lainvoiman luonnonsuojelualueiden säädösvalmistelua ja perustamista selkeyttävä luonnonsuojelulain osauudistus. Tämän jälkeen Suomussalmella toteutettiin pilottiprojekti, jossa kaikki valtion omistamat luonnonsuojeluohjelmakohteet perustettiin lakisääteiksi luonnonsuojelualueiksi. Mukana oli viidestätoista itärajan tuntumassa olevasta osa-alueesta koostuva Kalevalapuisto. Asetukset Kalevalapuistosta ja Suomussalmen luonnonsuojelualueista astuivat voimaan 1.4.2014. Suojelualueet muodostetaan aina omiksi suojelukiinteistöiksi. Suunnittelujaksolla kiinteistönmuodostusta edistettiin 24 luonnonsuojelualueella.

Natura-alueiden hoidon ja käytön suunnittelutarve määräytyy Natura-yleissuunnitelmien pohjalta, joita Metsähallitus ja elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskukset tarvittaessa yhteistyössä päivittävät. Vuosien 2007–2013 aikana on tehty hoito- ja käyttösuunnitelmat kattamaan 32 Natura 2000 -aluetta. Tärkeimpiä kokonaisuuksia olivat useista osa-alueista muodostuvat Ystävyyden puisto ja Kalevalapuisto. Kainuun kaikki hoito- ja käyttösuunnittelua vaativat kohteet on kertaalleen suunniteltu ja jatkossa tarvitaan enää suunnitelmien päivityksiä.

Tyypillisin kulttuuriperintökohde on metsien käytön perinteestä kertova tervahauta, joita löytyy monikäyttömetsistä tuhansia.

Kuva 5. Kuhmon Jauhovaaran metsävarjijätkätilaan tutustuva koululaisryhmä oli yksi Kainuun kohteissa opastetuista 36 koululaisryhmästä vuonna 2014.

Luontomatkailun paikallistaloudellisia vaikutuksia on selvitetty vuodesta 2009 lähtien. Luonnonsuojelu- ja retkeilyalueet ovat matkailun vetovoimatekijöitä, joihin tukeutuvat yksityiset palvelut tuovat matkailutuloa usein myös sellaisille alueille, joilla muita ansaintamahdollisuuksia on vähän. Kainuussa paikallistaloudelliset vaikutukset kolmeen tärkeimpään luontokohteeseen: Hiidenportin kansallispuistoon, Oulujärven ja Hossan retkeilyalueisiin, suuntautuvasta matkailusta olivat vuonna 2014 noin neljä miljoonaa euroa. Kainuun valtionmaille suuntautuvan metsästys- ja kalastusmatkailun paikallistaloudelliset vaikutukset samana vuonna olivat kuusi miljoonaa euroa, eli eniten Lapin jälkeen.

Eräpalvelujen rooli on kehittynyt osaksi kansallista ”eräkonsernia”. Eräpalvelujen keskeisenä tehtävänä voidaan nähdä metsästys- ja kalastusmahdollisuuksien järjestäminen kansalaisille. Tämä tarkoittaa sitä, että yhteistyö muiden alueellisten riista- ja kalatoimijoiden kanssa kasvaa koko ajan tärkeämmäksi. Yhteistyö erityisesti kalastuksen järjestämisessä yhdessä kalastusalueiden ja osakaskuntien kanssa on tiivistynyt. Eräluopien myynti on siirtynyt eräpalvelujen omaksi toiminnaksi. Myyntijärjestelmiä kehitetään jatkuvasti asiakasläheisemmiksi. Esimerkiksi ver-

kossa osoitteessa eräluvut.fi tapahtuvan myynnin osuus on kovassa kasvussa. Eräpalvelujen rooli on selkeytynyt. Sitä ei nähdä erämatkailun toimijana, vaan edellytysten luojana. Valtion maat halutaan nähdä erämatkailun mahdollistajana, mutta valtio-omistajan ja kansalaisten tahto tässä asiassa on vielä tarkentumatta.

Riistan elinympäristöjen aktiivisen hoidon kehittäjänä eräpalvelut on ollut edelläkävijänä. Valvontayhteistyö alueellisten viranomaisten kanssa on ollut hyvää ja yhteistyö kalastusalueiden ja riistanhoitoyhdistysten kanssa on tiivistynyt.

Metsähallitus luo edellytyksiä luontomatkailulle. Luontomatkailun yhteistyösopimuksia oli vuoden 2014 lopulla solmittu runsaan 30 yrityksen kanssa.

Ympäristöministeriö pyysi vuosien 2011–2012 välisenä aikana esityksiä uusiksi kansallispuistoiksi. Kainuuseen ehdotettiin neljän uuden kansallispuiston perustamista, mutta ehdokkaat eivät päässeet jatkokierrokselle. Suomessa on yhteensä 39 kansallispuistoa. Suomussalmen kunta on tehnyt vuonna 2015 esityksen Hossan kansallispuistosta.

Metsäntutkimuslaitoksen kansallispuistot siirtyivät Metsähallituksen hoitoon vuonna 2008.

Osin Kainuussa sijaitsee Rokuan, Oulujärven ja Oulujokilaakson muodostama Rokua Geopark, joka saavutti vuonna 2010 ensimmäisenä suomalaisena alueena UNESCO:n suojeleman Geopark-verkoston jäsenyyden. Rokua Geopark on samalla pohjoisin maailmanlaajuisen Geopark-verkoston 67 kohdealueesta ja alueensa edelläkävijä luontokasvatuksen kehittämisessä sijaintikunnissaan.

Luontopalvelut on aktiivinen toimija. Kuluneella kaudella luontopalvelut oli vetäjänä tai kumppanina noin 40 hankkeessa. Suuri osa näistä oli retkeilyinfrastruktuurin rakentamiseen tai kunnostamiseen keskittyviä työllisyystyöohjelmahankkeita. Tämä rahoitus päättyi vuoden 2013 lopussa. Myös suurissa monivuotisissa EU:n naapurisuusohjelmahankkeissa on työskennelty. Kainuun jokihelmisimpukkakanta on selvitetty omana hankkeenaan. Kaksi suurta eräpalvelujen vetämää kalastuksen kehittämishanketta saanee jatkoa lähivuosina.

Yhteydet Venäjän suuntaan – etenkin Kostamuksen luonnonpuistoon ja Kalevalan kansallispuistoon – ovat hankkeiden myötä tiivistyneet ja yhteistyö osittain konkretisoitunut.

Metsien kulttuuriperintöä on inventoitu myös suurimilta suojelualueilta. Ensimmäiset sisävesien vedenalaisen kulttuuriperinnön inventoinnit tehtiin Hossassa vuosien 2010–2011 välisenä aikana. Valtion rakennusperintö on arvoitettu: maakunnan strategisia kohteita ovat Hallan Jääkäripirtti Hyrynsalmella, Tiaisen torppa Puolangalla ja Lounatkosken kämpä Hossassa.

Kajaanin linnanrauniot siirtyivät luontopalvelujen vastuulle vuoden 2014 alusta.

Luontopalvelut ylläpitää useita verkkopalveluita luonnosta ja luontoharrastuksista kiinnostuneille kansalaisille: luontoon.fi, retkikartta.fi, eräluvut.fi ja suurpedot.fi. Sen lisäksi suosituimmista luontokohteista ylläpidetään Facebook-sivuja, joilla on paljon kävijöitä. Niiden kautta päästään välittömään kontaktiin asiakkaiden kanssa.

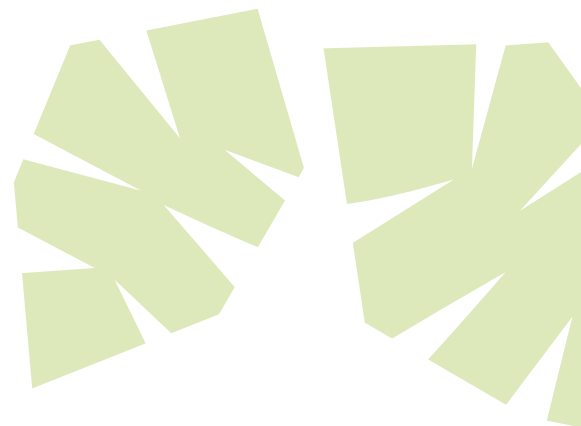
3.3 Laatumaa

Metsähallitukseen perustettiin vuonna 2007 liiketoimintaosio, johon kuuluivat Villi Pohjola Oy, Morenia Oy ja Laatumaa. Villi Pohjola Oy:n matkailuliiketoimintaa ja Morenia Oy:n toimintaa vahvistettiin yritysostoin vuosien 2008–2010 välisenä aikana.

Metsähallituksen ja omistajaohjauksen strategian muutosten johdosta Villi Pohjola Oy:n sekä Morenia Oy:n liiketoiminnoista luovuttiin tarkastelujakson aikana.

Morenia Oy:ltä jääneitä kiviainesvarantoja ja kiviainekauppoja jäi hoitamaan Metsähallituksen tytäryhtiö MH-Kivi Oy. Vuonna 2014 kaikki Metsähallituksen maa-ainesasiat päätettiin keskittää Laatumajaan.

**Hiidenportin
kansallispuiston sekä
Oulujärven ja Hossan
retkeilyalueiden
paikallistaloudelliset
vaikutukset ovat noin
4 miljoonaa
euroa.**

Laatumaan tehtäviin kuuluvat lomatontteihin ja metsätiloihin liittyvä kiinteistöliiketoiminta, kaavoituksen edunvalvonta sekä Metsähallituksen omaan käyttöön soveltumattomien rakennusten myynti. Toiminta on vakaalla tasolla.

Metsähallituksessa on käynnistetty tuulivoiman hankekehitystoiminta. Kainuuseen on suunniteltu ja kaavoitettu Kivivaara-Peuravaara -tuulipuisto, joka sijaitsee Hyrynsalmen ja Suomussalmen kunnissa. Puisto on myyty toteuttajalle.

Tuulivoiman käyttöönoton kehittäminen on ollut hyvin voimakasta maakunnan alueella. Kainuun liitto valmistelee tuulivoimamaakuntakaavaa. Kaava on luonnosvaiheessa.

3.4 Edellisen suunnitelman toteutuminen

Maankäytön muutokset ovat olleet edellisen jakson aikana pieniä. Maa- ja metsämaan pinta-alat ovat kasvaneet tarkastelujakson aikana muutamalla tuhannella hehtaarilla pääasiassa metsämaan oston ansiosta. Metsätalouksikäytössä oleva maa-ala on pienentynyt 15 000 hehtaarin verran. Luonnonsuojeluun käytetyn maa-alan pinta-ala on kasvanut 15 000 hehtaaria tarkastelujaksolla.

Tällä hetkellä monikäyttömetsien suurimmat ryhmät ovat nuoret ja varttuneet kasvatusmetsät, joiden ikäluokat ovat 20–60 vuoden välillä. 60–100 vuoden ikäluokat ovat kasvaneet jonkin verran tarkastelujakson aikana. Vanhat monikäyttömetsät on pääasiassa suojeltu.

Vesistöjen suojavyöhykkeet ovat säilyneet hyvin ja kehitys on mennyt parempaan suuntaan.

Luonnonsuojelun osalta kehitys on ollut positiivista. Ekologisen verkoston pinta-ala on kasvanut ja edustavuus parantunut eri osa-alueilla. Ekologinen keskittyminen, laikkukoko, on myös kehittynyt parempaan suuntaan. Vanhojen metsien osuus metsämaan alasta on lisääntynyt ja paikoin tälle asetetut tavoitteet on jopa ylitetty.

Metsähallituksen kokonaistyöllisyysvaikutus oli 500 henkilötyövuotta vuonna 2013. Se on hieman pienempi kuin tarkastelujakson alussa. Kainuun maakunnan liikevaihto on kasvanut tasaisesti viimeiset vuodet siksi, että alueelta korjattu puumäärä on kasvanut hieman.

Edellinen kausi ja vanha mittaristo on esitetty liitteessä 2.

Ekologisen verkoston pinta-ala on kasvanut ja edustavuus parantunut eri osa-alueilla.

4 VAIKUTTAVUUDEN JA HYÖTYJEN SEURANTA

Luonnonvarasuunnittelun mittaristo ja käsitteistö on uudistettu vaikuttavuuden, hyötyjen ja ekosysteemipalveluiden mittaamisen perustalle. Monikäyttömetsistä saatavia monipuolisia hyötyjä ja hyvinvointia on pyritty kuvaamaan eri näkökulmista. Mittariston avulla seurataan Metsähallituksen toiminnan vaikutuksia laajemmin yhteiskunnassa. Uudistetussa mittaristossa on kolme osa-aluetta: omistaja, asiakkaat ja sidosryhmät. Suunnitelmaa seurataan vuosittain ja uusi luonnonvarasuunnitelma laaditaan vuonna 2020.

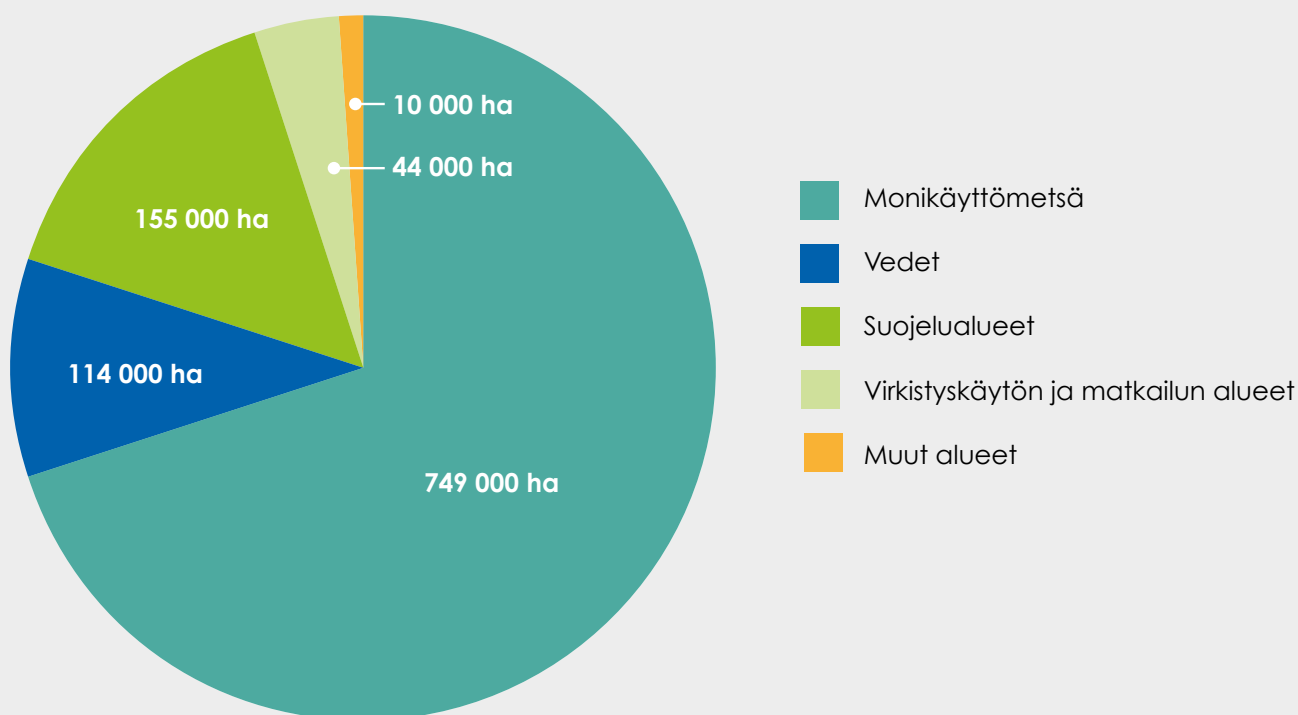
4.1 Omistaja

Metsähallitukselta odotetaan vakaata, kasvavaa tuloutusta sekä hyvää omaisuuden hoitoa. Valtio näkee biotalouden suurena mahdollisuutena sekä tavoittelee monipuolista ja kasvavaa hyvinvointia metsistä.

4.1.1 VALTION MAA- JA VESIALUEET

Metsähallitus hallinnoi 1 072 000 hehtaarin maa- ja vesiomaisuutta. Monikäyttömetsiä on 749 000 hehtaaria. Lain nojalla on suojeltu 155 000 hehtaaria. Valtion hallinnoimia vesialueita on 114 000 hehtaaria. Virkistys- ja retkeilyalueita ja muita alueita, joilla metsien virkistys ja matkailuarvot otetaan korostetusti huomioon, on 44 000 hehtaaria. Muita alueita on 10 000 hehtaaria. Ne ovat pääasiassa pienialaisia alueita, jotka ovat muussa kuin varsinaisessa metsätalouskäytössä.

Monikäyttömetsien pinta-ala on 749 000 hehtaaria, joista 480 000 hehtaarilla ei ole käytön rajoitteita. Kitu- ja joutomaita on 184 000 hehtaaria. Rajoitetun käytön alueita on 50 000 hehtaaria ja talouskäytön ulkopuolella on 35 000 hehtaaria. Monikäyttömetsien käytön ulkopuolella olevat kohteet sisältävät muun muassa monikäyttömetsien luontokohteet.

Kuva 6. Valtion maa- ja vesialueet vuonna 2014.

Metsähallituksen maita myytiin vuonna 2013 yhteensä 1550 hehtaaria. Puolustusvoimille maata ostettiin neljä hehtaaria. Lisäksi tehtiin maanvaihtoa luonnonsuojelutarkoituksiin luovuttamalla maata 46 hehtaaria. Vaihdossa maata saatiin kahdeksan hehtaaria.

VALTION VEDET

Luonnonvarasuunnitelman laadinnan yhteydessä kartoitettiin Kainuun maakunnan valtion vesialueiden nykytila paikkatietojärjestelmien avulla.

Vesiluokka	Pinta-ala, ha	%
Järvet ja lammet	108 800	95,3
Joet	1 200	1,0
Joet, purot	4 000	3,5
Yhteensä	114 000	100

Taulukko 1. Valtion vesialueet (Lähde: Wallenius & Määtä).

Valtio omistaa maakunnan alueella erilaisia vesistöjä 114 000 hehtaaria.

Ekologinen tila	Pinta-ala, ha	%
Erinomainen	7 000	6,6
Hyvä	63 400	59,1
Tyydyttävä	300	0,3
Välttävä	0	0,0
Huono	-	-
Luokittelematta	36 500	34,0
Yhteensä	107 200	100,0

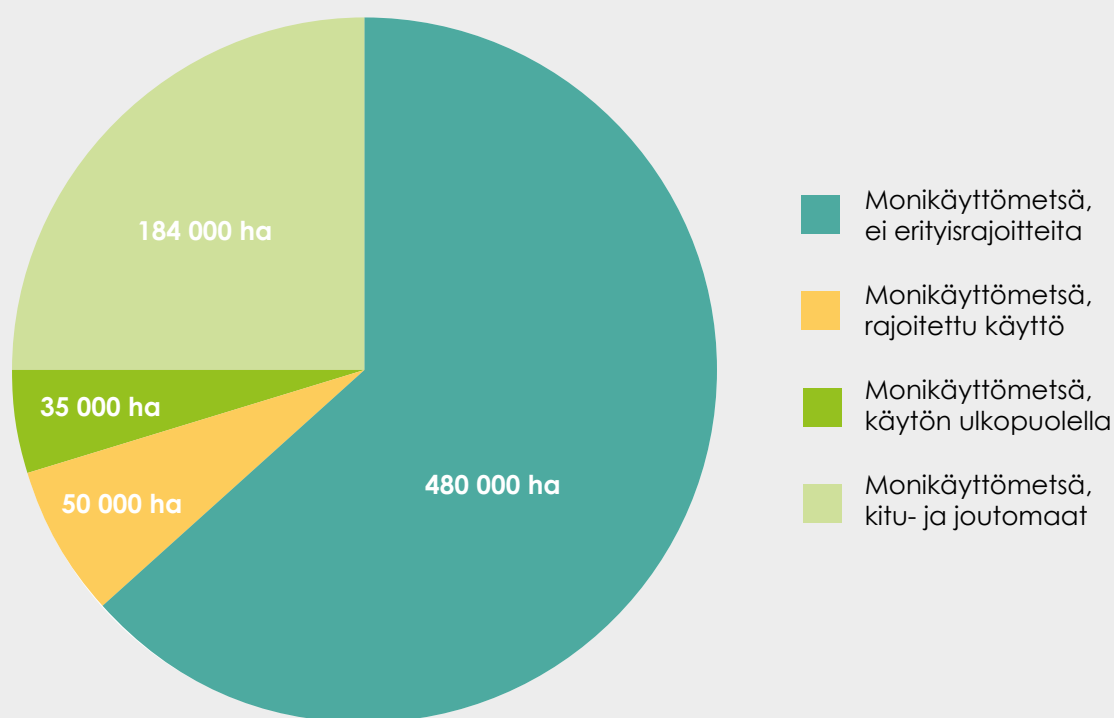
Taulukko 2. Valtion vesialueiden tila (Lähde: Wallenius & Määtä).

Valtion vesialueiden tila on pääosin erinomainen tai hyvä, eikä merkittäviä alueellisia eroja ole tiedossa. Toisaalta luokittelematta on edelleen noin kolmannes valtion vesialueista.

4.1.2 METSÄVAROJEN KEHITYS MONIKÄYTTÖMETSISSÄ

Monikäyttömetsät ovat nuoria ja hyvässä kasvuvaiheessa olevia metsiä. Taimikoita on 100 000 hehtaaria. Nuoria ja varttuneita kasvatusmetsiä on 300 000 hehtaaria, mikä on noin puolet alueen monikäyttömetsistä. Suunnittelu- ja varttuneiden metsien osuus kasvaa hieman. Uudistuskypsyä monikäyttömetsiä on 80 000 hehtaaria.

Monikäyttömetsien puustopääoma on pääosin nuorissa ja varttuneissa kasvatusmetsissä. Ikäluokkien 21-60 vuotta puustopääoma on reilut 31 miljoonaa kuutiometriä. Se on 57 prosenttia monikäyttömetsien tilavuudesta. Ikäluokan 61-80 vuotta tilavuus on 6,8 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 12,3 prosenttia monikäyttömetsien tilavuudesta. Ikäluokkien 141-180 vuotta tilavuus on 7,2 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 13 prosenttia monikäyttömetsien kokonaistilavuudesta.

Kuva 7. Metsähallituksen monikäyttömetsät vuonna 2014.

Koska suurin osa monikäyttömetsien puustopääomasta on nuorissa metsissä, niitä voidaan käyttää ja hyödyntää kestävästi vaarantamatta mahdollisuuksia saada tuloa metsien puuvarannoista myös tulevaisuudessa.

Puuston kasvu ja hakkuumäärä	m ³
Hakkuumäärä	1,35 milj.
Puuston kasvu	2,4 milj.

Taulukko 3. Puuston kasvu ja hakkuumäärä vuonna 2014.

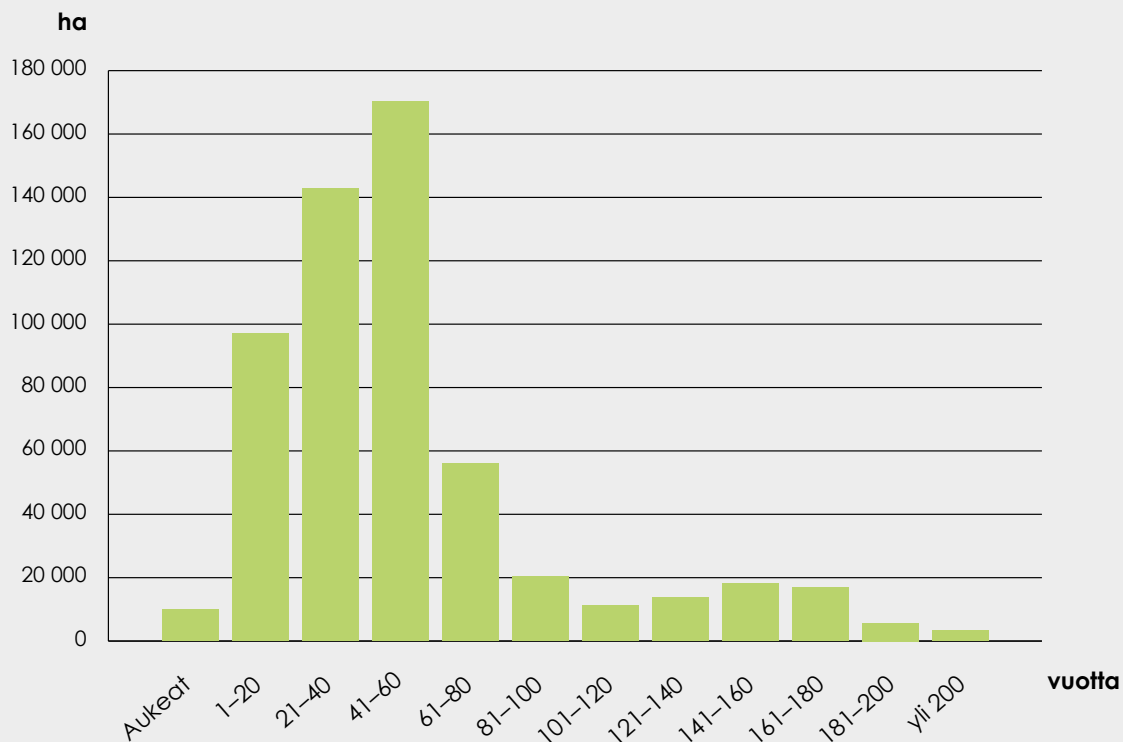
Monikäyttömetsistä korjattiin puuta 1,35 miljoonaa kuutiometriä, kun puuston kasvu oli 2,4 miljoonaa kuutiometriä vuodessa. Korjuumäärä oli noin 60 prosenttia puuston vuotuisesta kasvusta, joten monikäyttömetsien puustopääoma kasvoi edelleen.

4.1.3 METSÄHALLITUKSEN PUUSTA SAATAVA TUOTANNON BRUTTOARVO JA VIENNIN ARVO

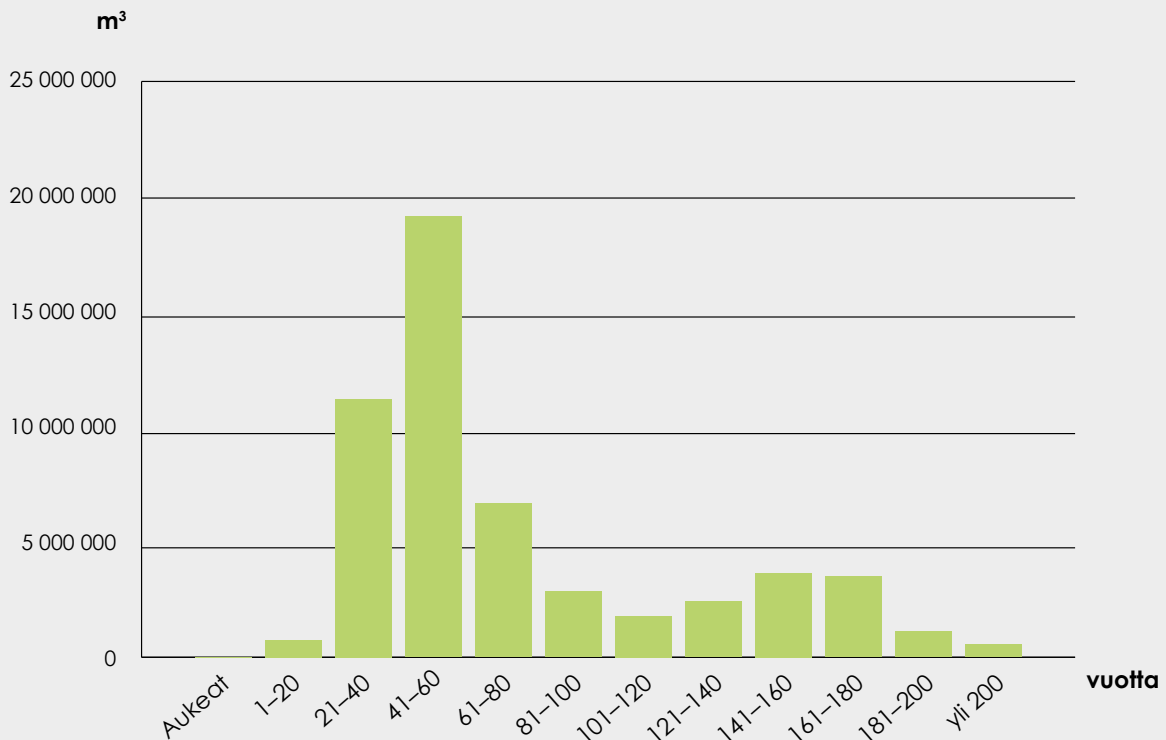
Kansallisen metsästrategian mukaan metsäbiotalouden tuotannon kansantaloudellinen merkitys korostuu tulevaisuudessa, koska tuotannontekijät ovat pääosin kotimaisia.

Suoran arvonlisäyksen ohella Metsähallituksen puu vaikuttaa kansantaloudessa erilaisten kerrannaishyötyjen ja vientitulojen kautta.

**Korjuumäärä
on noin
60%
puuston kasvusta.**

Kuva 8. Metsien ikärakenne metsämaalla vuonna 2013.

Kuva 9. Puuston tilavuus metsämaalla vuonna 2013.

Metsähallituksen puusta saatava tuotannon bruttoarvo ja viennin arvo (€/m³)	
Viennin arvo	152 €/m³
Tuotannon bruttoarvo	272 €/m³

Metsähallituksen puusta saatava tuotannon bruttoarvo ja viennin arvo (€)	
Viennin arvo	202 milj. €
Tuotannon bruttoarvo	363 milj. €

Taulukko 4. Metsähallituksen puusta saatava tuotannon bruttoarvo ja viennin arvo vuonna 2013.

Metsätalouden tuotannon kansantaloudellinen merkitys korostuu tulevaisuudessa.

Monikäyttömetsien tuottama viennin arvo oli 152 euroa kuutiometriltä. Tuotannon bruttoarvo oli 272 euroa kuutiometriltä. Monikäyttömetsien puu tuotti vientituloja 202 miljoonaa euroa. Monikäyttömetsien puun tuottama tuotannon bruttoarvo oli 363 miljoonaa euroa.

Metsäteollisuustuotteita vietiin samana vuonna 11,2 miljardin euron arvosta, mikä on noin 20 prosenttia maan koko viennistä.

Metsäsektorin arvoketjujen kautta tuotetaan hyötyjä Kainuuseen. Metsähallituksen puusta saatavia aluetaloudellisia sekä työllisyysvaikutuksia kuvataan paikallis- ja aluetaloudelliset vaikutukset kohdassa.

4.1.4 MONIMUOTOISUUDEN KEHITYS

Luonnonvarasuunnitelma tarkastelee monimuotoisuuden kehitystä kokonaisuutena Kainuun valtion mailla. Suojelalueiden osalta monimuotoisuuden kehitystä kuvaava tieto saadaan Natura 2000 -luontotyyppien edustavuuden ja luonnontilaisuuden seurannasta. Monimuotoisuuden kehitystä suojelalueiden ja monikäyttömetsien verkostossa seurataan lahoppuun ja järeän haavan määrän kehityksen avulla sekä tarkastelemalla monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteiden ja suojelalueiden välistä kytkettyneisyyttä.

4.1.4.1 Natura-luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus

Koodi	Ryhmä	Nimi	Erinomainen ha	Hyvä ha	Merkittävä ha	Merkittävä ha	Ei ha	Edustavuus ja luonnontilaisuus -indeksi- arvon keskiarvo	Edustavuus ja luonnontilaisuus	Pinta-ala ha
7140	Suot	Vaihtumissuot ja rantasuot	1 050	442	228	55		16,0	Hyvä	1 775
7230	Suot	Letot	397	257	92	39		17,1	Hyvä	785
91D0	Suot	Puustoiset suot	13 625	7 979	4 965	538		17,2	Hyvä	27 107
8220	Kalliot	Silikaattikalliot	19	25	8	-		17,9	Hyvä	52
7310	Suot	Aapasuot	12 312	14 377	5 825	147		18,1	Hyvä	32 661
7160	Suot	Lähteet ja lähdesuot	9	24	6	-		19,2	Hyvä	39
9010	Metsät	Luonnonmetsät	11 283	25 459	9 582	376		19,8	Hyvä	46 700
6520	Nummet, niityt ja pensastot	Vuoristojen niitetyt niityt	-	1	-	-		20,0	Hyvä	1
7110	Suot	Keidassuot	1 075	1 529	1 223	34		20,6	Hyvä	3 861
9050	Metsät	Lehdot	90	152	105	8		20,9	Hyvä	355
8230	Kalliot	Kallioiden pioneeri-kasvillisuus	-	9	3	-		22,5	Hyvä	12
9080	Suot	Metsäluhdot	-	4	4	-		25,0	Merkittävä	8
6270	Nummet, niityt ja pensastot	Runsaslajiset kuivat ja tuoreet niityt	-	2	3	-		26,0	Merkittävä	5
6450	Nummet, niityt ja pensastot	Tulvaniityt	1	-	14	-		28,7	Merkittävä	15
9060	Metsät	Harjumetsät	17	104	1 932	3		29,3	Merkittävä	2 056
9070	Nummet, niityt ja pensastot	Hakamaat ja kaskilaitumet	-	7	19	11		31,1	Merkittävä	37
91E0	Metsät	Tulvametsät	-	-	8	3		32,7	Merkittävä	11
		YHT	43 317	57 075	24 595	1 232		18,7	Hyvä	126 219

Kuva 10. Natura 2000 -luontotyyppien edustavuus ja luonnontilaisuus.

40 = Ei merkittävä,
kohde ei ole lainkaan tyyppillinen eikä siinä esiinny juuri lainkaan tyyppille tunnusomaisia lajeja ja ominaispiirteitä.

30 = Merkittävä,
kohde on jokseenkin määritelmän mukainen ja omaa joitakin tyyppille tunnusomaisia lajeja ja ominaispiirteitä.

20 = Hyvä,
kohde on määritelmän mukainen ja siinä tavataan oleellimmat tyyppille tunnusomaiset lajit ja ominaispiirteet.

10 = Erinomainen,
kohde vastaa täysin määritelmänsä ja siinä tavataan tyyppille tunnusomaiset lajit sekä muut ominaispiirteet.

Kainuun tilanne on hyvä. Tyypeissä puustoiset suot, aapasuot ja luonnonmetsät on suuria pinta-aloja luokissa ”erinomainen” tai ”hyvä”. Luonnonmetsien osalta luontainen kehitys aiheuttaa tulevaisuudessa merkittävästi siirtymää luokkaan ”erinomainen”. Taulukon keltaisella vahvennetut tyypit ovat luokassa ”merkittävä.” Ne ovat sellaisia luontotyyppiejä joiden edustavuutta ja luonnontilaa voidaan ennallistamis- ja luonnonhoitotoimilla parantaa varsin nopeasti.

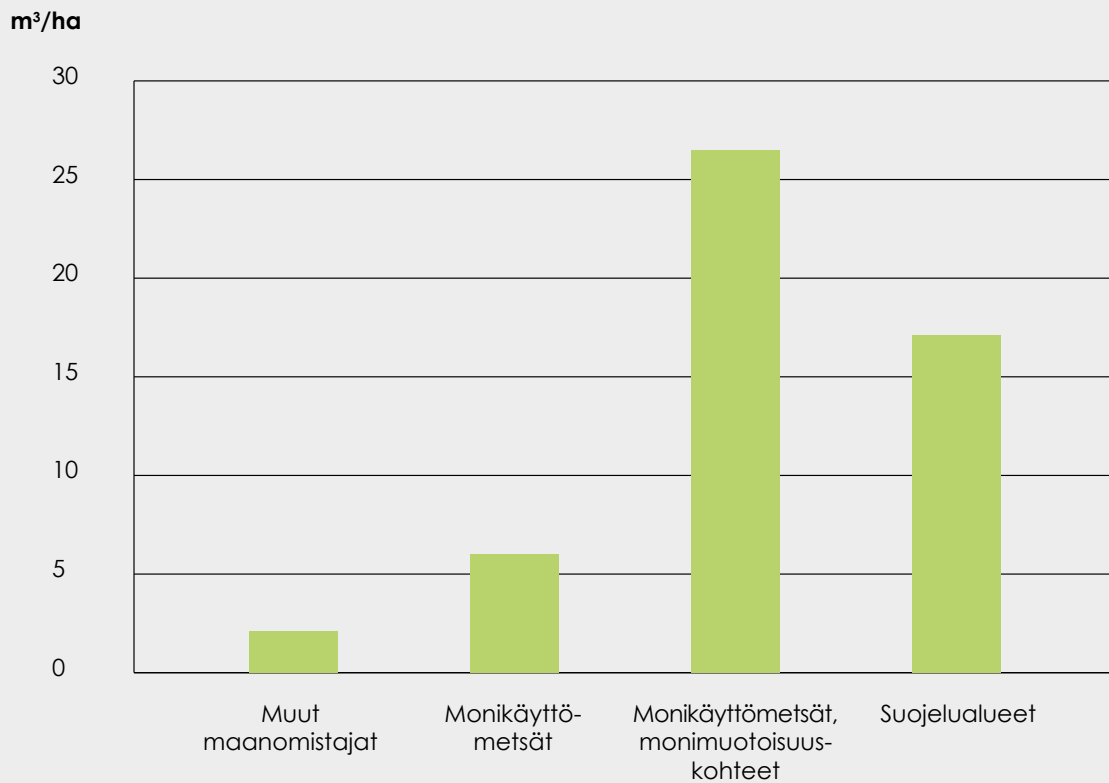
Vuonna 2013 kaikkien luontotyyppien yhteinen edustavuusarvo koko maassa on 22,60 eli ”hyvä.” Tavoitteeksi on asetettu, että edustavuusarvo on vuonna 2100 on 14,99, ”erinomainen.” Kainuun edustavuusarvo lähtölanteessa vuonna 2013 on 18,7 eli ”hyvä.”

Edustavuus ja luonnontilaisuus on määritetty kaikille niille luontopalveluiden hallinnassa oleville kuvioille, jotka on määritetty kuuluvan johonkin Natura-luontotyyppiin. Tiedon taso on toistaiseksi puutteellista,

mutta lisääntyy vuosittain uusien inventointien myötä. Tulosten analysoimiseksi jokaiselle luontotyyppille on laskettu indeksi-arvo, joista edelleen on laskettu pinta-alapainotetun keskiarvo. Luontotyyppikohtaiset indeksit ohjaavat ennallistamista ja luonnonhoitoa niille luontotyypeille, joiden edustavuusarvo on huonoin. Edustavuusarvoon voidaan tehokkaasti vaikuttaa hoitamalla kokonaispinta-alaltaan pienialaisia, mutta edustavuudeltaan tai luonnontilaisuus-

arvoltaan heikentyneitä elinympäristöjä. Edustavuuden ja luonnontilaisuuden paranemiseen vaikuttaa ennallistamis- ja luonnonhoitotoimien lisäksi alueiden luontainen kehitys.

4.1.4.2 Lahopuun määrä monikäyttömetsissä ja suojelualueilla

Kuva 11. Lahopuun määrä Kainuun alueen valtion monikäyttömetsissä ja suojelualueilla. (Lähde: VMI)

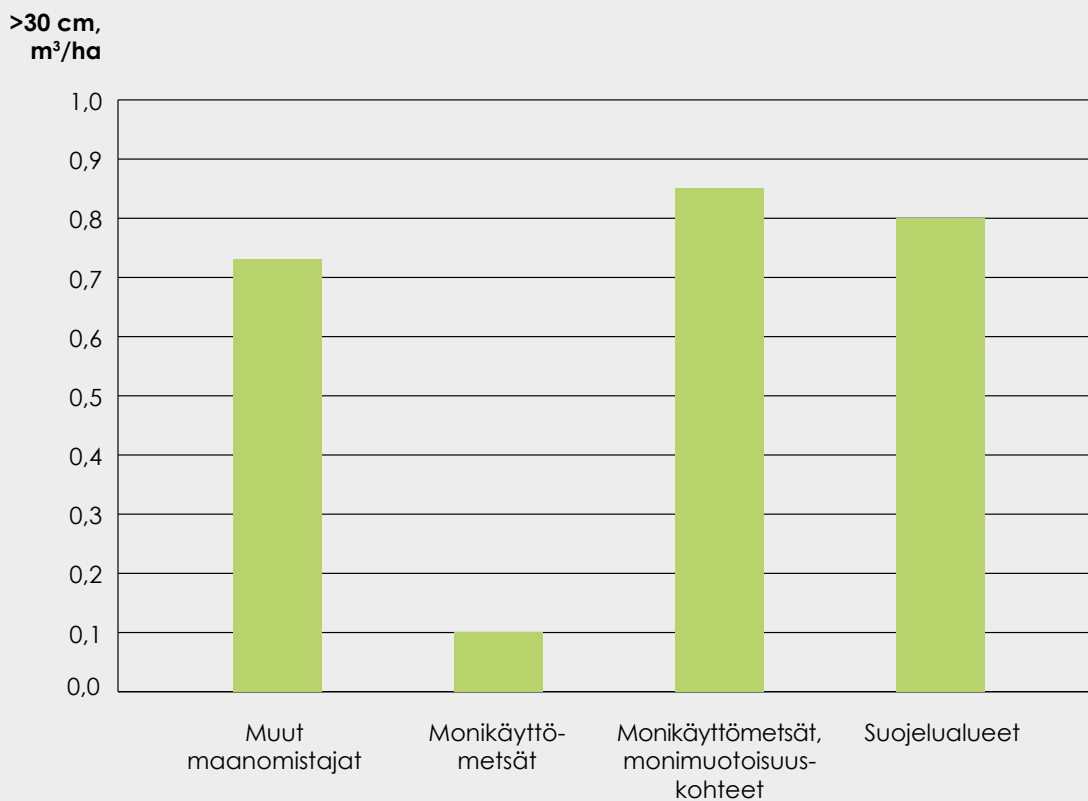
Monikäyttömetsissä on paljon lahopuuta.

Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteissa on suhteellisen paljon lahoppuuta. Luonnonsuojelualueilla lahoppuuta on monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteita vähemmän, mutta toisaalta kyseessä on laajempia aluekokonaisuuksia, joissa lahoppuujatkumo on säilynyt saarekemaisista metsälaikkuja paremmin.

Metsien rakennepiirteistä erityisesti kuolleen puun eli lahoppuun määrä on monimuotoisuuden turvaamisen kannalta

tärkeä. Suomen metsälajistosta noin neljännes, yli 4 000 lajia, on suoraan tai välillisesti riippuvaisia lahoppuusta. Lahoppuun paikallisen määrän lisäksi lajistoon vaikuttaa myös aluetason lahoppuujatkumo. Jos lahoppuujatkumo on päässyt katkeamaan laajoilla alueilla, ei suurtenkaan lahoppuumäärien syntyminen paikallisesti tuo vaateliaimpia lahoppuulajeja takaisin, koska niiden lähdepopulaatiot ovat hävinneet lajien leviämistäkykyiltä. Lahoppuun määrän ja lahoppuujatkumon lisäksi lahoppuun laadulla on merkitystä lajiston monimuotoisuudelle.

4.1.4.3 Järeän haavan määrä monikäyttömetsissä ja suojelualueilla

Kuva 12. Järeän elävän haavan määrä valtion monikäyttömetsissä ja suojelualueilla, koko Suomi. (Lähde: VMI)

Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteissa ja luonnonsuojelualueilla haapaa on suhteellisen paljon. Monikäyttömetsissä haapaa on keskimäärin vähemmän osaksi jo siksi, että valtion maat sijaitsevat keskimääräistä karummilla alueilla. Lisäksi monimuotoisuuden kannalta parhaimmat kohteet on siirretty luontokohteiksi.

Haavalla on tärkeä rooli metsäluonnon monimuotoisuuden suojelussa. Se tarjoaa elinympäristön useille uhanalaisille hyönteisille, sienille, sammalille ja jäkälille. Merkityksellistä on, että metsissä on järeitä, eri

lahoamisvaiheessa olevia haapoja, koska monet lajit ovat erikoistuneet haavan tiettyyn kehitysvaiheeseen. Taulukossa elävien haapojen määrää tarkastellaan lahoppuun määrän tavoin VMI-aineistojen pohjalta. Aineisto käsittää koko Suomen, mutta otannan pienuuden vuoksi maakunnan alueelta ei voitu esittää omia lukuarvoja.

4.1.4.4 Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys

Ekologisen verkoston kytkeytyneisyys kuvaa alueen saavutettavuutta lajin näkökulmasta. Mitä lähempänä lajille sopiva elinympäristölaikku sijaitsee, sitä todennäköisempää on lajin onnistunut leviäminen uudelle alueelle. Kytkeytyvyys koostuu monesta asiasta: lajin ominaisuuksista, levittäytymis- tai sopeutumiskyvystä, maisemarakenteesta ja laikkujen välisistä etäisyyksistä. Tämän lisäksi kytkeytyvyys koostuu potentiaalisten elinalueiden välisessä tilassa sijaitsevista mahdollisista esteistä, uhista tai hidadeista ja laikkujen laadusta lajin lisääntymisen tai sel-

viytymisen näkökulmasta. Vierekkäiset laikut maastossa, joiden elinympäristö on samankaltainen, tukevat toistensa lajiston pysyvyyttä tarjoten lajeille samoja resursseja ja parempaa kytkeytyvyyttä alueen sisällä.

Kytkeytyvyysanalyysillä selvitettiin monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteiden kytkeytyvyyttä suojelualueisiin. Kytkeytyvyyden kriteerinä käytettiin neljää eri etäisyyttä: 200 m, 500 m, 2 000 m ja 5 000 m. Kun laikut edellä mainittuihin etäisyyksiin laajennettuna leikkaavat toisiaan, kyseiset kohteet tulkitaan kytkeytyvän toisiinsa.

Kainuu, metsämaa Kytkeytyvien monimuotoisuuskohteiden lisä suojelualueille						
Kytkeytyvyys etäisyys, m	Monimuotoisuus- kohteita kytkeytyy suojelualueisiin, %	Monimuotoisuus- kohteita kytkeytyy suojelualueisiin, ha	Suojelualueiden metsämaan pinta-ala, ha	Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet ja suojelualueet, ha	Lisäys, %	
200	49,5	19 839	79 152	98 991	+ 25	
500	65,3	26 154	79 152	105 306	+ 33	
2 000	96,2	38 551	79 152	117 703	+ 49	
5 000	99,9	40 023	79 152	119 175	+ 51	

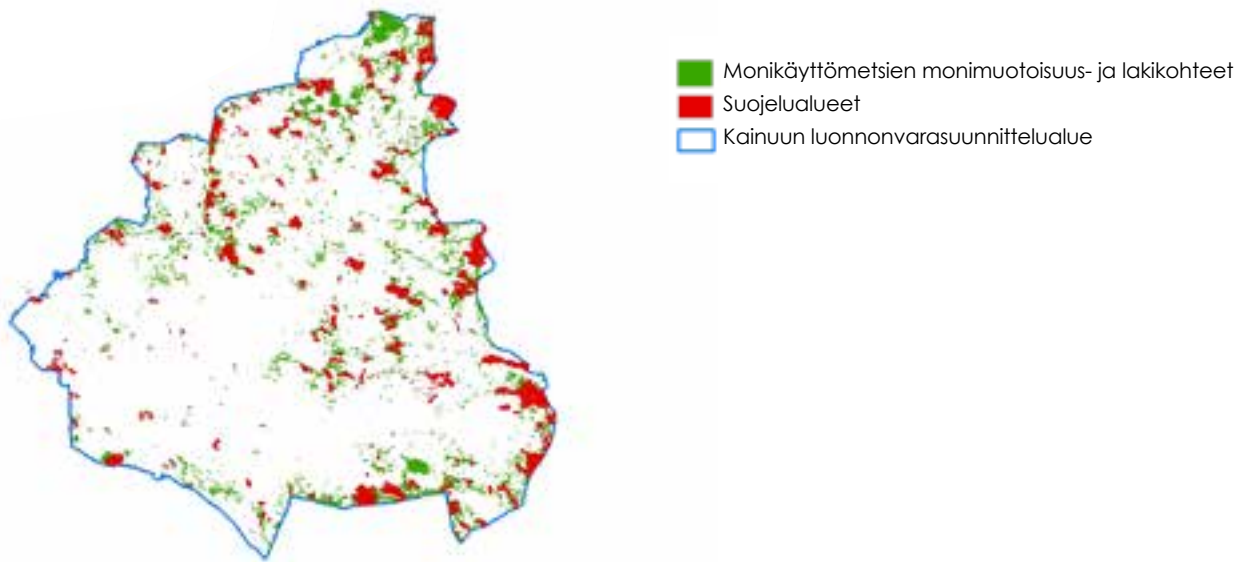
Taulukko 5. Monimuotoisuuskohteiden kytkeytyvyys suojelualueisiin.

74 %
monimuotoisuus-
kohteista on
metsätalouskäytön
ulkopuolella ja
26 %
rajoitetussa
käytössä.

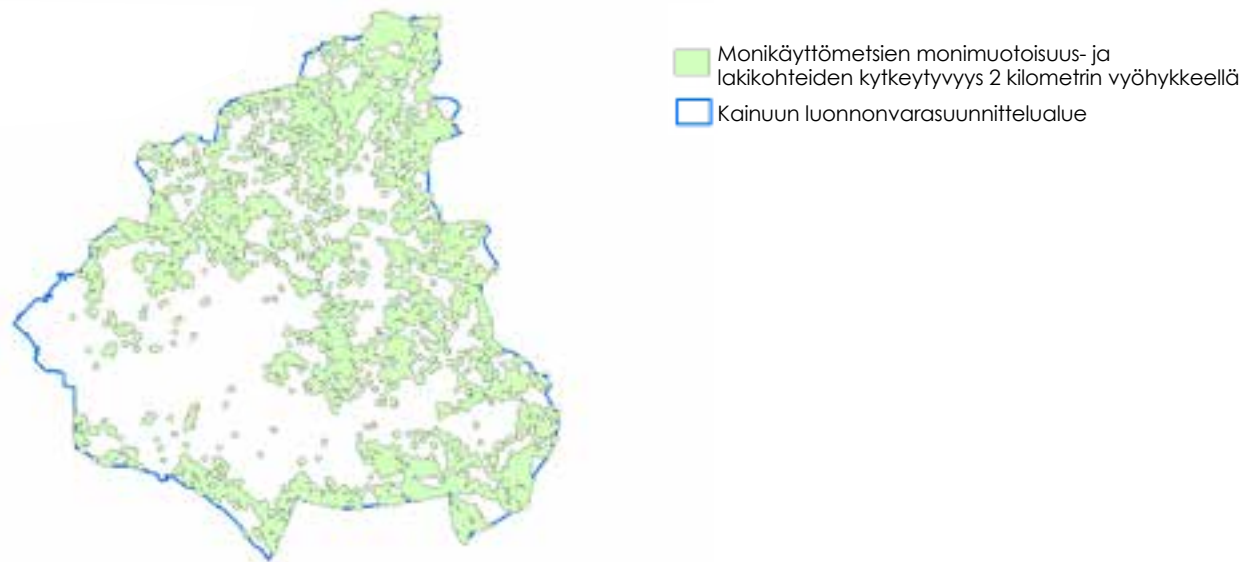
Monimuotoisuuskohteiden kytkeytyvyys suojelualueisiin on hyvä. Metsämaan laikkujen osalta jo 500 metrin etäisyys kytkee lähes 70 prosenttia laikuista suojelualueisiin. 2000 metrin etäisyydellä laikut kytkeytyvät suojelualueisiin yli 95 prosentin laajuudella. Suurimmalle osalle lajeja 500 metriä voidaan pitää riittävänä etäisyytenä kytkemään elinympäristöt toisiinsa.

Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet kytkeytyvät hyvin suojelualueisiin ja tuovat siten merkittävän lisän niiden pinta-alaan. Monimuotoisuuskohteista 74 prosenttia on metsätalouskäytön ulkopuolella ja 26 prosenttia rajoitetussa käytössä.

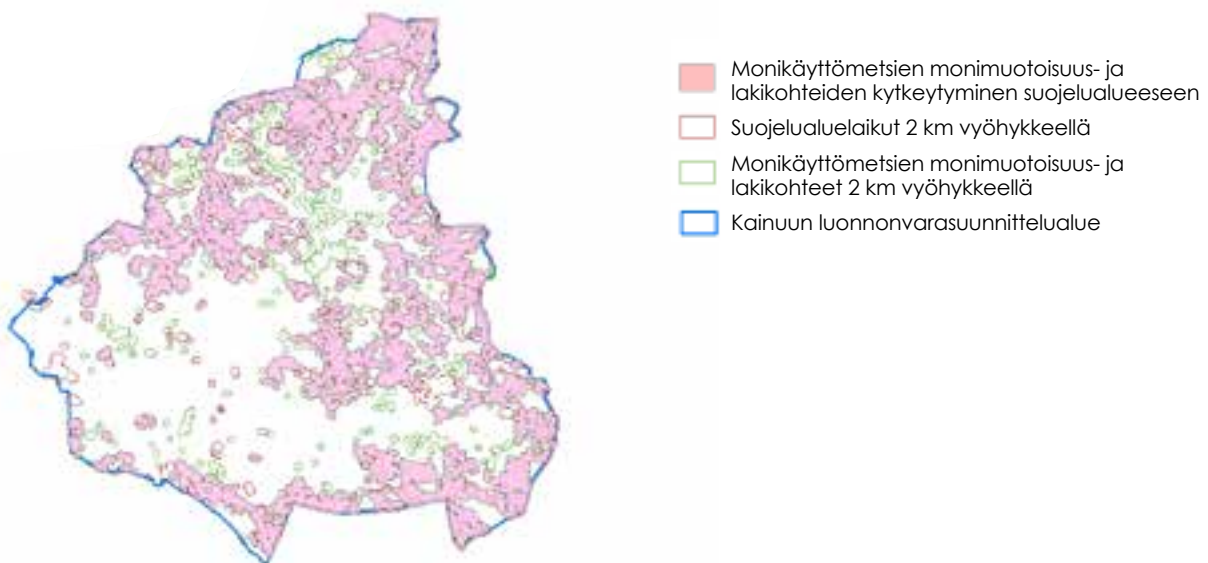

Kuva 13. Kainuun suojelualueet ja monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet.

Kuva 14. Monimuotoisuuskohteiden kytkeytyminen toisiinsa 2000 metrin etäisyydellä.

Kuva 15. Monimuotoisuuskohteiden kytkeytyminen suojelualueisiin 2000 metrin etäisyydellä.

Yleiset yhteiskunnalliset veloitteet (YYV) monimuotoisuuspanostus edistää merkittävästi ja tehokkaasti monimuotoisuuden turvaamista. Metsähallituksen metsätalouden panostus monimuotoisuuteen on erittäin korkealla tasolla ottaen huomioon valtion maiden pohjoinen sijainti ja maiden laajamittainen käyttö suojelualueiden perustamiseen. Lisäpanostuksella valtion metsiin ei ole enää saatavissa yhtä suurta lisähyötyä kuin jos vastaava panostus monimuotoisuuden turvaamiseen suunnattaisiin yksityismetsiin Metso-ohjelman kautta (Hallman ym. 2013).

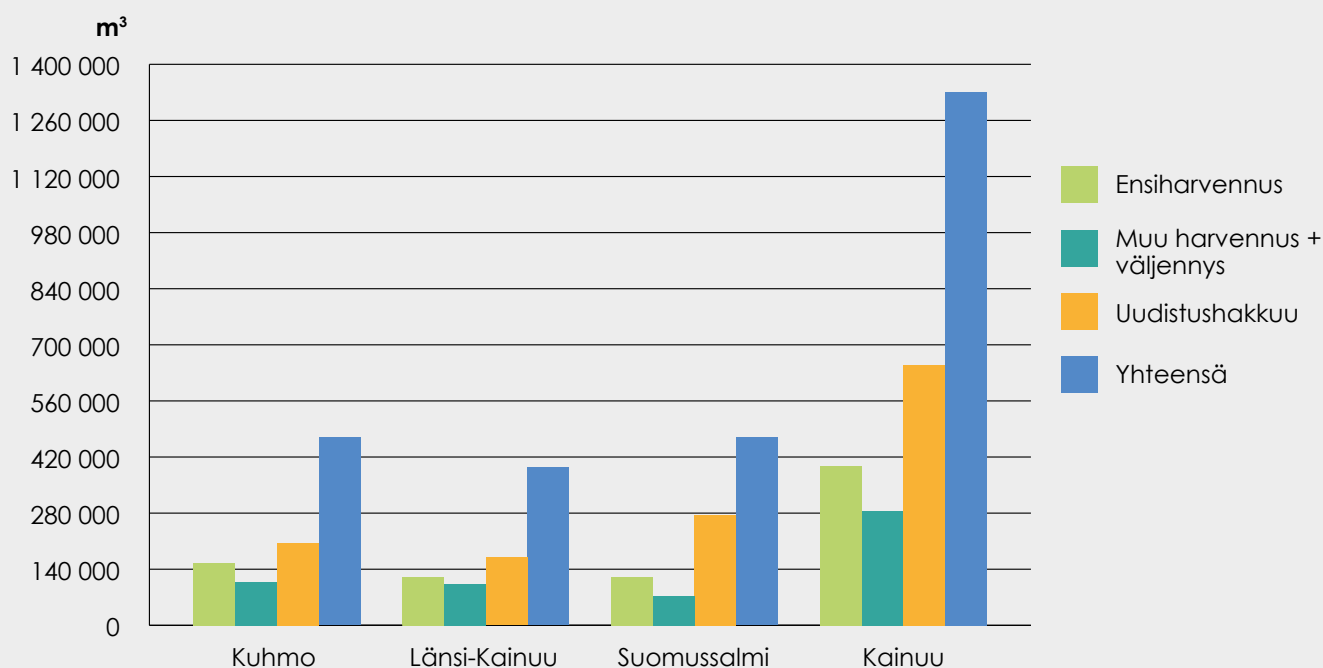
4.2 Asiakkaat

Metsähallitus palvelee hyvin erilaisia asiakaskuntia: raakapuun ostajista jokamiesretkeilijöihin, kesämökkitontinostajista luontomatkailutuotetta rakentaviin yrittäjiin.

4.2.1 KAINUUN ALUEEN HAKATTU PUUMÄÄRÄ

Kainuun alueelta puuta korjattiin 1,3 miljoonaa kuutiometriä. Ensiharvennuskohteilta puuta korjattiin 400 000 kuutiometriä, ja harvennus- ja väljennyshakkuilta puuta kertyi 290 000 kuutiometriä. Uudistushakkuilta puuta kertyi 650 000 kuutiometriä.

**Metsäteiden
käytöstä
85 %
on virkistyskäyttöä.**

Kuva 16. Metsähallituksen hakkuut metsätiimeittäin vuonna 2013.

Kuva 17. Uudishakkuilta saadaan raaka-ainetta paikallisille sahoille.

Kuhmon metsätiimin alueelta puuta korjattiin 470 000 kuutiometriä. Länsi-Kainuun metsätiimin alueelta puuta korjattiin 395 000 kuutiometriä ja Suomussalmen metsätiimin alueelta 470 000 kuutiometriä.

4.2.2 ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Asiakastyytyväisyys on selvitetty metsätalouden asiakkaiden, metsästäjien ja kalastajien sekä suojelu- ja retkeilyalueilla vierailijoiden osalta.

Asiakastyytyväisyys, asteikko 1–5	
Suojelu- ja retkeilyalueet	4,3
Metsästäjät ja kalastajat	3,7
Metsätalouden asiakkaat	3,8

Taulukko 6. Asiakastyytyväisyys.

Metsätalouden asiakastyytyväisyyslukema on metsätalouden BSC asiakastyytyväisyysmittarin koko maan vuoden 2014 arvo. Metsästäjien ja kalastajien asiakastyytyväisyys on mitattu vuoden 2014 asiakaspalautteiden avulla. Suojelu- ja retkeilyalueiden tiedot ovat vuosina 2011–2012 toteutetuista Hiidenportin kansallispuiston sekä Hossan ja Oulujärven retkeilyalueiden kävijätutkimuksista sekä vuoden 2014 asiakaspalautteesta luontokeskuksissa.

4.2.3 SUOJELU- JA RETKEILYALUEIDEN JA MONIKÄYTTÖMETSIEN KÄYNTIMÄÄRÄ

Suojelu- ja retkeilyalueet ja monikäyttömetsät tuottavat monipuolista hyötyä virkistyskäytössä. Hyödyn suuruutta on arvioitu seuraamalla ja arvioimalla käyntimääriä alueilla.

Hiidenportin kansallispuistossa vierailtiin 10 000 kertaa ja Hossan retkeilyalueella 50 000 kertaa. Oulujärven retkeilyalueella käytiin 40 000 kertaa. Kaikkiaan luontopalvelujen kohteille tehtiin 260 000 käyntiä.

Monikäyttömetsissä käytiin samana vuonna 500 000 kertaa. Tämä tarkoittaa sitä, että maakunnan monikäyttömetsissä kävi keskimäärin yksi henkilö jokaisella hehtaarilla. Monikäyttömetsien käyntimäärä on arvio, joka pohjautuu tiestön käytön selvitykseen.

4.2.4 MYYDYT JA VUOKRATUT TONTIT

Kainuun alueen luovutetut tontit, kpl	
Myyty	6
Vuokrattu	5

Taulukko 7. Myydyt ja vuokratut tontit vuonna 2013.

Tontteja luovutettiin 11, joista myytiin kuusi kappaletta ja vuokrattiin viisi kappaletta.

Luovutusmäärä oli keskimääräistä pienempi johtuen yleisen taloussuhdanteen heikkoudesta.

4.2.5 TUOTETTU ENERGIA

Valtion mailta saatava energia lisää osaltaan alueen elinvoimaisuutta, monipuolistaa toimeentulon mahdollisuuksia sekä lisää liiketoimintamahdollisuuksia alueella.

Metsähallituksen toimittamilla raaka-aineilla tuotettiin maakunnan alueella energiaa 192 GWH. Energiapuun osuus oli 59 GWH ja turpeen osuus 133 GWH. Tuulivoimalla ei tuotettu energiaa.

Metsähallitus ei tuota energiaa. Metsähallitus myy ja vuokraa tuulivoiman tuotantoon tai turpeen nostamiseen soveltuvia alueita, mutta ei itse nosta turvetta tai omista voimalaitoksia. Metsähallitus myy energiapuuta lämmöntuottajille.

Turpeella tuotetulle energialle on tyypillistä suuret vuosittaiset vaihtelut kysynnän mukaan.

4.2.6 METSÄTALOUDEN TIESTÖ

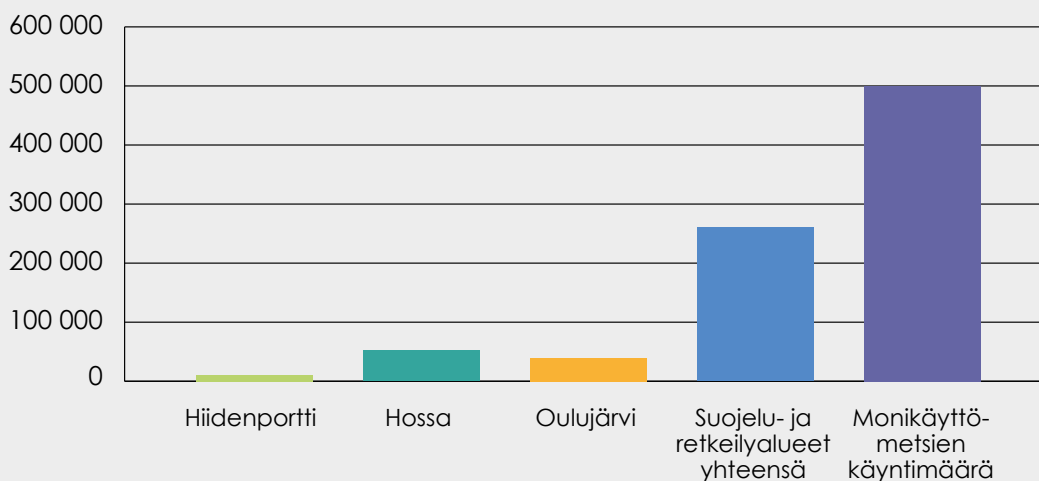
Metsähallituksen tiestö luo mahdollisuuksia biotalouden kehitykselle ja luo saavutettavuutta alueiden välillä.

Tienpitoon panostettiin 3,3 miljoonaa euroa. Kuhmon ja Länsi-Kainuun metsätiimien alueilla tienpitoon käytettiin yhteensä 2,4 miljoonaa euroa. Suomussalmen metsätiimin alueella tienpitoon käytettiin 900 000 euroa.

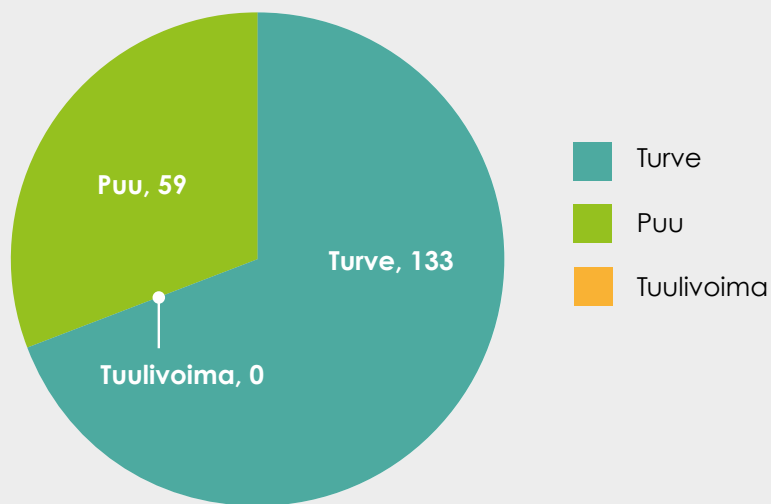
Tienpidon painopiste siirtyy teiden kunnossapidon suuntaan. Alueen metsätiestö on pääosin valmis.

Metsätiestö luo monenlaisia hyötyvaikutuksia. Suurin hyöty on se, että puunkuljetukset sujuvat ympärivuotisesti. Muita hyötyjä ovat metsästys, marjastus, luonnon-tarkkailu, poronhoito, kalastus ja koirien kanssa ulkoilu. Terveys- ja hyvinvointivaikutuksista merkittävin on fyysisen kunnan nousu. Psykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin nousu on merkittävä. Tämä hyvinvoinnin nousu on arvioitu 200 euron arvoiseksi.

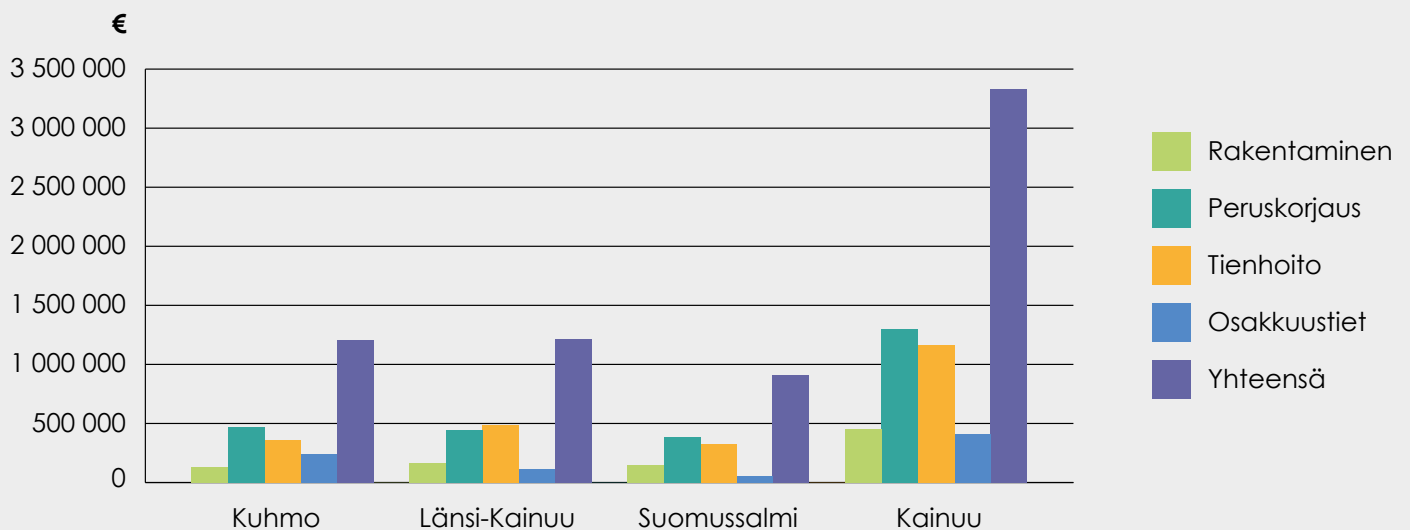
Selvityksen mukaan metsäteiden käytöstä 85 prosenttia on virkistyskäyttöä.

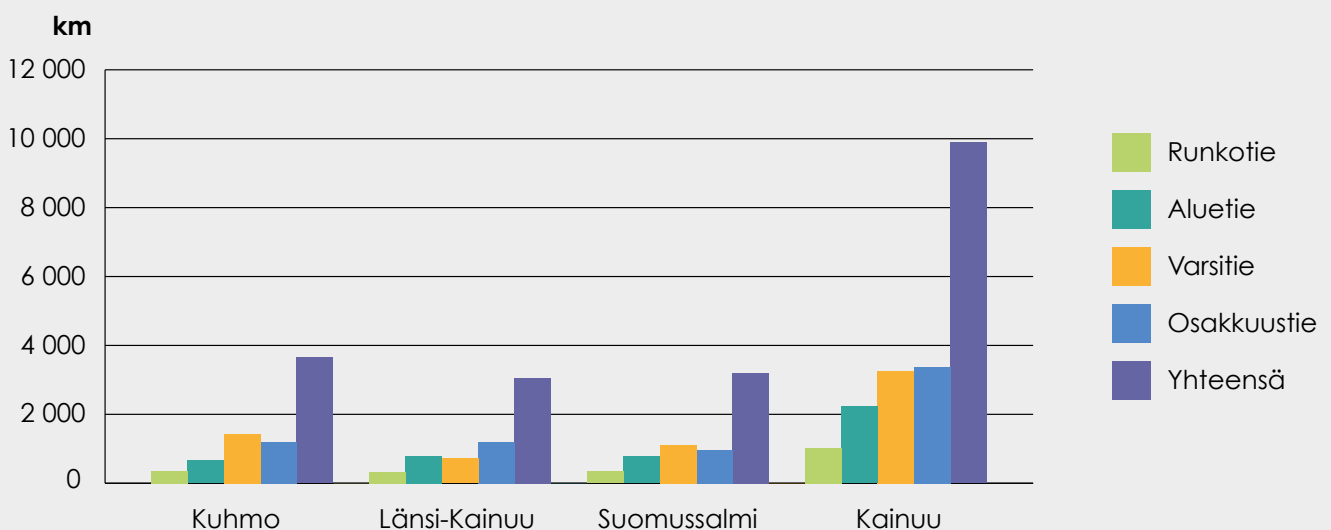
Kuva 18. Suojelu- ja retkeilyalueiden sekä monikäyttömetsien käyntimäärä vuonna 2014.

Kuva 19. Metsähallituksen puun, turpeen ja tuulivoiman avulla tuotettu energia (GWH) vuonna 2013.

Kuva 20. Metsähallituksen tiestön hoitoon käyttämät tierahat vuonna 2013.

Kuva 21. Metsähallituksen alueen tiestö vuonna 2013.

Tiestöä on 10 000 kilometriä. Kuhmon metsätiimin alueella tiestöä on 3600 kilometriä. Suomussalmen metsätiimin alueella 3200 ja Länsi-Kainuun metsätiimin alueella 3050 kilometriä. Runkotiestöä on 1000, aluetiestöä 2200 ja varsiteitä 3200 kilometriä. Osakkuusteitä on 3400 kilometriä.

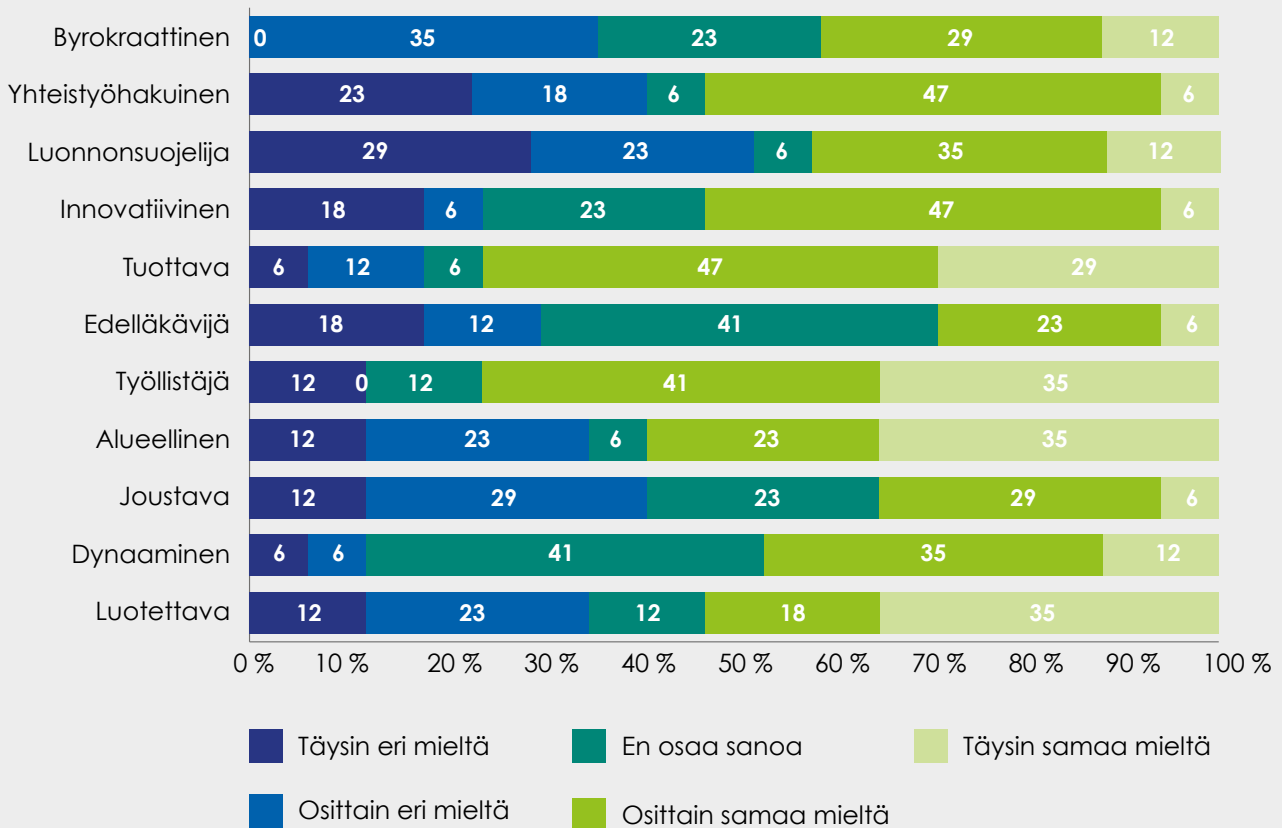
4.3 Sidosryhmät

4.3.1 SIDOSRYHMIEN TYYTYVÄISYYS

Sidosryhmien tyytyväisyyskysely toteutettiin siten, että luonnonvarasuunnittelun yhteistyöryhmälle tehtiin tulosaluekohtainen mielikuvakysely. Kyselyyn vastasi 17 henkilöä.

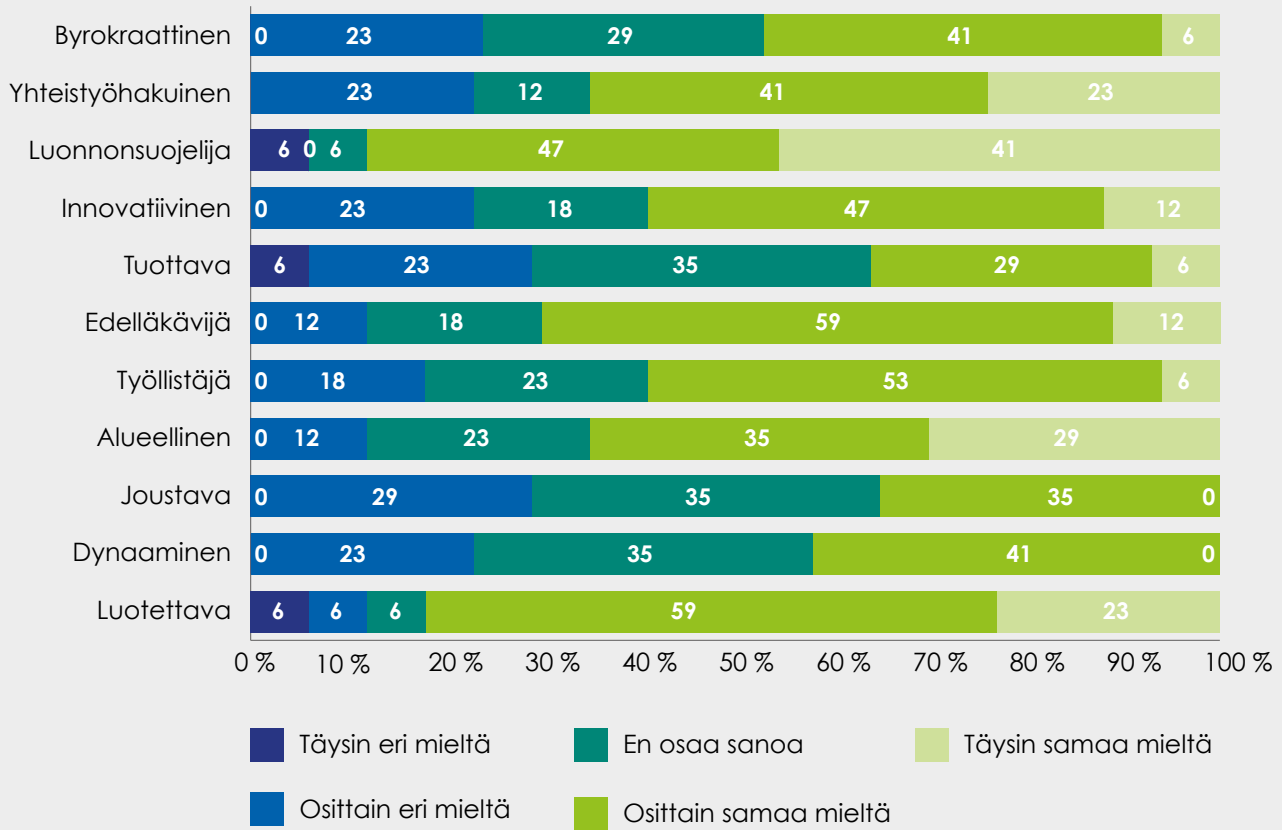
Alla olevissa kuvissa on esitetty kyselyn tulokset tulosalueittain.

**Yhdestä leimikosta
jää paikallistalouteen
keskimäärin
100 000
euroa.**

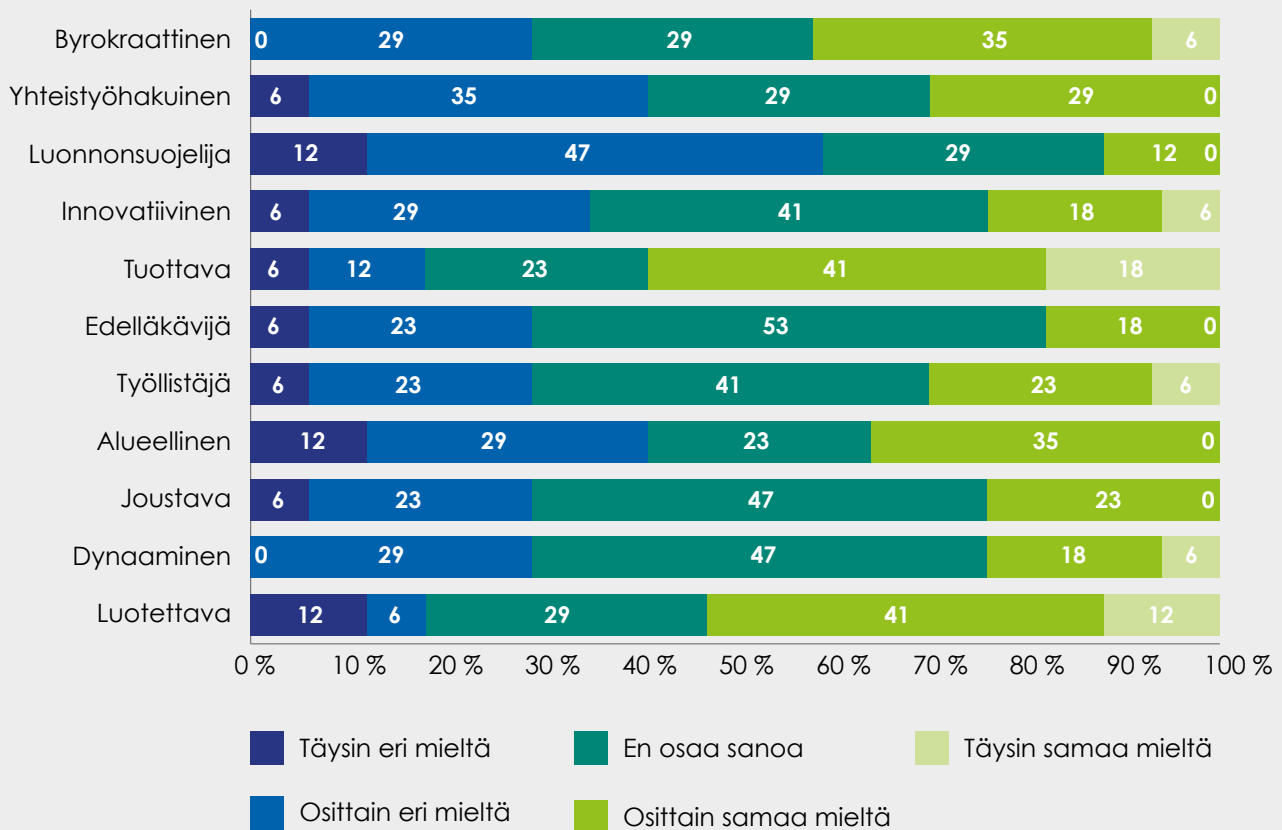

Kuva 22. Asiakastyytyväisyys – metsätalous.

Kuva 23. Asiakastyytyväisyys – luontopalvelut.

Kuva 24. Asiakastyytyväisyys – Laatumaan.

4.3.2 PAIKALLIS- JA ALUETALOUDELLISET VAIKUTUKSET

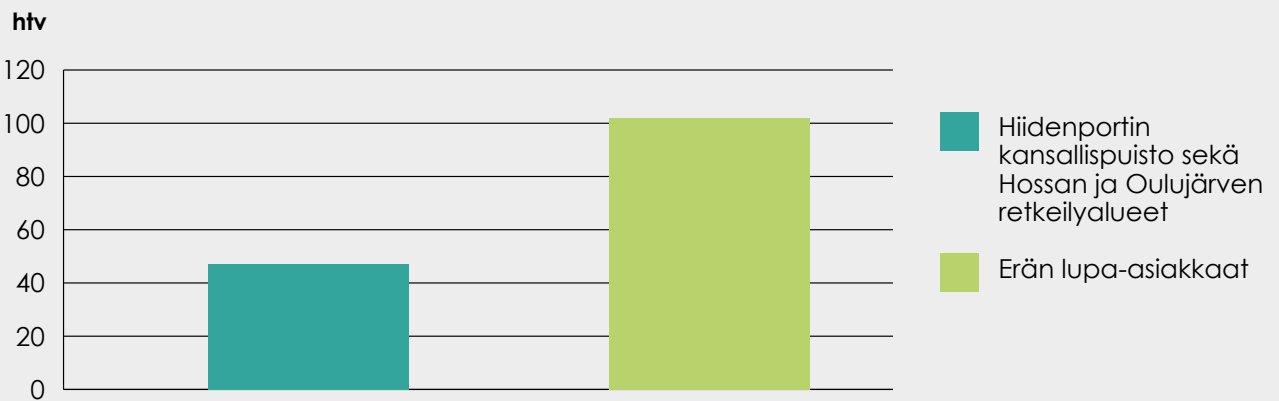
Luontomatkailu on tärkeä ala ja sen merkitys aluetaloudessa on huomattava.

Suojelu- ja retkeilyaluematkailu työllistää maakunnan alueella 50 henkilötyövuoden verran. Eräpalvelujen asiakkaiden työllisyysvaikutus on 100 henkilötyövuotta, mistä majoitussektorilta 84 henkilötyövuotta. Eräpalvelujen asiakkaiden aluetaloudellinen vaikutus (sekä asiakaskohdainen että kokonaisvaikuttavuus) on suurin Itä- ja Pohjois-Suomessa; Kainuussa Lapin jälkeen suurin. Asia johdetaan pitemmästä viipymästä. Luvuissa on päällekkäisyyttä eikä niitä pidä suoraan verrata toisiinsa. Eräpalvelujen asiakkaat hyödyntävät valtion monikäyttömetsiä ja vesialueita.

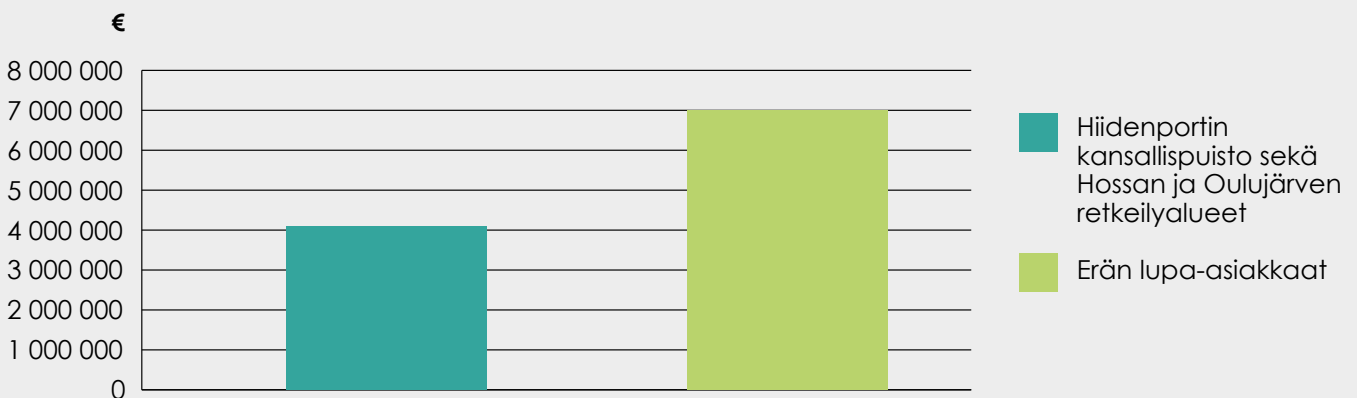
Hiidenportin kansallispuiston sekä Hossan ja Oulujärven retkeilyalueiden kokonaistulo vaikutus paikallistalouteen on neljä miljoonaa euroa. Eräpalvelujen asiakkaat tuovat maakuntaan tuloja seitsemän miljoonan euron verran. Luvuissa on päällekkäisyyttä eikä niitä pidä suoraan verrata toisiinsa.

Monikäyttömetsiä hyödyntämällä saadaan lisää arvonlisää aluetalouteen ja lisätään bruttokansantuotetta. Puusta saatava arvonlisä edistää aluetalouden kehittymistä.

Jokaisesta monikäyttömetsän leimikosta jää keskimäärin 100 000 euroa paikkakunnan hyväksi. Kaksi euroa kolmesta maksetaan puun korjuussa ja kuljetuksessa työskenneleville urakoitsijoille sekä omille työntekijöille, kolmas euro menee tuloutuksena valtiolle.

Kuva 25. Kansallispuiston, retkeilyalueiden ja erän lupa-asiakkaiden työllisyysvaikutus.

Kuva 26. Kansallispuiston, retkeilyalueiden ja erän lupa-asiakkaiden kokonaistulo vaikutus.

Vuonna 2013
maakunnan
monikäyttömetsien
puun osuus brutto-
kansantuotteesta oli
108
miljoonaa euroa
ja työllisyysvaikutus
kerrannais-
vaikutuksineen
1170
henkilötyövuotta.

4.3.3 METSÄHALLITUKSEN RAHAN KÄYTTÖ ALUEELLA

Metsähallituksen liiketoiminnasta saadut tulot ja valtion budjetista myönnetty rahoitus palautuu alueelle oman henkilöstön ja urakoitsijoiden palkkoina, erilaisina hankintoina ja veroina.

Suora rahan käyttö alueella, milj. €	
Maksetut palkat	6,5

Taulukko 8. Maksetut palkat vuonna 2014.

Palkkoja maksettiin maakunnan alueelle 6,5 miljoonaa euroa, mikä on noin 12,5 prosenttia kokonaispalkkasummasta.

Kokonaispalkkasummasta maksetaan yli 50 prosenttia Pohjois-Suomen alueelle.

Suora rahan käyttö alueella, milj. €	
Ostetut palvelut, Laatumaa	0,1
Ostetut palvelut, luontopalvelut	0,2
Ostetut palvelut, metsätalous	26,0

Taulukko 9. Ostetut palvelut vuonna 2014.

Metsätalous osti erilaisia palveluja 26 miljoonaa euroa. Luontopalvelujen ja Laatumaan ostamien palvelujen määrä oli muutamia satojatuhansia euroja.

Ostettuihin palveluihin käytetty raha palautuu aluelouteen.

Suora rahan käyttö alueella, milj. €	
Kiinteistövero	0,1
Luontopalvelut alv.	0,2
Yhteisövero	2,0

Taulukko 10. Maksetut verot.

Kiinteistöveroa maksettiin vuonna 2014 yhteensä 100 000 euroa. Luontopalvelujen arvonlisäveron määrä vuonna 2013 oli noin 200 000 euroa. Yhteisöveroa maksettiin vuonna 2013 noin 2 miljoonaa euroa.

Metsähallitus maksoi samana vuonna yhteisöveroa koko maassa vajaat 9 miljoonaa euroa.

5 TOIMINTAOHJELMAN PÄÄLINJAT

LUONNONVARASUUNNITELMA ohjaa Metsähallituksen toimintaa suunnittelukauden aikana.

Toimintaohjelman päälinjat ovat:

Maankäyttö

- Soidensuojelun täydennysohjelma toteutuu suunnitelmakaudella.
- Alue-ekologinen suunnitelma päivitetään suunnitelmakaudella.

Metsätalous monikäyttömetsissä

- Kainuun hakkuusuunnite on 1,4 milj. m³/v. Uudistamis-pinta-ala on 4700 ha/v ja kasvatushakkuuala 12 000 ha/v.
- Monikäyttömetsät pidetään hyvässä ja tuottavassa kunnossa. Erityishakkuiden käyttö lisääntyy ja turve-maiden metsien käsittely muuttuu.

Suojelualueiden hoito

- Suojelualueiden tilaa parannetaan ennallistamalla ekologisten tarvearvioinnin perusteella.
- Perinnebiotooppien ja lehtokohteiden elinympäristö-jä ja lajistoa ylläpidetään.
- Metsien monimuotoisuusohjelman toteutus jatkuu vuosina 2015–2025.
- Suojelualueisiin liittyvän tietovarannon laatua paran-netaan luontotyyppi- ja lajistoselvityksillä.

Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

- Yhteistyö luonnonsuojelu- ja retkeilyalueita liiketoi-minnassaan hyödyntävien yrittäjien kanssa tiivistyy.
- Retkeilyn ja luontomatkailun palvelurakennetta ja si-sältöä muutetaan vastaamaan kysyntää ja resursseja.

Kulttuuriperinnön suojeleminen ja hoitaminen

- Kulttuuriperintöä tuodaan asukkaiden ja matkaili-joiden tietoisuuteen lisäämään kotiseutuylpeyttä ja matkailukohteiden vetovoimaa.

Eräpalvelut

- Eräpalvelut vaalii kainuulaista eräkulttuuria kestävä-s-ti: kansalaisille myydään erälupia, joiden tuotot käy-tetään palvelujen tuottamiseen ja kehittämiseen sekä valtion maiden riista- ja kalakantojen hoitoon.
- Erävalvonnalla tuetaan kestävä, laillista ja luvallista luonnonkäyttöä.

Tontti- ja maakauppa ja tuulivoima

- Matkailualueiden kehittämistä ja lomatoimintakaupaa jatketaan.
- Metsähallituksen rooli tuulivoimatuotannossa on maa-alueiden varaaminen ja jalostaminen tuulivoi-matoimintaan sopiviksi, aktiivinen hankekehitys ja alueiden vuokraus.
- Metsähallituksen rooli on kartoittaa ja tutkia hallin-nassaan olevia maa-ainesvarantoja, hakea tarvittaessa luvat sekä myydä ja vuokrata maa-ainesalueita.

Yhteistyö ja vuorovaikutus

- Metsähallitus lisää Metsähallituksen ja toimintaym-päristön välistä vuorovaikutusta.
- Metsähallitus tekee aktiivista työtä lasten ja nuorten luontosuhteen ja kotiseututietouden ja -ylpeyden vahvistamiseksi.

6 TOIMINTAOHJELMA VUOSILLE 2015–2020

6.1 Omistajaohjaus

Metsäbiotalouden merkitys kasvaa lähivuosina, mikä tulee vaikuttamaan koko Metsähallituksen toimintaan.

Valtio-omistajan tuottovaatimukset ovat edelleen kasvamassa. Metsähallitus hoitaa tämän pääosin toimintaa tehostamalla ja omaisuutta myymällä, mikä vähentää lähes yksinomaan valtion monikäyttömetsien pinta-alaa.

Luontopalvelujen tulosalueen toiminnan tavoitteista ja rahoituksesta päättää vuosittain eduskunta. Tavoitteita täsmentävät luonnonsuojelutehtäviä ohjaava ympäristöministeriö ja retkeily- ja eräasioita ohjaava maa- ja metsätalousministeriö.

6.2 Maankäyttö

Soidensuojelun täydennysohjelma toteutetaan suunnitelmakaudella. Suunnittelukaudella ei ole tiedossa muita merkittäviä maankäyttöön liittyviä muutoksia. Omistajan tekemät mahdolliset muut maankäyttöpäätökset toteutetaan suunnitelmakaudella.

Kainuun valtion maiden alue-ekologinen suunnittelu toteutettiin vuosina 1994–2001. Alue-ekologisen suunnittelun ajantasaistamisprojekti on käynnistynyt vuonna 2015. Kainuun osalta työ ajoittuu suunnittelukauden alkuvuosille, jonka aikana päivitetään alue-ekologiset ratkaisut toteutuneiden maankäyttöpäätösten ja laaditun ohjeistuksen pohjalta.

Retkeily- ja matkailumetsien osalta siirrytään käyttämään muualla maassa olevaa luokitusta.

6.3 Metsätalous monikäyttömetsissä

Monikäyttömetsien käsittely perustuu uusittuihin metsänhoito-ohjeisiin, uuteen metsätalouden ympäristöoppaaseen ja mahdollisiin muihin ohjeisiin.

Metsäteollisuuden lähiajan investoinnit tulevat lisäämään raakapuun kysyntää ja käyttöä merkittävästi Suomessa. Puun kysyntä lisääntyy lähivuosina myös Kainuussa. Pitkäjänteinen ja onnistunut monikäyttömetsien hoito mahdollistaa kasvavat hakkuumäärät suunnittelukaudella. Kainuun maakunnan hakkuusuunnite on suunnittelukaudella 1,4 miljoonaa kuutiometriä. Uudistamis-pinta-ala on 4700 hehtaaria vuodessa ja kasvatushakkuuala 12 000 hehtaaria vuodessa. Metsähallitus varautuu kasvavaan energiapuun kysyntään. Hakkuiden määrä vähenee hieman Suomussalmella ja lisääntyy Keski- ja Etelä-Kainuussa. Hakkuusuunnitteen periaatteet on kuvattu liitteessä 3.

Uudet metsienkäsittelyohjeet on otettu käyttöön vuonna 2014. Monikäyttömetsät pidetään hyvässä ja tuottavassa kunnossa. Huonolaatuisia metsiä voidaan uudistaa ennen metsänhoito-ohjeen mukaista keskiläpimittaa, mikäli puuston laatu ei johda tavoiteltuun tukkisaantoon. Erityishakkuiden käyttöä lisätään maiseman ja virkistyskäytön kannalta herkillä kohteilla. Taimikot hoidetaan ajallaan.

**Alue-ekologinen
suunnitelma
päivitetään
suunnitelma-
kaudella.**

Kuva 27. Huolellisella rantametsien käsittelyllä järvimaisema saadaan kauniisti esille.

Tieverkko Kainuussa on lähes valmis. Pääpaino tienpidossa on teiden kunnossapidossa ja tavoitteena on metsäteiden peruskorjausvälin pidentäminen. Keskeisenä tavoitteena on nostaa metsäautotiestön tasoa siten, että 10 prosenttia hakkuumahdollisuuksista on ympärivuotisesti liikennöitävissä olevien teiden vaikutusalueella. Tavoitteena on siirtä tulevan kauden aikana tienpidon alueurakointiin, jossa alueurakoitsija vastaa itsenäisesti tienpidosta. Siltojen kantavuudet on kartoitettu ja valtaosa nykyisistä silloista kestää kuorma-autojen nousset kokonaispainot.

Vesiensuojelussa otetaan käyttöön valuma-alue suunnittelun menetelmä, jonka avulla metsätalouden toimenpiteiden kokonaisvaikutuksia vesistöihin pyritään minimoimaan. Lisäksi vesiensuojelussa hyödynnetään laserkeilauksen avulla tuotettuja tarkkoja maaston pintamalleja. Metsätalous seuraa aktiivisesti vesistökuorituksen määrää auditointien ja ympäristöseurantojen avulla. Puunkorjuu ja metsänhoitotyöt suunnitellaan ja toteutetaan siten, että toimenpiteiden vaikutus maaperään ja ympäristöön on mahdollisimman vähäinen.

Maiseman merkitys metsien käsittelyssä korostuu maisemallisesti herkillä kohteilla. Vesistöt ja vesimaisema

otetaan huomioon monikäyttömetsien käsittelyssä herkillä kohteilla, kuten matkailullisesti tärkeillä alueilla ja saarimetsissä. Yhtenä keinona maiseman huomioimisessa on erityishakkuiden käyttö herkillä alueilla. Käsitteilyllä voidaan vaikuttaa sekä lähi- että kaukomaisemaan. Näin voidaan luoda paitsi elinvoimainen ja kaunis, mutta myös tuottava monikäyttömetsä.

Laserkeilatun metsävaratiedon käyttö sekä uuden suunnittelujärjestelmän, Silvian, käyttöönotto muuttaa ja tehostaa toimenpidesuunnittelua. Puuston arvioinnin asemasta maastosuunnittelua voidaan kohdistaa tarkentamista vaativiin seikkoihin kuten esimerkiksi maiseman tai monimuotoisuuden kannalta tärkeiden kohteiden huomioimiseen. Suunnittelukauden aikana puunkorjuun, kuljetuksen sekä metsänhoidon puolella otetaan käyttöön uudet toiminnanohjausjärjestelmät: Ohjas, Logforce ja Woodforce.

Poronhoitoalueella monikäyttömetsätaloutta harjoitetaan yhteistyössä paikallisten paliskuntien kanssa Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välisen sopimuksen mukaisesti.

Monikäyttömetsien puuntuotoskykyä parannetaan lannoittamalla monikäyttömetsiä lannoitusohjelman mukaisesti. Turvemaiden terveyslannoitustarve selvitetään tarvittaessa ravinneanalyysien avulla.

Uudet metsänhoito-ohjeet muuttavat merkittävästi turvemaiden käsittelyä ja vähentävät muun muassa kunnostusojitusmäärää. Kunnostusojitukset kohdistetaan tuottavimmille kasvupaikoille. Ojitetut rämeet jaetaan aktiivisesti kasvatettaviin, joiden kasvu on yli 2 kuutiometriä hehtaarilla vuodessa, passiivikohteisiin, joiden kasvu on 1–2 kuutiometriä hehtaarilla vuodessa ja kitumaihin. Passiivikohteilla metsät uudistetaan luontaisesti tai kasvatetaan eri-ikäisrakenteisena. Kitumailta voidaan poistaa puustoa ja jättää kohde ennallistumaan.

6.4 Luonnonsuojelu

6.4.1 SUOJELUALUEIDEN HOITO

Metsähallitus osallistuu suojelualueiden säädösvalmisteluun, jonka lopputuloksena luonnonsuojeluohjelmakohteet perustetaan lakisääteisesti asetuksilla. Suomussalmen kunnan alueen kohteiden asetus valmistui 1.4.2014 ja valmistelua muiden kuntien alueella jatketaan vuosien 2015–2018 aikana. Tulevien vuosien aikana luonnonsuojeluohjelmakohteista muodostetaan suojelukiinteistöjä ja niiden rajat merkitään maastoon.

Maankäytön ohjauksessa ja suunnittelussa sovitetaan yhteen luonnonsuojelualueisiin kohdistuvia intressejä ja valvotaan luonnonsuojelualueiden etua erityisesti tuulivoimapuisto- ja kaivoshankkeiden yhteydessä. Suojelualueiden tilaa seurataan ja niihin kohdistuvia uhkia ennakoidaan Natura-alueiden tila-arvioinneilla (NATA). Tavoitteena

on, että kaikille Natura-alueille tehdään Nata-arviointi. Vuoden 2015 aikana otetaan käyttöön tietokantapohjainen suojelualueiden suunnittelu- ja seurantasovellus (SASS), jolla Natura-alueiden tila arvioinnit tehdään. Vuoden 2015 aikana tehdään viisi Nata-arviointia: Rumala-Kuvaja Oudonrimmet, Oulujärven saaret ja ranta-alueet, Oulujärven lintusaaret sekä Levävaara ja Martinselkonen Kalevala-puistossa. Loput tehdään arvioitujen uhkien osoittamassa kiireellisyysjärjestyksessä.

Suunnittelukauden aikana Natura-alueiden maaluontotyyppi-inventoinnit tehdään loppuun ja aloitetaan sisävesien luontotyyppien inventointi. Paahde-Life -hankkeessa metsiä ennallistetaan polttamalla yhdeksällä kohteella vuosien 2015–2020 aikana. Poltoilla lisätään elinympäristöjä uhanalaisille palo- ja paahdelajeille ja luodaan palon jälkeen luontaisesti kehittyviä metsiä. Luonnonhoito Life -hankkeessa aloitettu hoito saateetaan loppuun Pihlajavaaran ja Iso Kaitasen lehdossa ja Karttimojokivarren niittoa jatketaan Suomussalmella Martinselkonen luonnonsuojelualueella. Luontopalveluiden hoidossa on erämaatilojen avoimia pihapiirejä, hakamaita, metsälaitumia, vanhoja kaskiahoja ja tulvaniittyjä, missä luontaistalouden aikana on niitetty karjalle heinää. Perinnebiotooppien vähenemisen ja niiden lajiston uhanalaistumisen haasteeseen vastataan jatkamalla niitkohteiden hoitoa ja selvittämällä hoidon lisätarpeita.

Luontopalvelujen ja metsätalouden yhteistyönä tehdään luonnonsuojeluasetuksessa luetelluille erityisesti suojeltaville lajeille rajauksia metsätalouden hallinnassa olevilla alueilla. Rajauksia tehdään lähinnä kääväkkaile, sammalille ja kovakuoriaisille. Maakotkien pesimätiedot päivitetään. Niukentuneita budjettivaroja täydennetään hankerahoituksella. Hankkeita valmistellaan lajisuojeluun ja elinympäristöjen kytkeytyneisyyteen liittyen. Hankerahoituksen avulla on tarkoitus selvittää liito-oravien esiintymistä Natura-alueilla.

Metso-ohjelman toteutus jatkuu vuosina 2015–2025. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että Metsähallituksen suojelualueiden metsiä voidaan osin ennallistaa ohjelman varoin. Lisäksi ELY-keskus toteuttaa Metso-kohteiden maanhankintaa niillä resursseilla mitä valtio tulo- ja menoarvioissa vuosittain osoittaa.

6.4.2 MONIKÄYTTÖMETSIEN LUONNONHOITO

Metsähallituksen monikäyttömetsillä on keskeinen rooli luonnon monimuotoisuuden turvaamisessa. Monikäyttömetsien luonnonhoito toteutetaan alue-ekologisen suunnittelun ja metsätalouden ympäristöoppaan ohjeiden mukaisesti.

**Metso-ohjelman
toteutus jatkuu
vuosina 2015–2025.**

Kuva 28. Suomussalmen lukiolaisia Väräkallion polulla Hossassa.

Monikäyttömetsien monimuotoisuutta vaalitaan ja pyritään edelleen parantamaan monin eri keinoin. Monikäyttömetsien säästöpuut, pienialaiset säästökohdeet, metsien vaihtumisyvyhykkeet, vesistöjen suojavyöhykkeet ja jopa hakkuutähteet luovat elinympäristöjä monille harvinaisille tai taantuneille lajeille.

Säästöpuut turvaavat luonnon monimuotoisuutta. Uudistushakkuissa säästetyn puuston kokonaismäärä on metsätalouden ympäristöoppaan mukaisesti 5–10 kuutiometriä hehtaarilla. Tämä määrä koostuu luontokohteiden elävästä ja kuolleesta puustosta, uudistusaloille jätetyistä säästöpuista sekä hukkapuusta. Kun tavoitemääriin lisätään uudistusaloilla jo ennen hakkuuta ollut maalahoppu, niin ajan kuluessa päästään monikäyttömetsien lahoppuutavoitteeseen 10 kuutiometriä hehtaarilla.

Monikäyttömetsien uudisaloille jätetään säästöpuita metsätalouden ympäristöoppaan mukaisesti vähintään 10–20 kappaletta hehtaarille. Säästöpuut pyritään sijoittamaan luontokohteiden ja vaihtumisyvyhykkeiden välittömään läheisyyteen. Metsähallituksen mailta ei pääsääntöisesti nosteta kantoja, mikä myös lisää osaltaan lahoppuun määrää.

Monikäyttömetsien luontokohteisiin sisällytetään aina riittävä suojavyöhyke, jolla varmistetaan, etteivät luontokohteiden ominaispiirteet vaarannu. Luontokohteiden, pienvesien ja vesistöjen läheisyydessä toimitaan varovaisesti kohteen ominaispiirteet huomioon ottaen.

Vesitaloudeltaan luonnontilaisilla, mutta puustoltaan käsitellyillä metsämaan soilla pyritään toimimaan siten, että suon vesitalouteen vaikutetaan mahdollisimman vähän. Pienvesien läheisyydessä toimittaessa huolehditaan siitä, ettei niihin pääse kiintoaineita tai ravinteita.

Monikäyttömetsissä luonnonhoitoa toteutetaan säästöpuuryhmiä polttamalla. Kulotuksilla voidaan tuottaa palanutta puuta sitä tarvitseville vaateliaille ja harvinaisluonteille eliölajeille.

Monikäyttömetsien peitteisyyttä ja monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä voidaan ylläpitää hyvällä ja huolellisella toimenpidesuunnittelulla. Tärkeiden elinympäristöjen kytkeytyneisyyttä pyritään turvaamaan tukialueiden sekä luontaisten reuna- ja vaihtumisyvyhykkeiden varovaisella käsittelyllä.

Kuva 29. Retkeilyn ja luontomatkailun palvelurakenne ja -sisältö muutetaan vastaamaan kysyntää ja resursseja.

Metsähallitus seuraa liito-oravan osalta ministeriöiden laatiman liito-orava ohjeen kehitystä. Monikäyttömetsien käsittelyn osalta toimitaan ohjeen mukaisesti. Monikäyttömetsien liito-oravakohteita kartoitetaan tulevalta kaudella. Metsähallituksella on valmius lähteä mukaan mahdollisiin kehityshankkeisiin.

6.5 Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Metsähallitus edistää suojelu- ja retkeilyalueiden matkailun taloudellista, sosio-kulttuurista ja ekologista kestävyyttä. Tavoitteena on rakentaa laadukas kumppanuus alueiden asiakkaita palvelevien yritysten ja matkailualueiden kanssa. Yhteistyösopimusten kautta yrityksillä on mahdollisuus saada näkyvyyttä luontopalvelujen viestintäkanavissa ja profiloida palvelujaan esimerkiksi kansallispuistoihin ja retkeilyalueisiin. Luontopalvelut on mukana matkailun menestymistä tukevassa hanke-toiminnassa.

Yhteistyön ja kumppanuuden rakentamisen lisäksi luontopalvelujen toiminnassa korostuu lähivuosina palvelurakenteen muutos. Maastopalvelujen määrä ja sijainti tarkastellaan vastaamaan tiukentuvia huollon ja ylläpi-

don resursseja sekä asiakkaiden ja yhteistyökumppanien muuttuvia tarpeita. Vuosikymmenten aikana muotoutunut retkeilyn palveluvarustus on monin paikoin paitsi elinkaarensa päässä, usein myös väärässä paikassa ja/tai vähällä käytöllä. Maastopalveluja on myös huolto- ja ylläpitoresursseihin nähden liikaa. On tarpeen luopua joistain kohteista ja suunnata resurssit tärkeimmille paikoille. Täten taataan kärkikohteiden jatkuva vetovoimaisuus ja kehittämismahdollisuudet.

Maastopalvelut keskitetään pääsääntöisesti suojelu- ja retkeilyalueille, tietyille luonnon ja kulttuurin kannalta merkittävälle nähtävyyksikohteille ja käytetyimmille reiteille. Kalastuksen ja metsästyksen tarpeet otetaan huomioon, onhan Kainuu maankuulu erästelymaakunta. Työ tehdään sisäisen valmistelun pohjalta keskustellen luontokohteiden käyttäjien kanssa.

Metsähallitus tekee aktiivisesti työtä lasten ja nuorten luontosuhteen synnyttämiseksi ja syventämiseksi. Yhteistyössä koulujen ja muiden vastaavien tahojen kanssa tehdään luontoa, luonnossa liikkumista ja luonnosta elämistä tutuksi niin tiedollisesti kuin elämysten ja tapahtumien kautta. Luonnossa liikkumisen merkitystä ja

Retkeilyn ja luontomatkailun palvelurakennetta kohdennetaan uudelleen.

positiivisia vaikutuksia tuodaan esille yleisesti niin maan asukkaille kuin täällä lomaileville.

Matkailun tai virkistyskäytön kannalta arvokkailla monikäyttömetsien kohteilla metsien käsittely suunnitellaan aina tapauskohtaisesti ja huolellisesti. Kohteiden arvokkaat ominaispiirteet säilytetään metsiä käsiteltäessä. Jos alueen metsänkäsittelyn ja muun käytön yhteensovittaminen sitä edellyttää, alueelle voidaan myös laatia erillinen erityissuunnitelma, jossa määritellään yksityiskohdaisesti kohteen metsänkäsittelyperiaatteet.

Hossan ja Oulujärven retkeilyalueiden hoito- ja käyttösuunnitelmat päivitetään suunnitelmakauden aikana. Suomussalmen kunta valmistelee parhaillaan esitystä Hossan kansallispuistosta. Tällä on vaikutusta Hossan alueen hoito- ja käyttösuunnitelman jatkovaiheisiin. Valtion retkeilyalueet ovat alueita, joissa pääpaino on luonnon virkistyskäytöllä ja luontomatkailulla, samalla kun metsiä hoidetaan osalla retkeilyaluetta. Hoito- ja käyttösuunnitelmien taustatietoina käytetään kävijätutkimuksia ja luonto- ja kulttuuriperintöinventointeja. Suunnitelmien tavoitteena on sovittaa Metsähallituksen maankäyttötavoitteet asiakkaiden tarpeisiin ja kehittää retkeilyalueista entistä vetovoimaisempia käyntikohteita. Metsähallitus kokeilee Oulujärven retkeilyalueen suunnittelussa osallistavaa paikkatietojärjestelmää.

Retkeilyalueiden metsien käsittelyperiaatteet on kuvattu hoito- ja käyttösuunnitelmissa. Polut ja reitit huomioidaan hakkuissa ja maanpintaa käsiteltäessä. Metsien käsittely pyritään suunnittelemaan ja toteuttamaan siten, että hakkuualat ovat pienialaisia ja ne eivät erotu ympäristöstään häiritsevästi. Tavoitteena on myös avata ja parantaa näkymää erityisesti vesistöille. Lisäksi huolehditaan, että vanhemman, järeän puuston osuus metsissä säilyy vallitsevana ja lehtipuustoa voidaan jättää normaalia enemmän. Talvimatkailukohteilla pyritään

operoimaan sulan maan aikaan ja vastaavasti kesäkohteilla pääasiassa talviaikaan. Metsänhoitotyöt pyritään toteuttamaan sesonkiajan ulkopuolella. Erityiskohteilla taimikonhoidossa voidaan jättää lehtipuustoa tavoiteltua 30 prosentin lehtipuusekoitusta enemmän.

Erityiskohteilla toimittaessa huolehditaan siitä, että urakoitsijoilla on riittävä tietotaito. Samoin huolehditaan siitä, että sidosryhmät ja paikalliset matkailuyrittäjät osallistetaan kohteen käytön suunnitteluun. Metsähallituksen tulosalueet tiivistävät yhteistyötään luontomatkailuun liittyvissä asioissa, jotta etenkin yrittäjiä pystytään palvelemaan paremmin.

Luontopalvelut tekee tiivistä yhteistyötä Venäjän puolen suojelualueita hoitavien tahojen kanssa. Ystävyyspuisto Kuhmossa ja Kostamuksen luonnonpuisto ovat yhdessä Ystävyyspuiston luonnonsuojelualue, ensimmäinen ns. puistopari Suomen itärajan yli. Toinen kumppanuus on syntymässä Kalevalapuistojen välille (Suomussalmi – Vuokkiniemen seutu). Yhdessä kehitetään yleisöpalveluja ja toimintatapoja. Työhön haetaan rahoitusta CBC-ohjelmasta, kunhan seuraava rahoituskierrös käynnistyy.

6.6 Kulttuuriperinnön suojeleminen ja hoito

Metsähallitus nostaa aktiivisesti maakunnan kulttuuriperintöä asukkaiden ja matkailijoiden tietoisuuteen lisäämään kotiseutuyhdyntymistä ja matkailukohteiden vetovoimaa. Tähän on aiempaa paremmat edellytykset lisääntyneen ammattitaidon, inventointitiedon ja yleisen kiinnostuksen kasvun myötä.

Monikäyttömetsien kulttuuriperintöinventoinnit ovat luoneet hyvän pohjakulttuuriperintökohteiden huomioimiseen metsien toimenpidesuunnittelussa sekä mahdollisuuden kohteiden hyödyntämiseen matkailun vetovoimatekijöinä. Inventointien ansiosta kulttuurikohteet säilyvät tuleville sukupolville myös monikäyttömetsiä käsiteltäessä. Inventointien tulokset löytyvät Museoviraston ylläpitämästä muinaisjäänne- ja rekisteristä. Inventoinnit päättyivät vuoden 2015 aikana, jolloin niitä tehdään vielä Kajaanin, Paltamon, Vaalan ja Sotkamon kuntien valtion maiden alueilla.

Kiinteät muinaisjäännekohteet ovat muinaismuistolain mukaan rauhoitettuja. Niitä ei saa tuhota, siirtää tai kaivaa. Näitä ovat muun muassa kivikautiset asuinpaikat, mahdolliset uhripaikat ja haudat. Metsissä on myös muita kulttuuriperintökohteita, jotka eivät ole lailla suojeltuja. Kohteet ovat usein liittyneet alueen aiempaan maankäyttöön. Näitä kohteita ovat muun muassa metsätyökämpät ja ladot. Joitakin näistä rakennuksista hyödynnetään

Kuva 30. Syksyinen monikäyttömetsä tarjoaa monenlaisia elämyksiä.

nyttemmin matkailussa. Kainuun valtion metsämaiden yleisin kulttuuriperintökohde on tervahauta.

Vetovoimaisimmat luontopalveluiden hoidossa olevat muinaismuistokohteet ovat Kajaanin linnanrauniot, Hossan Väräkallio ja Juntusrannan Kalmosärkkä Suomussalmella. Arvokkaat rakennusperintökohteet ovat myös nähtävyyksiä, kuten Saarijärven aarnialueen Hallan Jääkäripirtti Ylä-Kainuussa ja Tiaisen torppa Puolangalla, samoin kuin Kuhmossa Elimyssalon suojelualueella sijaitsevat Levä- ja Latvavaaran erämaatilat. Erilaisin tapahtumin lisätään näiden kohteiden vetovoimaa. Luontopalvelut osallistuu myös opaskoulutukseen luonto- ja kulttuuriperintökohteilla. Kohteen erityspiirteisiin perehtyneet paikallisoppaat pystyvät tarjoamaan asiakkailleen opastettuja retkiä.

Metsähallituksen tulosalueet tiivistävät yhteistyötään kulttuuriperintöasioissa.

6.7 Eräpalvelut

Eräpalvelut kattavat kalastuksen, metsästyksen, erävalvonnan ja maastoliikenteen järjestämisen Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla. Eräpalvelut järjestetään

kestävästi, asiakaslähtöisesti ja suomalaisen eränkävynnin perinteitä kunnioittaen.

6.7.1 KALASTUS

Kainuun valtion vesien kalastusjärjestelyt ja kalavesien hoito toteutetaan hyödyntämällä kalakantoja kestävästi, kannattavasti ja monipuolisesti. Kalastusjärjestelyissä huomioidaan kalastusalueiden laatimat, alueelliset käyttö- ja hoitosuunnitelmat.

**Kalastuksessa
hyödynnetään
monipuolisesti ja
kestävästi alueen
luontaisia
kalakantoja.**

Ammattikalastuksen harjoittamisen edellytykset ja riittävät kalastusoikeudet turvataan. Niitä pyritään aktiivisesti parantamaan ammattikalastajien, osakaskuntien ja kalatalousalueiden kanssa tehtävällä yhteissuunnittelulla ja sijainninhajauksella. Yhteistoiminta eri sidosryhmien kesken on jatkuva.

Metsähallituksen rooli ammattikalastusasioissa kasvaa tulevaisuudessa. Vuonna 2015 hyväksytyn kalastuslain mukaisesti Oulujärven yleisvesialue siirtyy kalastusasioiden osalta Metsähallituksen hallintaan vuoden 2016 alusta alkaen. Oulujärven lisäksi keskeisiä ammattikalastusvesiä ovat Suomussalmen ja Kuhmon suuret järvet.

Harrastusmuotoisen pyydyskalastuksen jatkuminen turvataan huomioiden kalastuslainsäädäntö. Suurimmalle osalle valtion vesiä myydään pyydyskalastuslupia.

Rapuedet ovat viime vuosina kärsineet voimakkaasti rapurutosta. Tavoitteena on jokirapukantojen suojele ja elvyttäminen pyyntikelpoisiksi erityisesti Hyrynsalmen ja Sotkamon vesistöreiteillä.

Virkistyskalastuskohteita kehitetään vastaamaan paremmin nykyistä kysyntää ja kalastajien arvomaailmaa. Kalastuksessa hyödynnetään monipuolisesti ja kestävästi alueen luontaisia kalakantoja. Pyyntikokoisen kirjolohen istuta ja ongi -kohteita, joiden matkailullinen merkitys on vähäinen, voidaan vähentää suunnittelukaudella. Luonnonkalakohteiden määrää vastaavasti lisätään ja myös muiden kuin lohikalojen kalastuskäyttöä edistetään. Uudet kohteet voivat olla yhteistyössä osakaskuntien kanssa muodostettavia yhteislupa-alueita, kuten Korvua-Näljänkäjoki tai Kalliojoki. Virkistyskalastuskohteet luovat osaltaan mahdollisuuksia elinkeinotoiminnalle.

Kalavesien hoito on suunnitelmallista, perustuu tarpeeseen ja hoitotuloksia seurataan saalispalautteiden, koekalastusten ja tarvittaessa erillisten kalastustiedustelujen avulla. Tärkein kalavesien hoitokeino on kalastusjärjestelyt, joiden avulla turvataan kalakantojen elinvoimaisuus. Kalojen luontaista elinkiertoa ja lisääntymistä tukevan

elinympäristöjen ylläpidon, hoidon ja kunnostuksien merkitys lisääntyy. Kalastoa ylläpitäviä ja vahvistavia kalanistutuksia tehdään myös tarpeen mukaan alueille, joihin kohdistuu kalastuspainetta.

6.7.2 METSÄSTYS JA RIISTANHOITO

Metsästysmahdollisuudet valtion mailla järjestetään ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla. Metsästyksen ekologinen ja sosiaalinen kestävyys turvataan. Suunnittelukauden aikana voidaan ottaa käyttöön erilaisia keinoja metsästysmahdollisuuksien paremmalle hyödyntämiselle. Eräluvut.fi-sivuilla metsästäjiä voidaan ohjata paljon kysytyiltä lupa-alueilta vähemmän kysytyille. Lisäksi selvitetään mahdollisuuksia parantaa erämatkailuyrittäjien edellytyksiä metsästysmatkailussa valtion maille, mikä voi vaatia metsästyslain muuttamista (ML 46 §).

Riistan elinympäristöjen hoitoa jatketaan ja toimintamallia kehitetään. Keskeisessä roolissa ovat kanaintujen poikueympäristöt, joista tärkeimpänä korvet sekä riekon pesimäsuot ja vesilintukosteikot. Tavoitteena on vakiinnuttaa riistan elinympäristöjen hoito kiinteäksi osaksi monikäyttömetsien käyttöä ja hoitoa. Lisäksi edistetään muuta riistanhoitoa hakien vaikuttavimpia riistanhoitomenetelmiä. Riistakolmioiden laskentaa tehostetaan valtion mailla.

Riista-asiat otetaan huomioon monikäyttömetsien toimenpidesuunnittelussa ja käsittelyssä. Monikäyttömetsiä käytetään puuntuotantoon ja metsästyksen ohella myös marjastukseen ja virkistykseen. Aikaisempina vuosina riekkoisoita on ennallistettu Pohjanmaan-Kainuun alueella 1600 hehtaaria. Korpimetsiä on ennallistettu 100 hehtaaria ja vesilintukosteikoita 120 hehtaaria. Riistan elinympäristöjä hoidetaan aktiivisesti jatkamalla riekkosoiden ennallistamista.

6.7.3 ERÄVALVONTA

Erävalvonta tukee kestävä, laillista ja luvallista luonnon käyttöä. Erävalvonnan resurssit pyritään turvaamaan vähintään nykytasolla. Kainuussa on yksi erätarkastaja, jolla on vuosittain 700–1000 asiakaskontaktia. Erävalvonnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään yhteistyöver-

Monikäyttömetsiä käytetään puuntuotannon ohella metsästyksen ja virkistykseen.

Kuva 31. Metsähallitus on aktiivisesti kehittämässä tuulivoimaa ja edistämässä kansallisten ilmastotavoitteiden toteutumista. (Havainnekuva: maisema-arkkitehtitoimisto Väyrynen)

koston kautta, jossa keskeisiä osapuolia ovat poliisi ja rajavartiolaitos. Yhteistoimintaa on 15–30 valvontapahtumaa vuosittain.

Erävalvonnan viranomaisyhteistyötä vahvistetaan riistakonsernin ja kalatalouden toimijoiden kanssa. Erävalvonnan näkyvyyttä parannetaan. Kalastusalueiden ja riistanhoitoyhdistysten kanssa toteutettu tehostettu valvontayhteistyö on onnistunut hyvin. Valvontayhteistyötä jatketaan.

6.7.4 MAASTOLIIKENNE

Moottoriajoneuvoliikenne maastossa ohjataan ensisijaisesti virallisille moottorikelkkailureiteille, moottorikelkkaurille sekä muille vakiintuneille maastoliikenneurille.

Maastoliikenteeseen voidaan myöntää lupia valtion maille harkinnan mukaan. Maastoliikenne järjestetään sujuvasti. Tavoitteena on, että maastoliikenne aiheuttaa mahdollisimman vähän vahinkoa muille kansalaisille ja ympäröivälle luonnolle.

Maastoliikenteen järjestämistä ja reittiverkoston ylläpidon vastuita kehitetään. Metsähallituksessa tehdään valtakunnallinen selvitys tilanteesta. Lisäksi on tarve kehittää maastoliikenteen lainsäädäntöä.

6.8 Tonttikauppa

Metsähallitus jatkaa matkailualueiden kehittämistä ja lomatonttikauppaa suunnittelukaudella. Alueiden kehittämissuunnitelmat, yleiskaavat ja niihin pohjautuvat asemakaavat ohjaavat alueiden kehittämistä.

Metsähallituksen ranta-alueita kaavoitetaan ja jalostetaan kaavoitusperiaatteiden mukaisesti tonttivarannon turvaamiseksi. Metsähallitus osallistuu ensisijaisesti kuntien käynnistämiin yleiskaavoihin valtion ranta-alueiden osalta. Omia ranta-asemakaavahankkeita käynnistetään markkinalähtöisesti, mikäli alueelle ei ole näköpiirissä yleiskaavoitusta.

Tonttien myynnin määrälliset tavoitteet johdetaan omistajan asettamien taloudellisten tavoitteiden pohjalta. Tontteja markkinoidaan edelleen perinteisin keinoin: lehtimainonta, esitteet, messut. Tulevalla kaudella panostetaan reaaliaikaiseen sähköiseen markkinointiin.

Metsähallituksen kämppien vuokraustoiminta jatkuu ulkoistettuna välitystoimintana. Hossan ja Oulujärven retkeilyalueiden liiketoiminta on vuokrattu matkailuyrittäjille.

Metsähallitukselle tarpeettomien rakennusten realisointia jatketaan.

6.9 Maakauppa

Laatunmaa toteuttaa kaikki Metsähallituksen kiinteistökaupat, joita ovat myynnit, ostot ja vaihdot.

Metsähallituksen maanmyyntitavoite pohjautuu valtion vuosittain asettamiin tuloutusvaatimuksiin. Maanmyynti keskittyy pääasiassa pienialaisiin valtion maista irrallisiin maa-alueisiin.

Laatunmaa hankkii maa-alueita toimeksiannoista Metsähallituksen omaan käyttöön. Laatunmaa hankkii maa-alueita puolustusvoimien käyttöön, luonnonsuojelutarkoituksiin ja metsäntutkimuksen tarpeisiin. Suunnittelukaudella puolustusvoimien maanhankinnassa on pääpaino Vuosangan harjoitusalueella.

Maakauppatoiminnan keskeisenä tavoitteena on valtion maa- ja vesialueiden kiinteistörakenteen parantaminen. Maakaupalla vastataan paikallisen elinkeinoelämän tarpeisiin.

6.10 Maa-aines

Metsähallituksen rooli kiviainesliiketoiminnan on muuttunut, eikä Metsähallitus enää itse jalosta tai toimita kiviaineksia asiakkaille. Toiminta on osa Metsähallituksen liiketoimintaa, mutta entistä selkeämmin roolina on olla edellytyksien luojana toimiville markkinoille. Metsähallituksen rooli on kartoittaa ja tutkia hallinnassaan olevia maa-ainesvarantoja, hakea tarvittaessa luvat sekä myydä ja vuokrata maa-ainesalueita. Metsähallituksen omaa käyttöä varten kiviaineksia jalostetaan metsäautoteiden rakentamista, ylläpitoa ja peruskorjausta varten.

Kiviainesliiketoiminta keskitetään Metsähallituksessa vaiheittain Laatunmaalle. Laatunmaa tekee kauppaa kiviainesvarannoista siten, että kaikilla alan toimijoilla on tasapuoliset mahdollisuudet päästä hyödyntämään Metsähallituksen maa-ainesvarantoja.

Kainuun osalta kiviainesliiketoiminnassa nousee esille erityisesti syrjäseutujen kiviainestarpeiden tukeminen sekä maakunnan runsaiden teollisuusmineraali- ja luonnonkivivarantojen hyödyntäminen. Laatunmaassa käynnistyy hanke valtion maiden kiviainesvarantojen tuntemuksen lisäämiseksi, jolla edistetään Kainuun maanpinnan alaisten luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä. Valtion maiden maisema-, suojelu- ja kulttuuriarvot huomioidaan myönnettäessä tutkimuslupia mahdollisille uusille ottoalueille.

6.11 Tuulivoima ja turve

Metsähallituksen rooli tuulivoimatuotannossa on maa-alueiden varaaminen ja jalostaminen tuulivoimatoimintaan sopiviksi, aktiivinen hankekehitys ja alueiden vuokraus. Kivivaara-Peuravaara hanke Hyrynsalmen ja Suomussalmen kuntien alueella etenee toteutusvaiheeseen arviolta vuosien 2016–2017 välisenä aikana. Kajaanissa sijaitsevan Piiparinmäen ja Murtomäen tuulivoimahankkeen kaavoitusta jatketaan.

Kainuun liitto selvittää tuulivoimaan liittyviä mahdollisuuksia tuulivoimamaakuntakaavassa, joka on luonnosvaiheessa.

Metsähallitus luo edellytyksiä maa-ainesliiketoiminnalle.

Metsähallitus vuokraa ja myy turvealueita kysynnän mukaan. Pääperiaate luovutuksissa on, että alueita merkittävästi muuttava uusi maankäyttö kohdentuu ojiteuille tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille turvemaille.

6.12 Yhteistyö ja vuorovaikutus

Metsähallituksen ja toimintaympäristön välistä vuorovaikutusta lisätään. Viestinnän ja vuorovaikutuksen avulla lisätään tietoisuutta Metsähallituksen ja muiden

alan toimijoiden suunnitelmista ja pyritään osaltaan sovittamaan yhteen eri luonnonvarojen käyttömuotoja. Viestinnässä hyödynnetään ja käytetään aktiivisesti erilaisia viestintäkanavia: paikallisia sanomalehtiä, radiota ja sosiaalista mediaa.

Metsähallitus kertoo sidosryhmille vuosittain tärkeistä, ajankohtaisista asioista. Metsähallitus on aktiivinen toimija ja edelläkävijä lasten ja nuorten luontotiedon lisäämisessä.

LIITTEET

- LIITE 1** Kainuun luonnonvarasuunnitelma 2015–2020, ohjaus-, projekti- ja yhteistyöryhmä.
- LIITE 2** Luonnonvarasuunnittelun seuranta, kausi 2007–2013.
- LIITE 3** Hakkuulaskelman kuvaus.
- LIITE 4** Lausunnonantajat.
- LIITE 5** Viralliset lausunnot, vastineet ja luontojärjestöjen kannanotto.
- LIITE 6** Kansalaisten palautteet.
- LIITE 7** Edellisen kauden aikana perustetut dialogialueet, suojelumetsät ja Metso-kohteet.
- LIITE 8** Kainuun maankäyttötilanne 5.1.2015.

LIITE 1

OHJAUSRYHMÄ:

aluejohtaja, Arto Tolonen (pj.)
suunnittelupäällikkö, Hannu Lehtonen
kehityspäällikkö, Johanna Leinonen
metsänhoitaja, Jorma Siira
aluejohtaja, Samuli Sillman

PROJEKTIRYHMÄ:

projektipäällikkö, Aarni Tolonen
suunnittelija, Mikko H. Heikkinen
tiimiesimies, Heikki Juntunen
kaavoitusinsinööri, Jarkko Mähönen
erikoissuunnittelija, Ari Meriruoko
puistonjohtaja, Kerttu Härkönen

MUUT HENKILÖT:

tiedottaja, Merja Väisänen
tiedottaja, Merja Aakko
tietojärjestelmäasiantuntija, Tuomo Tolonen
ympäristöasiantuntija, Ari Holappa
laskenta-asiantuntija, Juha Salmi
tietojärjestelmäasiantuntija, Matti Siipola

YHTEISTYÖRYHMÄ:

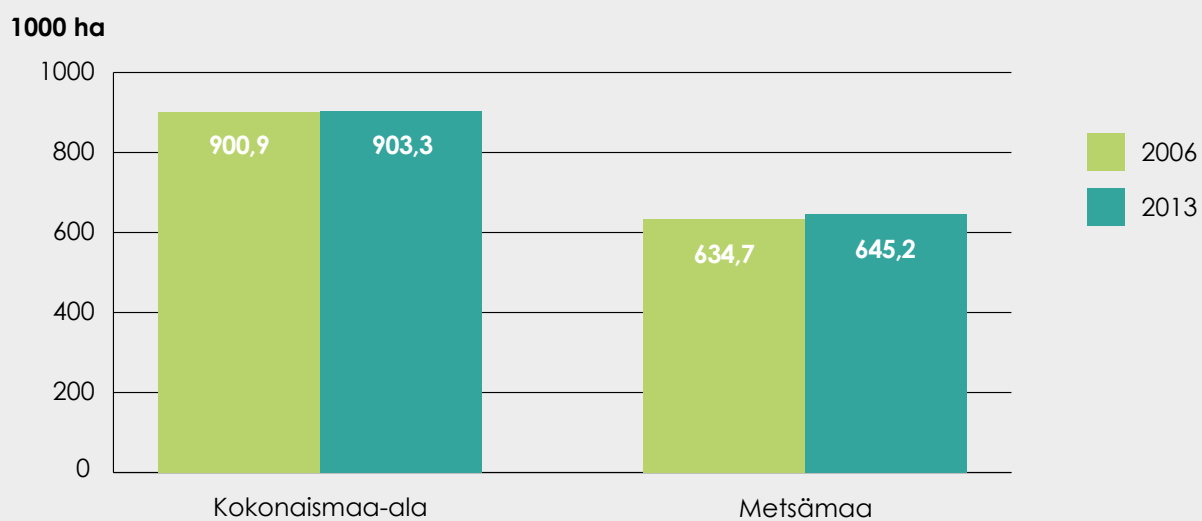
Jäsen

Suomen metsäkeskus	Jyrki Haataja (pj.)
Idän Taiga	Lassi Rautiainen
Kajaanin Latu	Kirsi Kilpeläinen
Kainuun riistanhoitopiiri	Jukka Keränen
Kainuun luonnonsuojelupiiri	Janne Kumpulainen & Markku Nykänen
Kajaanin ammattikorkeakoulu	Pasi Korhonen
Paliskuntain yhdistys	Maaren Angeli
Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus	Unto Ritvanen
Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus	Markus Huolila
Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus	Pasi Loukasmäki
Kuhmo Oy	Tommi Ruha
Pölkky Oy	Hannu Virranniemi
Kajaanin - yliopistokeskus	Timo Karjalainen
korjuuyrittäjät	Markku Haverinen
kuljetusyrittäjät	Taavi Heikkinen
Kajaanin kaupunki	Jari Tolonen
Suomussalmen kunta	Antti Westersund
alueellinen neuvottelukunta	Tytti Määttä
metsäpalveluyrittäjät	Petri Manninen
Kainuun liitto	Jouni Ponnikas
Kainuun Etu	Nina Jyrkäs
Loiste Energia Oy	Antti Kangas
Kainuun lintutieteellinen yhdistys	Vesa Hyryläinen
Kuhmon kaupunki	Juhana Juntunen
asiantuntijajäsen	Antti Majava
asiantuntijajäsen	Jouni Laaksonen

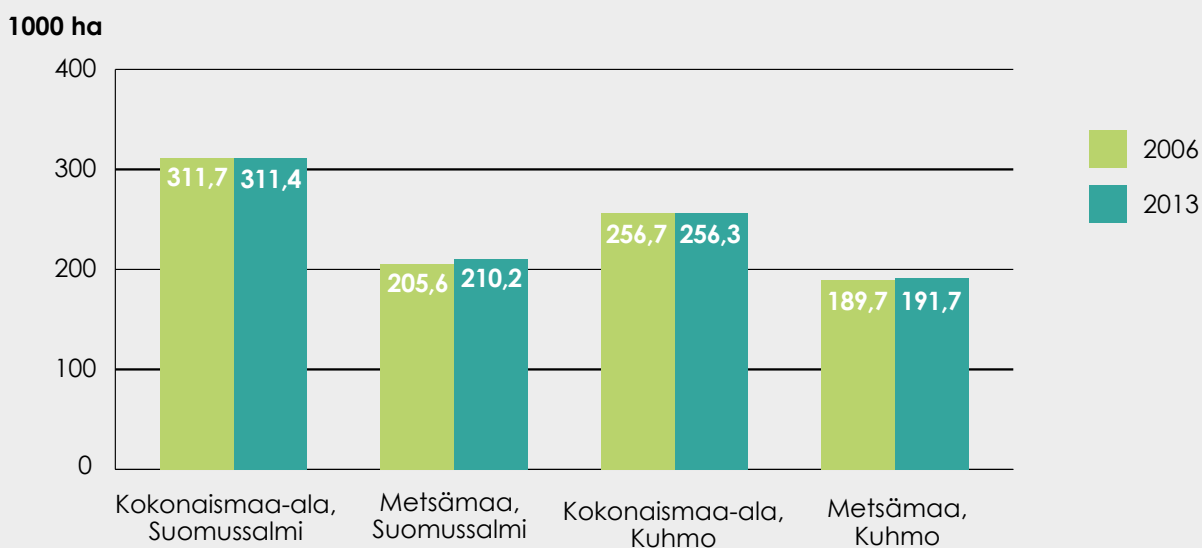
Varajäsen

Idän Taiga	Urpo Piirainen
Kajaanin Latu	Matti Pitkänen
Kainuun riistanhoitopiiri	Marko Paasimaa
Kainuun luonnonsuojelupiiri	Keijo Savola & Juha Kinnunen
Kajaanin ammattikorkeakoulu	Mikko Keränen
Paliskuntain yhdistys	Sanna Hast
Suomen Metsäkeskus	Tuomo Mikkonen
Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus	Kari Pehkonen, Pauli Tervonen & Sari Myllyoja
Kuhmo Oy	Juhani Pääkkönen
Pölkky Oy	Jani Jaakkola
korjuuyrittäjät	Asko Piirainen
Kajaanin kaupunki	Risto I. Hämäläinen
Suomussalmen kunta	Jukka Korhonen
metsäpalveluyrittäjät	Heikki Väisänen
Kainuun liitto	Pentti Malinen & Sanna Nikola-Määttä
Kuhmon kaupunki	Tuulikki Huusko

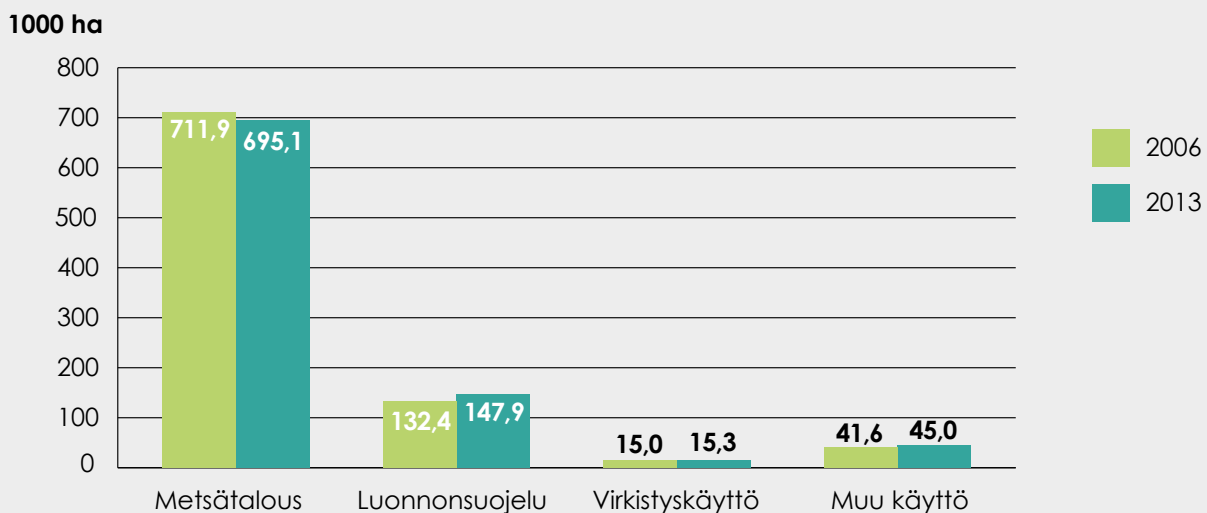
LIITE 2 KAUSI 2006–2013

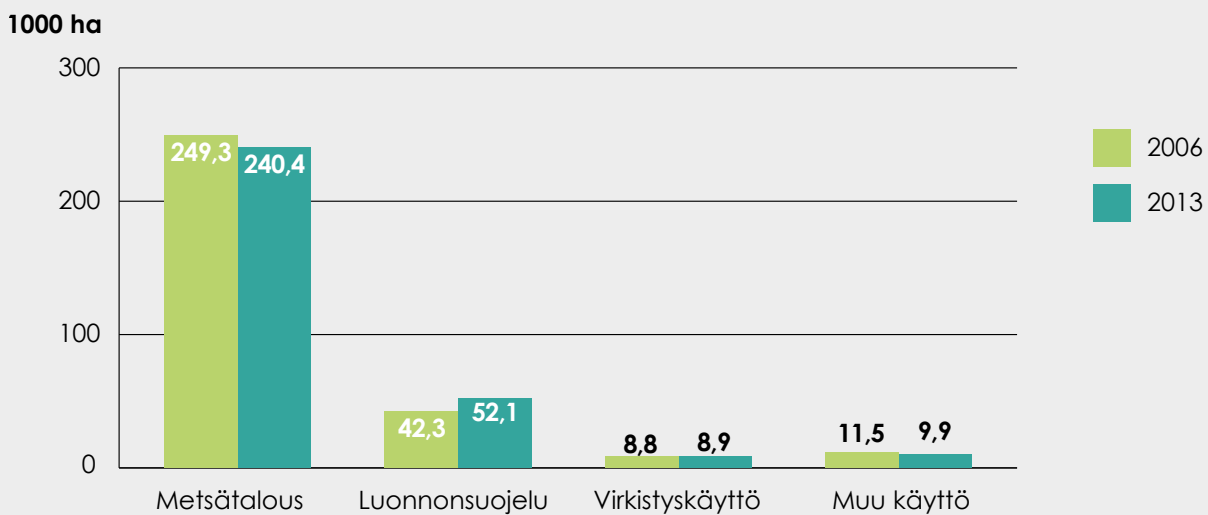
Kuva 32. Maa-alan kehitys, vuodet 2006 ja 2013.

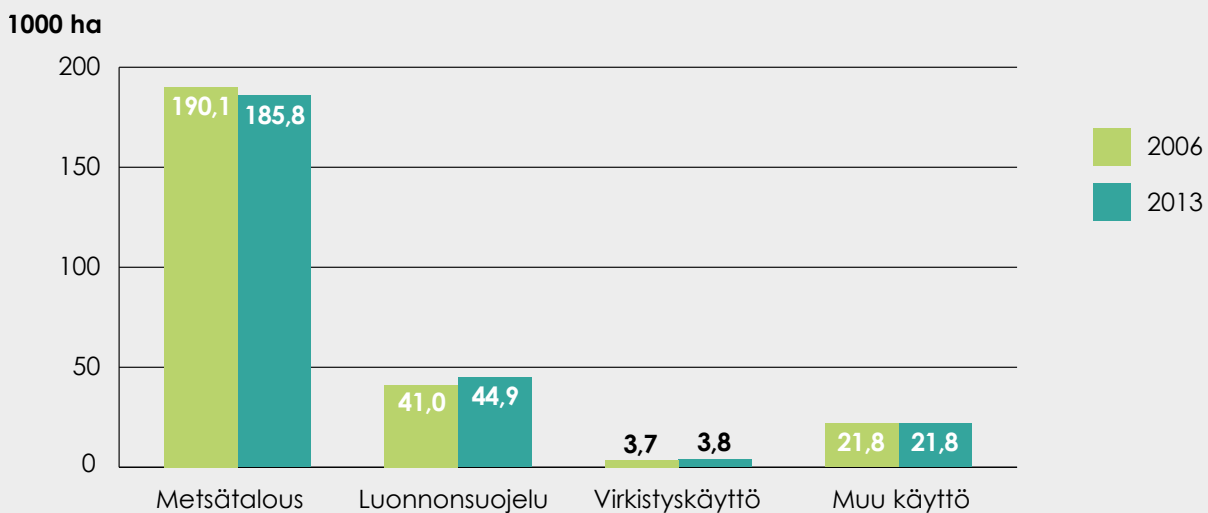
Kuva 33. Maa-alan kehitys Suomussalmella ja Kuhmossa, vuodet 2006 ja 2013.

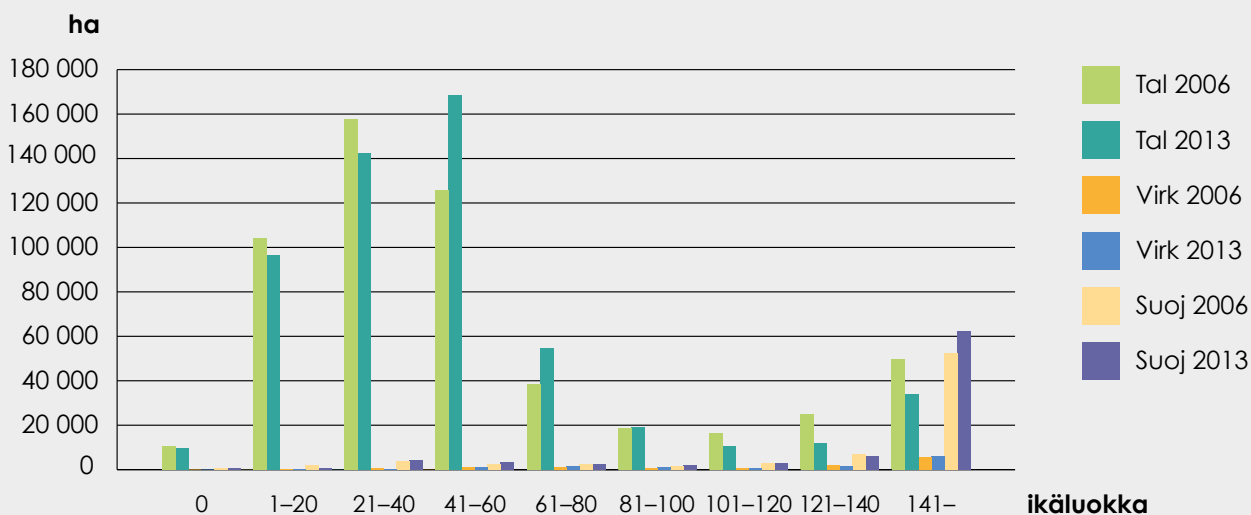
Kuva 34. Maankäytön kehitys, vuodet 2006 ja 2013.

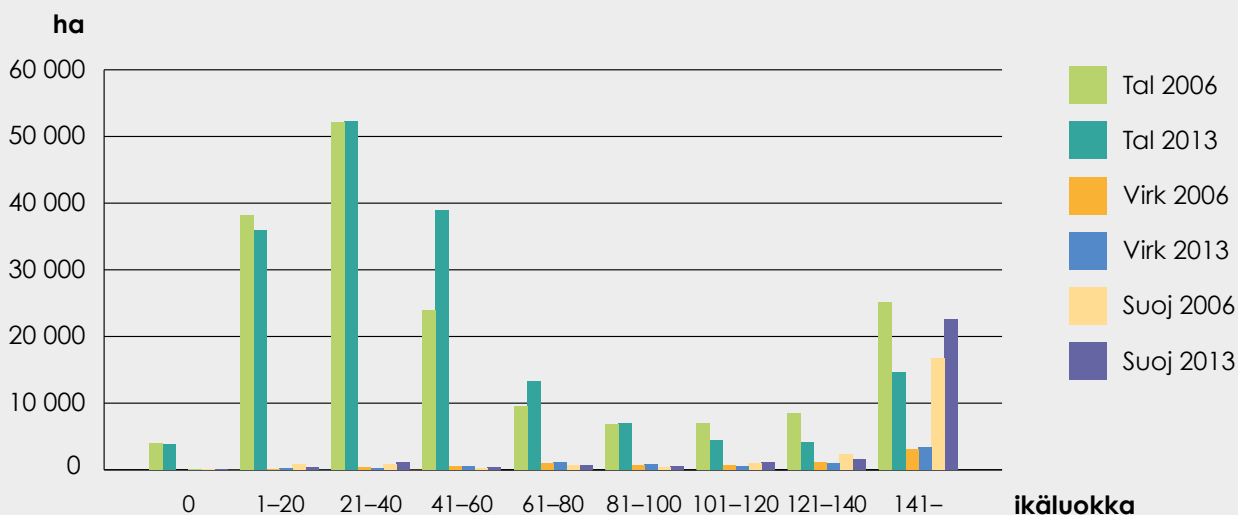
Kuva 35. Maankäytön kehitys Suomussalmella ja Kuhmossa, vuodet 2006 ja 2013.

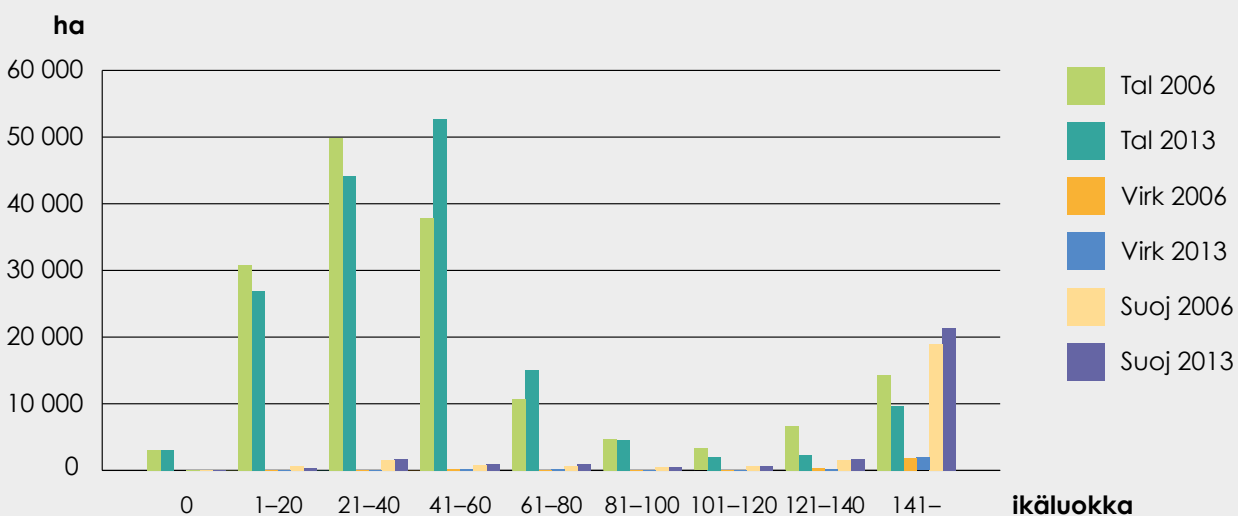
Kuva 36. Maankäytön kehitys, vuodet 2006 ja 2013.

Kuva 37. Metsien ikärakenteen kehitys, vuodet 2006 ja 2013.

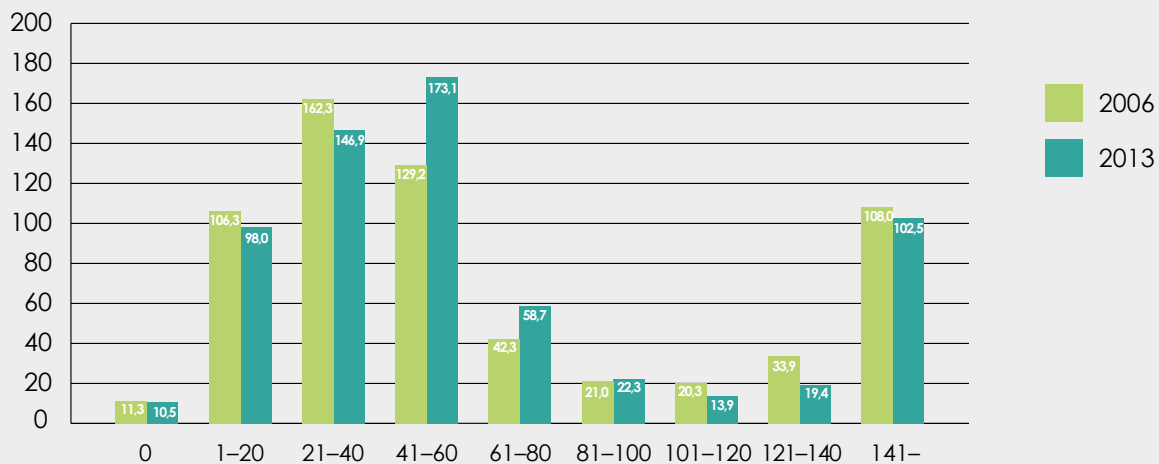
Kuva 38. Metsien ikärakenteen kehitys Suomussalmella, vuodet 2006 ja 2013.

Kuva 39. Metsien ikärakenteen kehitys Kuhmassa, vuodet 2006 ja 2013.

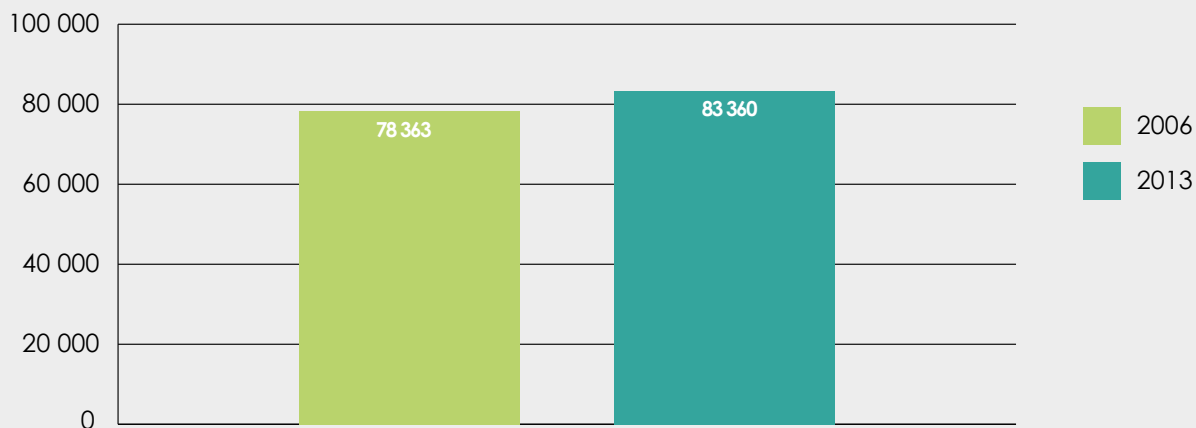

1000 ha

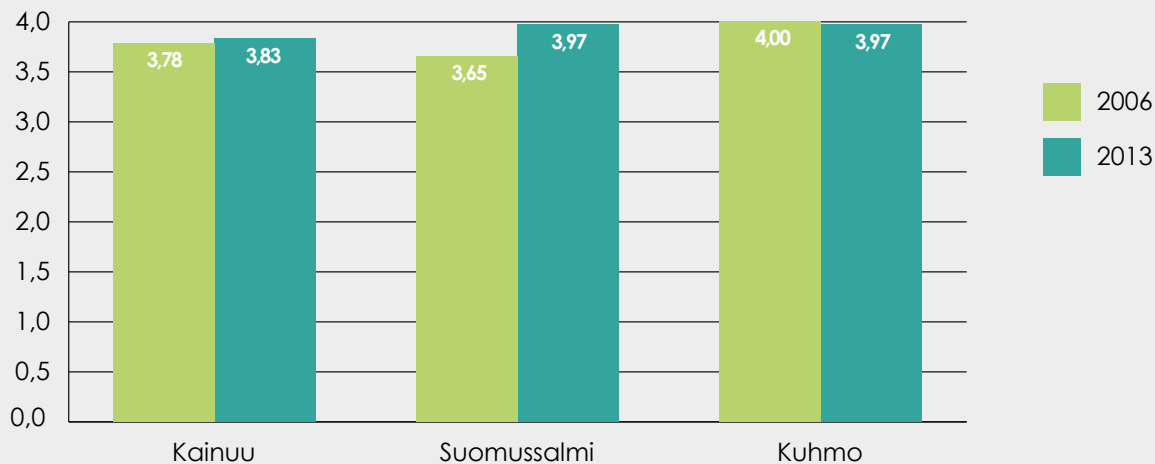

Kuva 40. Metsämaan ikärakenne, vuodet 2006 ja 2013.

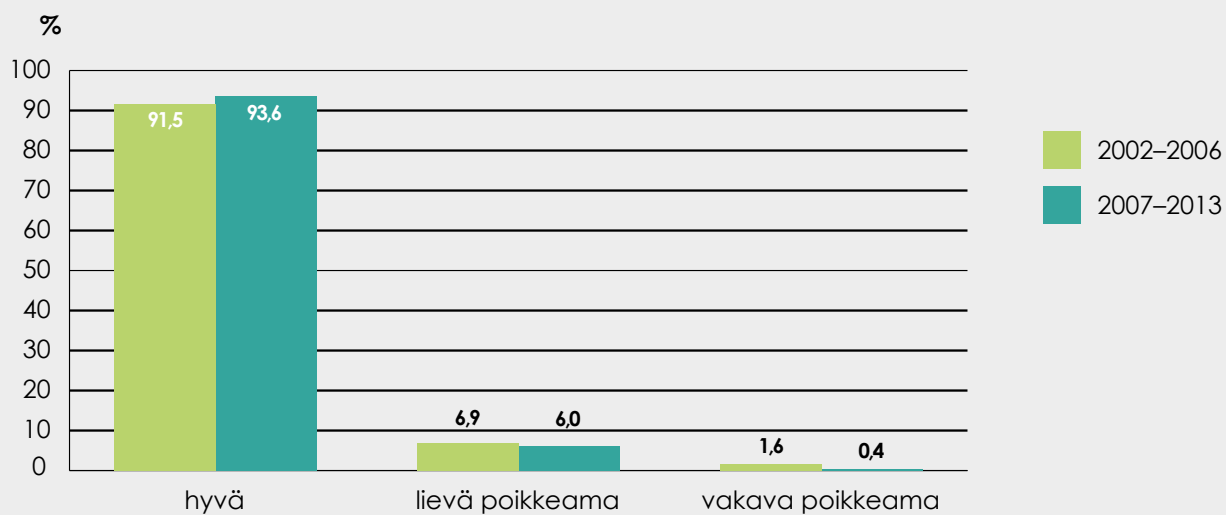
ha

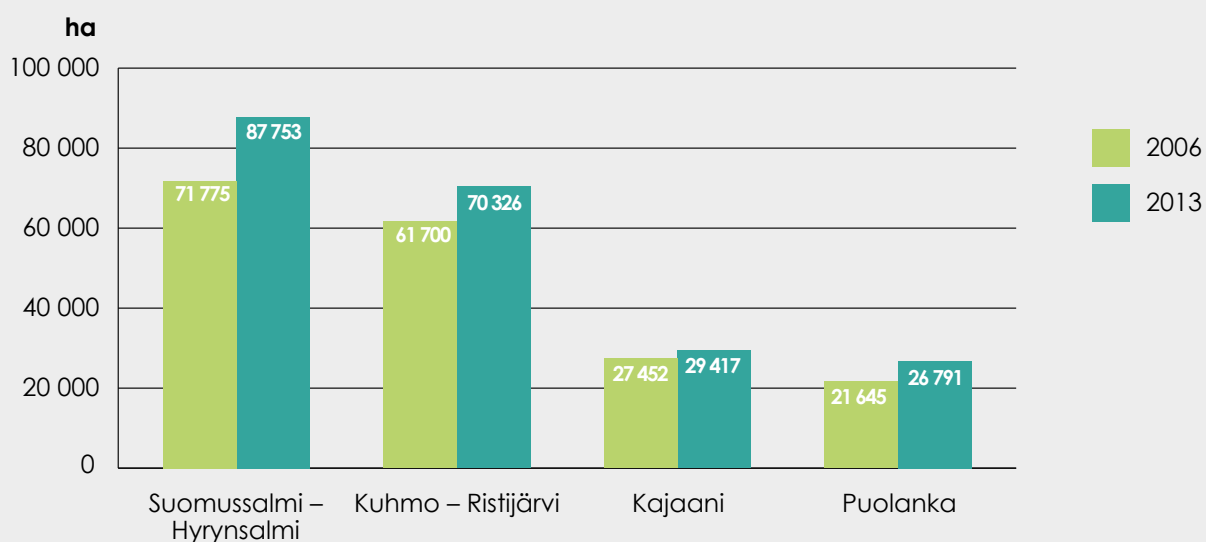
Kuva 41. Virkistys- ja matkailupainotteiset alueet, vuodet 2006 ja 2013.

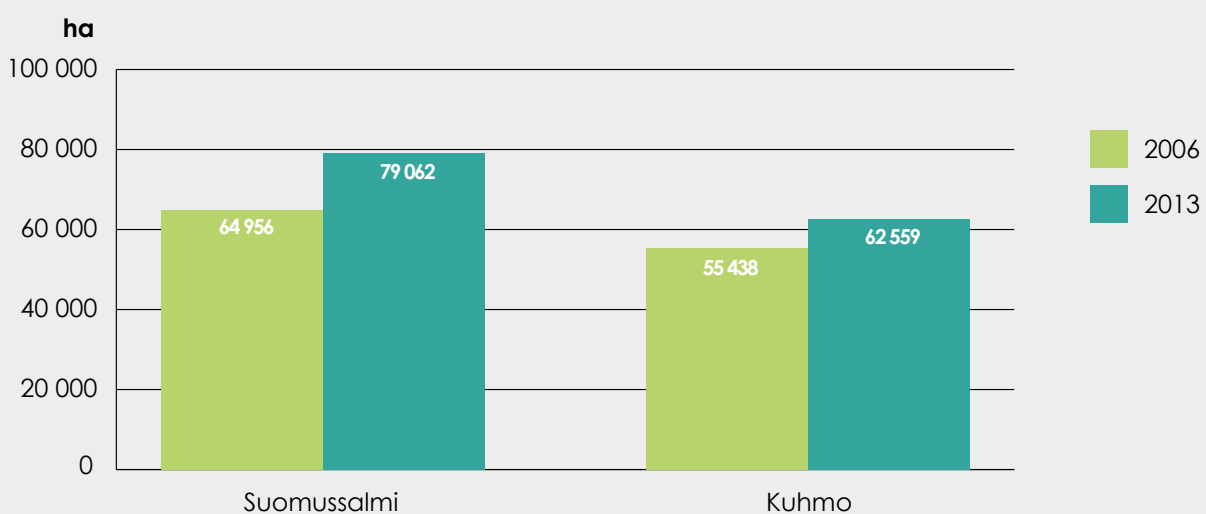
Kuva 42. Vesistöjen suojavyöhykkeiden säilyminen, vuosikeskiarvot.

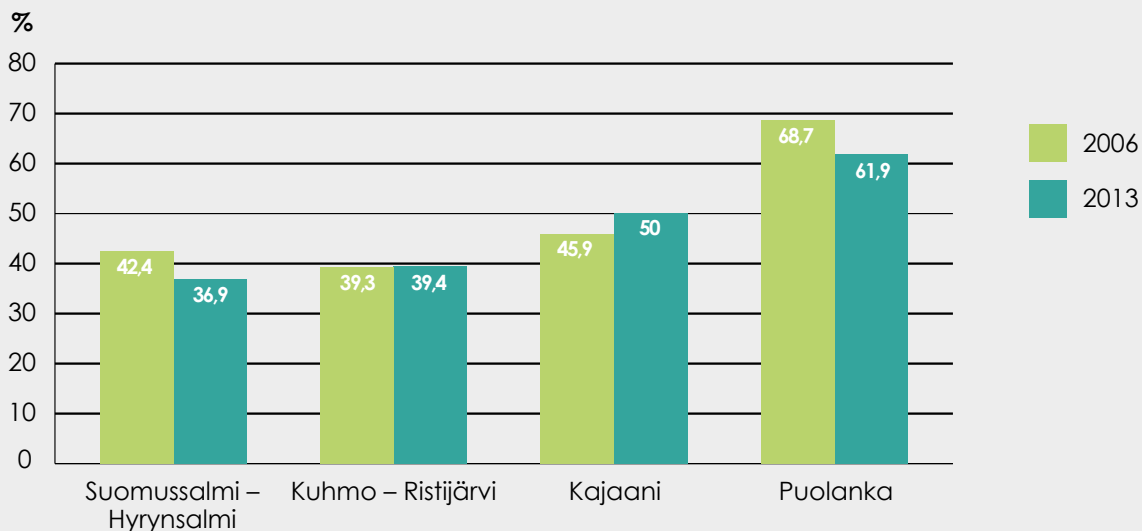
Kuva 43. Vesistöjen suojavyöhykkeiden säilyminen, vuosikeskiarvot.

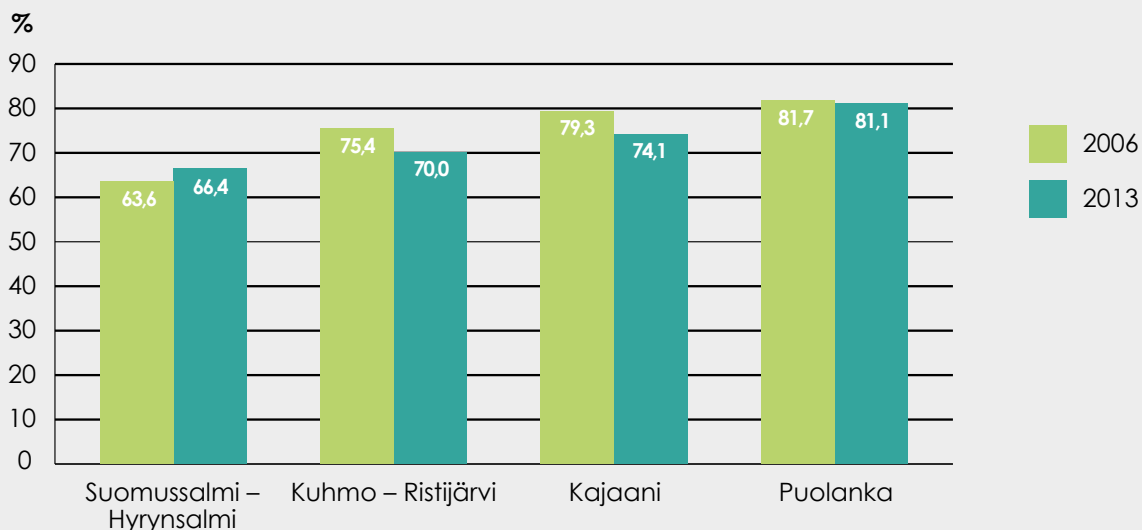
Kuva 44. Ekologisen verkoston pinta-ala, vuodet 2006 ja 2013.

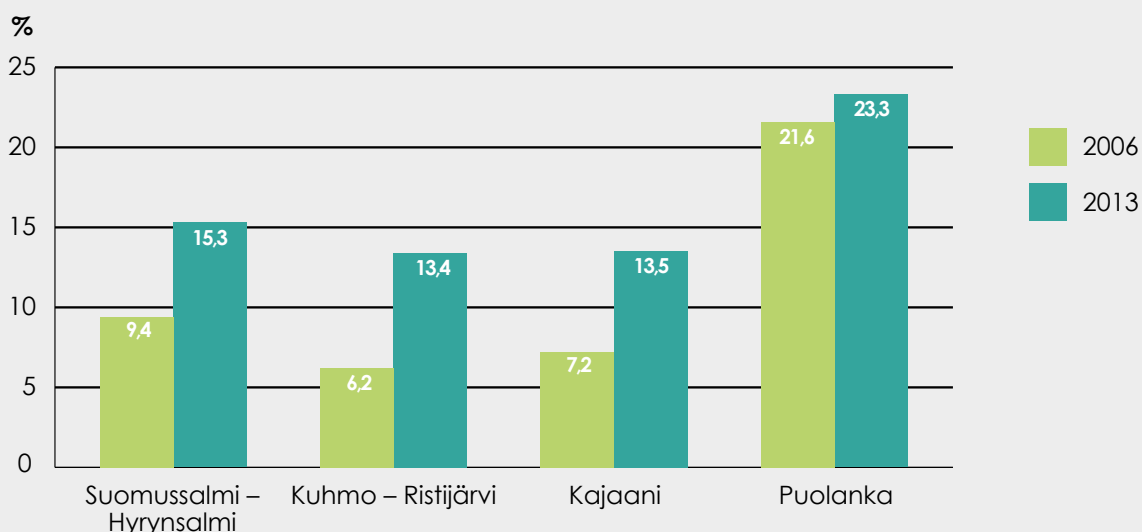
Kuva 45. Ekologisen verkoston pinta-ala, vuodet 2006 ja 2013.

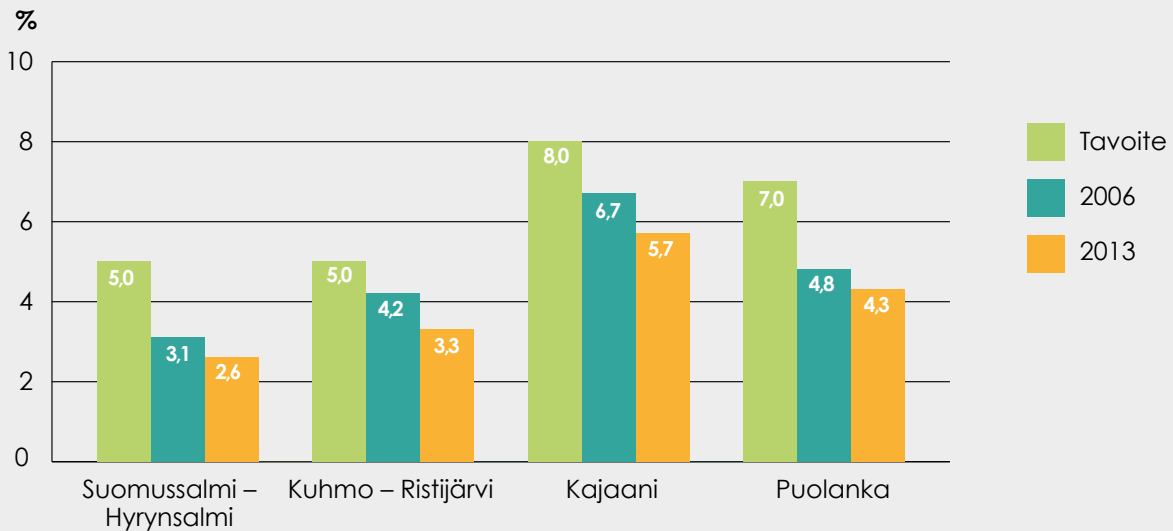
Kuva 46. Ekologiseen verkostoon sisältyvien lehtojen ja lehtomaisten kasvupaikkojen osuus lehtojen ja lehtomaisten kasvupaikkojen kokonaisalasta, vuodet 2006 ja 2013.

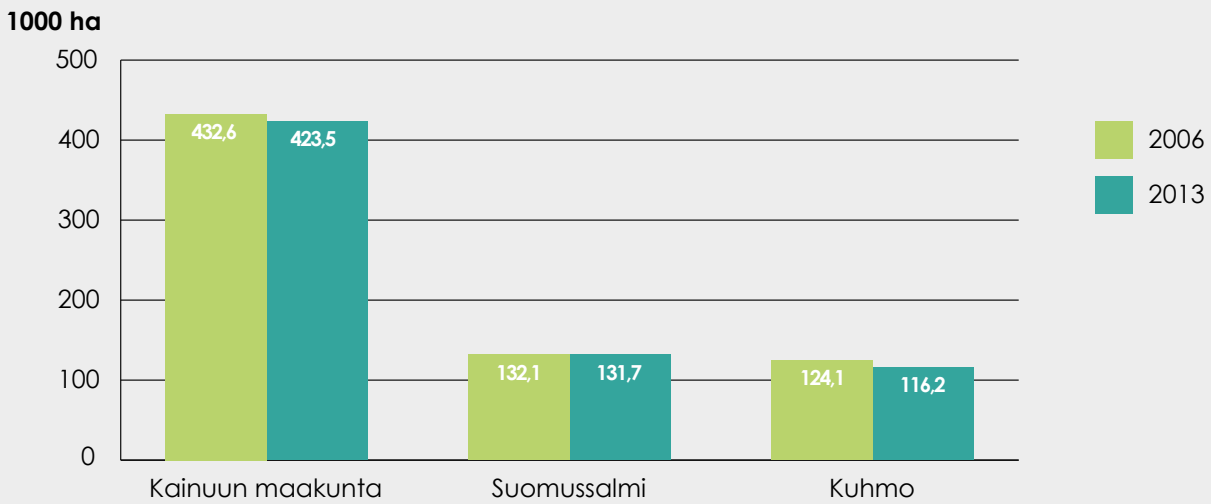
Kuva 47. Ekologiseen verkostoon sisältyvän vanhan metsän osuus vanhan metsän kokonaisalasta, vuodet 2006 ja 2013.

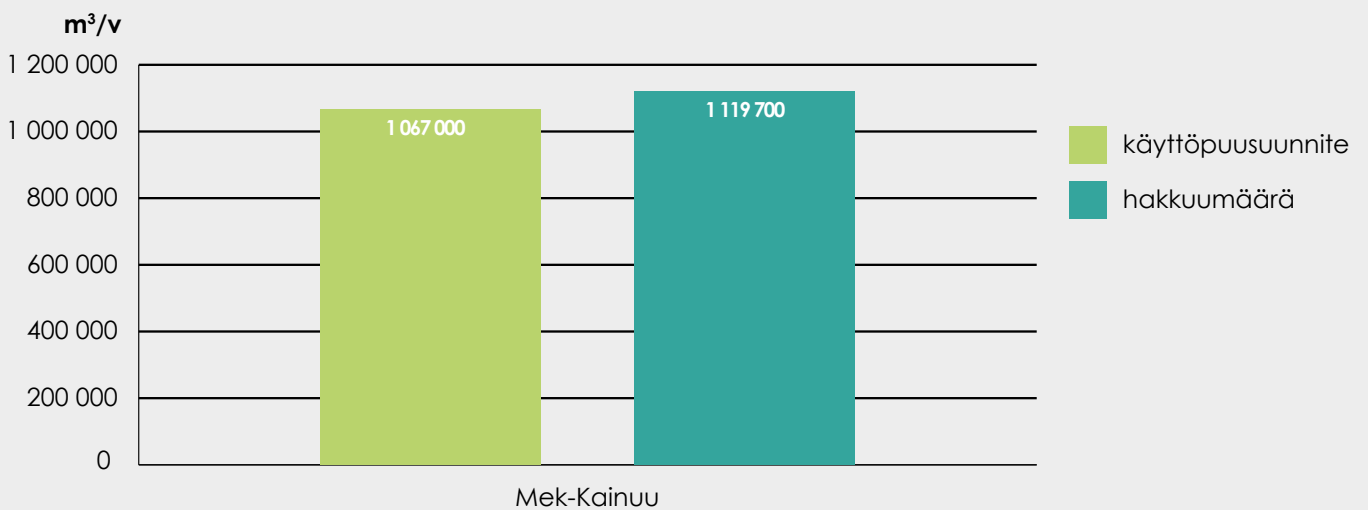
Kuva 48. Ekologiseen verkostoon sisältyvien lehtipuuvalltaisten metsien osuus lehtipuuvalltaisten metsien kokonaisalasta, vuodet 2006 ja 2013.

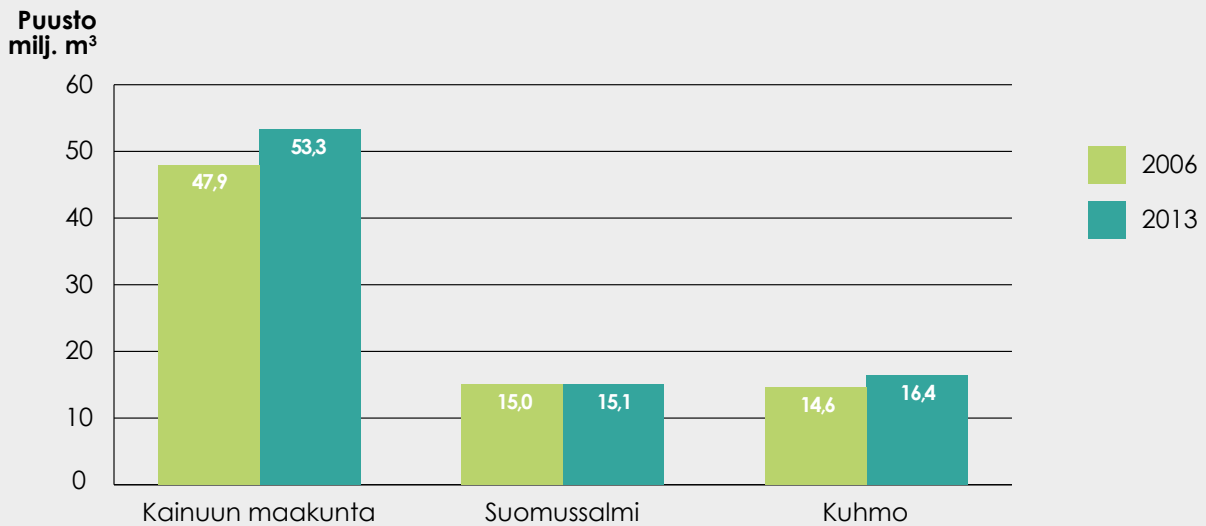
Kuva 49. Lehtipuuvaltaisten metsien osuus metsämaan alasta, vuodet 2006 ja 2013.

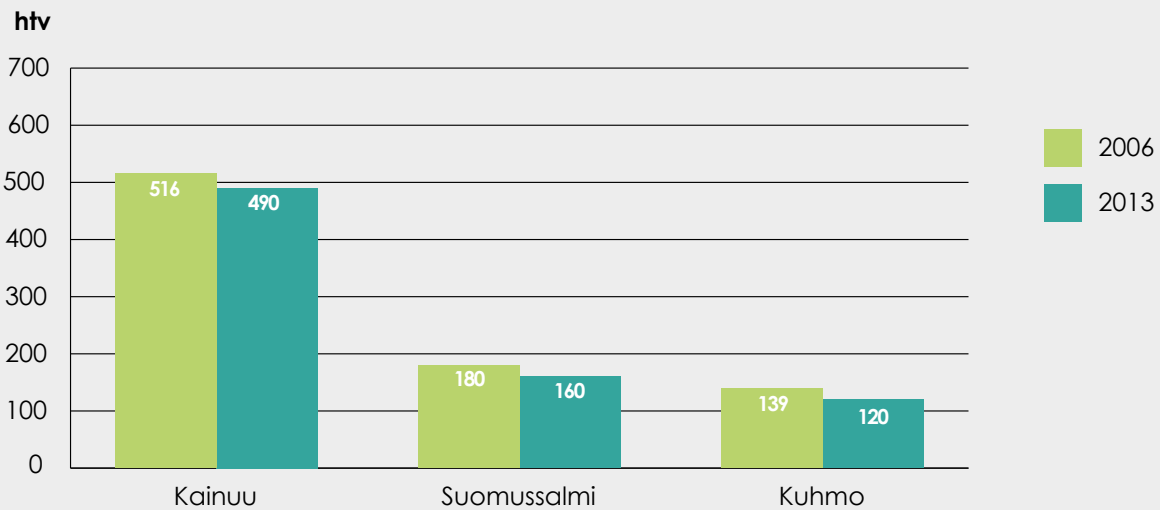
Kuva 50. Metsämaan ala, vuodet 2006 ja 2013.

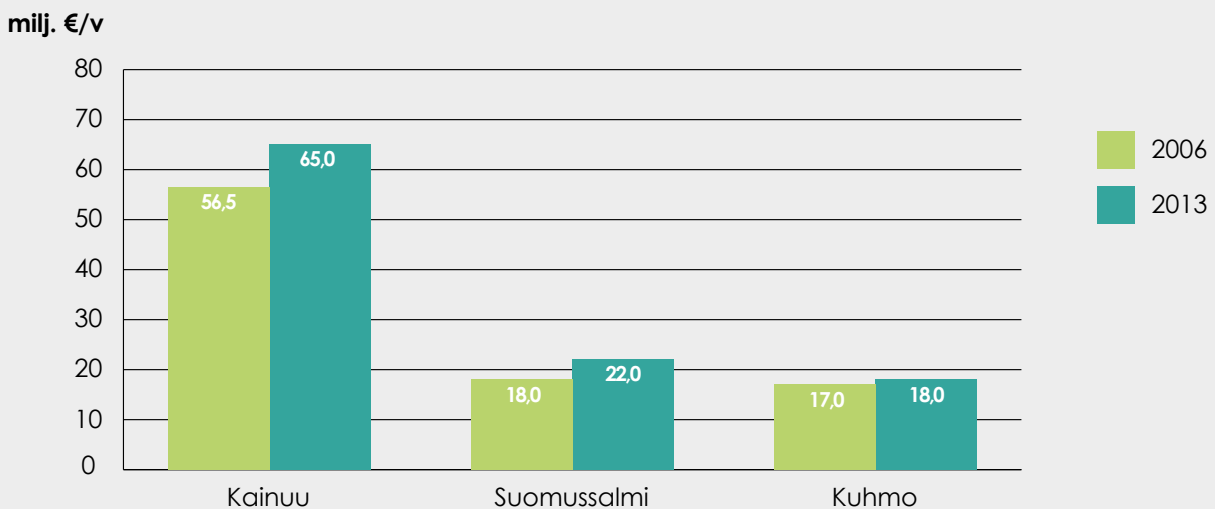
Kuva 51. Hakkuumäärä vs käyttöpuusuunnite, vuodet 2006 ja 2013.

Kuva 52. Metsä- ja kitumaa, vuodet 2006 ja 2013.

Kuva 53. Välittömät työpaikat, vuodet 2006 ja 2013.

Kuva 54. Kainuun alueen liikevaihto, vuodet 2006 ja 2013.

LIITE 3 HAKKUULASKELMAN KUVAUS

METSIEN KEHITYSENNUSTEET laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä Mela-laskentajärjestelmällä, joka on tarkoitettu suuralueiden pitkän ajan hakkuumahdollisuuksien selvittämiseen. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa.

Melassa metsien kehittymistä kuvataan luonnonprosessesina ja metsänkäsittelytoimenpiteinä, jotka on mallitettu. Kullekin metsämaan kuviolle tuotetaan vaihtoehtoisia sallittuja käsittelypolkuja useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin. Ekologiset ja muut metsien käyttöä ohjaavat tekijät otetaan laskelmissa huomioon mm. jakamalla metsät luonteensa mukaan käsittelyluokkiin. Järjestelmälle syötetään ohjeet siitä, miten kuhunkin käsittelyluokkaan kuuluvia metsiä voidaan käsitellä. Optimoinnissa kullekin kuviolle luoduista vaihtoehtoisista käsittelypoluista valitaan se, joka yhdessä muille kuviolle valittujen polkujen kanssa parhaiten toteuttaa asetetut tavoitteet. Laskelmaa voidaan tarvittaessa ohjata asettamalla sille kestävyuden eri osa-alueiden toteutumista turvaavia rajoitteita.

Valitun strategian mukaisen laskelman kuvaus

Kainuun luonnonvarasuunnitelma laskelman metsien käsittelyt perustuivat Metsähallituksen metsänhoito-ohjeeseen (2014) ja Metsätalouden ympäristöoppaan (2011) suosituksiin.

Laskelmassa olivat mukana metsätalouden tulosalueen hallinnassa olevat metsämaat.

Laskelma laadittiin ajanjaksolle 2015–2055 siten, että ensimmäinen 10-vuotiskausi jaetaan kahteen osaan.

Laskelmassa maksimoitiin nettotulojen nykyarvoa 4 prosentin diskonttokorkokannalla.

Siemenpuuhakkuun käyttö metsänuudistamisessa rajoitettiin kuiville ja sitä karummille kankaille ja vastaavien ravinteisuustasojen soille. Laskelma perustuu 5000 hehtaarin vuotuisiin kivennäismaiden lannoituksiin.

Toiminnan kestävyys varmistettiin seuraavasti:

- hakkuukertymä nousee tai pysyy samana
- nettotulot nousevat tai pysyvät samana
- puuston tilavuuden on oltava laskelman lopussa (2055) vähintään alkutilanteen suuruinen
- puuston tienvarsiarvon on oltava laskelman lopussa vähintään alkutilanteen suuruinen
- talousmetsien tuottoarvon (4 %) on oltava laskelman lopussa vähintään alkutilanteen suuruinen

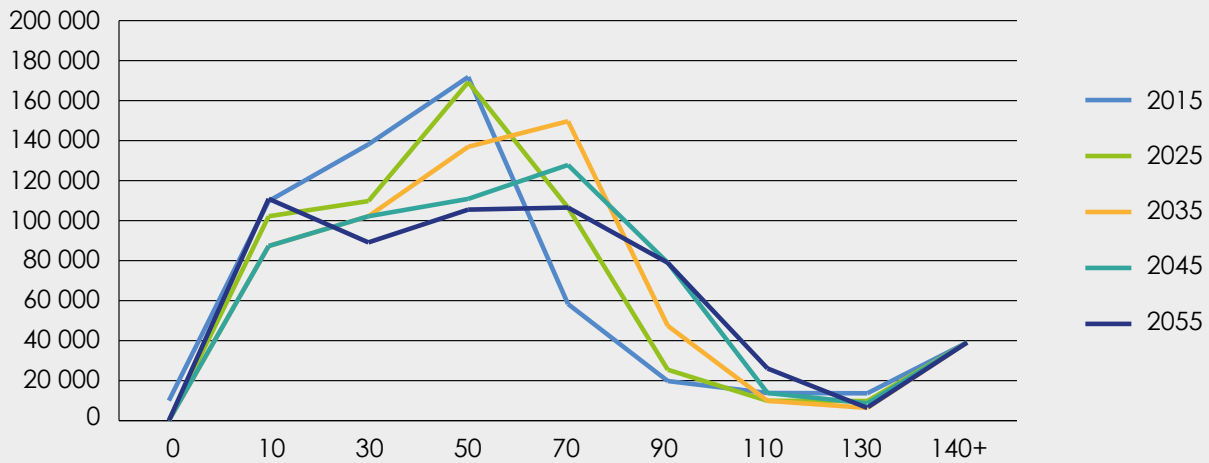
Kaksi ensimmäistä rajoitetta turvaavat taloudellisen kestävyuden laskelman kattamana aikana, kolme viimeistä laskelman jälkeisenä aikana.

Laskelman mukainen metsien kehitys

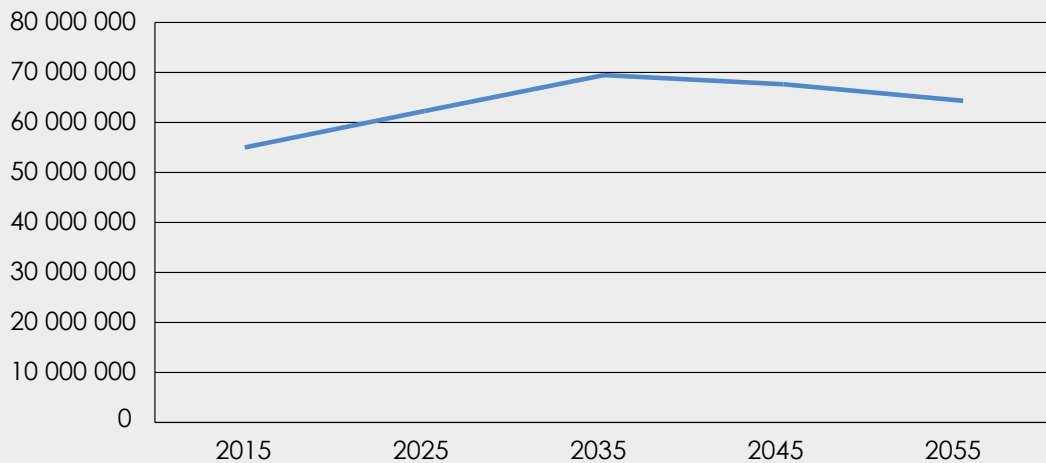
Laskelman mukaisen toiminnan myötä monikäyttömet-
sien ikärakenne muuttuu varsin tasaiseksi neljän vuosi-
kymmenen kuluessa. Nykypuuston kuvaajaa hallitseva
50-vuotiaiden metsien piikki katoaa ja tätä vanhempien
ikäluokkien pinta-alat kasvavat. Ikäluokan 90v pinta-ala

jopa nelinkertaistuu nykyisestä. Tällainen muutos tulee
näkyämään selvästi maisemassa.

Kehityssennusteen mukaan puuston tilavuus kasvaa sel-
västi vielä 20 vuoden ajan, minkä jälkeen tilavuus kään-
tyy hitaaseen laskuun.

Kuva 55. Metsien ikärakenteen kehitys.

Kuva 56. Puuston tilavuuden kehitys.

LIITE 4 LAUSUNNONANTAJAT

Alueellinen neuvottelukunta
Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus
Hyrnsalmen kunta
Idän Taiga
Kainuun Etu
Kainuun koneyrittäjät
Kainuun liitto
Kainuun lintutieteellinen yhdistys
Kainuun luonnonsuojelupiiri
Kainuun prikaati
Kainuun riistanhoitopiiri
Kajaanin ammattikorkeakoulu
Kajaanin kaupunki
Kajaanin Latu
Kajaanin - yliopistokeskus
Kuhmo Oy
Kuhmon kaupunki
Kuljetusyrittäjät
Loiste Oy
Luonnonvarakeskus
Metsäpalveluyrittäjät
Paliskuntain yhdistys
Paltamon kunta
Puolangan kunta
Puuliitto
Pölkky Oy
Rajavartiosto
Ristijärven kunta
Sotkamon kunta
Suomen metsäkeskus
Suomussalmen kunta
Vaalan kunta

ASiantuntijalausunnot

Jouni Laaksonen
Antti Majava

Kannanotot

Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus
Kajaanin seudun luonto Ry
Ylä-Kainuun Luonto Ry
Kainuun luonnonsuojelupiiri ja lintutieteellinen yhdistys

LIITE 5 VIRALLISET LAUSUNNOT, VASTINEET JA LUONTOJÄRJESTÖJEN KANNANOTTO

<p>Kainuun rajavartiosto Kainuun rajavartiostolla ei ole lausuttavaa Kainuun luonnonvarasuunnitelmaan kaudelle 2015–2020.</p>	-
<p>Kajaanin kaupunki Kajaanin kaupungilla ei ole huomautettavaa luonnonvarasuunnitelmaan vuosille 2015–2020.</p>	-
<p>Paltamon kunta Paltamon kunta toteaa, että sillä ei ole huomautettavaa Kainuun luonnonvarasuunnitelmasta.</p>	-
<p>Ristijärven kunta Luonnonvarasuunnitelmaan voisi lisätä tulevaisuuden tuntemukseen perustuvaa ennakkointia, eli mihin suuntaan ollaan menossa ja vaikutusten arviointia, siitäkin huolimatta, että suunnitelma kattaa 5- vuoden ajanjakson vuoteen 2020 asti.</p>	<p>Luonnonvarasuunnitelma on laadittu vuosille 2015– 2020. Suunnitelmaa seurataan ja vaikutuksia arvioidaan vuosittain.</p> <p>Tulevaisuuden ennakkointia suunnitelmassa on tehty kymmenen vuoden aikajänteellä.</p> <p>Metsävarojen kehittymistä on tarkasteltu 40 v. aikajänteellä.</p>
<p>Paliskuntain yhdistys Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välinen sopimus on allekirjoitettu vuonna 2013.</p> <p>Sopimuksessa sovitaan käytännöt useisiin luonnonvarasuunnitelmassa käsiteltyihin asioihin, kuten maanmyyntiin, tonttikauppaan, turve- ja tuulivoimatuotantoon sekä metsästykseen.</p> <p>Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen sopimuksen mukaisesti poronhoitoalueella ei myönnetä uusiin kohteisiin haaskalupia matkailu- tai luontokuvaustarpeisiin.</p>	<p>Metsähallitus toimii poronhoitoalueella Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen vuonna 2013 solmiman sopimuksen mukaisesti.</p>
<p>Suomussalmen kunta Suunnitelmassa asetettu hakkuutavoite on realistinen ja turvaa metsien kasvun tulevaisuudessa. Riittävällä hakkuumäärällä turvataan nykyisen metsäteollisuuden tarvitsema raaka-aine ja mahdollistetaan uusien puuraaka-ainetta käyttävien yritysten sijoittuminen Kainuuseen.</p>	<p>Suunnitelman mukainen hakkuumäärä on 1.4 milj/m3.</p>
<p>Metsien suojeluun ja metsäympäristön monimuotoisuuteen liittyvät asiat on huomioitu suunnitelmassa.</p> <p>Suomussalmen kunta odottaa Metsähallitukselta aiemmin sovittua ratkaisuesitystä Syväjärvensärkän ja Ruunaansärkän alueiden liittämistä Säynäjäsuo soidensuojelualueeseen.</p> <p>Suomussalmen kunta toteaa, että Hossan kansallispuiston tulisi sisällyttää suunnitelmaan.</p>	<p>Suojelualueiden ja monikäyttömetsien luonnonhoito on huomioitu suunnitelmassa.</p> <p>Syväjärven ja Ruunaansärkän alueiden osalta järjestetään kesällä Metsähallituksen, kunnan ja kylätoimikunnan välinen yhteinen neuvottelu.</p> <p>Hossan kansallispuiston osalta Metsähallitus toteuttaa valtio-omistajan tahdon.</p>

<p>Puuliitto</p> <p>Puuliiton näkemyksen mukaan Kainuun luonnonvarasuunnitelmassa on otettava tasapainoisesti huomioon kestävä kehityksen kaikki osa-alueet. Ydinkysymys on luonnonvarasuunnittelun yhteys sosiaalisesti kestävään kehitykseen. Käytännössä tämä tarkoittaa metsätalouden toimintaedellytysten turvaamista siten, että monikäyttömetsien hyödyntäminen ja asiantuntevan metsätalouden harjoittaminen tukee valtion maa- ja vesiomaisuuden hoidosta saatavissa olevaa kokonaishyötyä.</p> <p>Puuliiton kannan mukaan työllisyyden edistämisen tavoitteen on toteuduttava tasapainoisessa suhteessa luonnon monimuotoisuuden tavoitteeseen. Se ei toteudu metsätalouden ja siihen yhteydessä olevien tuotannonalojen toimintaedellytyksiä heikentämällä, sillä metsien lisäsuojelun seurauksena metsätaloudesta menetettävät työpaikat todennäköisesti eivät korvautu muilla työpaikoilla. Tämän vuoksi hakkuumääriä ei pidä Kainuussa vähentää.</p> <p>Puuliiton mukaan Kainuun luonnonvarasuunnitelma pitää ja on mahdollista toteuttaa niin, että luontoarvot turvataan ilman metsätalouden toimintaedellytysten heikentämistä.</p>	<p>Kainuun luonnonvarasuunnitelman mukainen hakkuusuunnite on 1.4 milj. m³/v.</p> <p>Hakkuusuunnitteen maltillinen kasvu mahdollistaa ja turvaa metsätalouden toimintaedellytykset ja työllisyyden.</p> <p>Metsähallituksen metsät ovat pääosin nuoria ja voimakkaassa kasvuvaiheessa olevia metsiä.</p>
<p>Kajaanin yliopistokeskus</p> <p>Miten Metsähallitus varautuu kasvavaan energiapuun kysyntään?</p> <p>Tarkoittaako tämä infrastruktuurin rakentamista?</p> <p>Millainen on hankintaketju korjattavien energiapuulajien osalta?</p> <p>Millaisten energiapuulajien korjuuseen varaudutaan?</p> <p>Mikä on korjuumäärä?</p>	<p>Metsähallituksen monikäyttömetsistä on mahdollista korjata ja toimittaa energiapuuta markkinoille enemmän kuin sille on tällä hetkellä kysyntää.</p> <p>Metsähallitus ei ole omaa energiapuun jalostukseen liittyvää infrastruktuuria.</p> <p>Pääosa energiapuusta korjataan karsittuna rankana ja hakkuutähteen korjuuna ainespuunkorjuun yhteydessä.</p> <p>Vuotuinen energiapuun korjuumäärä on 45 000 m³.</p>

Kainuun luonnonsuojelupiiri ja lintutieteellinen yhdistys

Puunkäytön lisääminen luonnonvarasuunnitelmassa ehdotetulla tavalla ei ole ekologisesti kestävä.

Kainuun metsiä tulee siirtää aidosti monikäyttöön vähentämällä tuottovaatimuksia.

Maanmyynteihin ja muuhun vastaavaan valtion maanomaisuuden realisointiin tarvitaan arviointimekanismeja, joilla varmistetaan se, että luonto- ja virkistysarvojen kannalta arvokkaita palstoja ei myydä tai vuokrata muuttamaan maankäyttöön.

Seuraavalla viisivuotiskaudella tulee suojella merkittävästi lisää valtion metsiä ja soita perustamalla uusia suojelumetsiä sekä täydentämällä alue-ekologista verkostoa uusilla luontokohteilla.

Hyviä ja perusteltuja lisäsuojelukohteita löytyy luontojärjestöjen tuoreimmasta suojeluesityksestä.

Kainuun luonnonvarasuunnitelman hakkuusuunnite kasvaa maltillisesti 1,4 milj. m³/v.

Vuotuinen korjuumäärä on n. 60 % metsien kasvusta, joten puustopääoma kasvaa edelleen.

Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteissa on suhteellisen paljon lahoppuuta.

Monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteissa ja luonnonsuojelualueilla haapaa on kohtuullisen paljon.

Monimuotoisuuskohteet kytkeytyvät suojelualueisiin tehtyjen analyysien perusteella hyvin.

Valtio asettaa Metsähallituksen tuottotavoitteet.

Metsähallitus hoitaa talousmetsiä monikäyttömetsinä, joissa virkistyskäyttö otetaan korostetusti huomioon.

Monikäyttömetsiä käytetään aktiivisesti virkistykseen. Metsätalouden käyttöön rakennetun tiestön käytöstä noin 80 % on virkistyskäyttöä. Monikäyttömetsissä käydään 500 000 kertaa vuodessa.

Metsätalous yhdessä Laatumaan kanssa investoi saamatta jäävänä voittona ja vähentyneenä tuloutuksena valtiolle yli 50 milj. € vuodessa yleisiin yhteiskunnallisiin velvoitteisiin eli luonnon monimuotoisuuteen, virkistyskäyttöön, porotalouteen, saamelaiskulttuurin edellytysten turvaamiseen ja työllisyyteen.

Maa- ja metsätalousministeriö seuraa vuosittain panostuksen ja saavutettavien hyötyjen kehitystä.

Myytävät kohteet käydään läpi yhdessä tulosalueiden kesken ennen myyntipäätöstä. Luonto- ja virkistysarvot huomioidaan myynneissä.

Metsähallitus toteuttaa valtio-omistajan tahdon. Kainuun luonnonvarasuunnitelman yhteydessä ei tehty maankäytöpäätöksiä, eikä uusia suojelualueita perustettu.

Metsätalouden monimuotoisuuspanostus edistää merkittävästi ja tehokkaasti monimuotoisuuden turvaamista. Metsähallituksen metsätalouden panostus monimuotoisuuteen on erittäin korkealla tasolla ottaen huomioon valtion maiden pohjoinen sijainti ja maiden laajamittainen käyttö suojelualueiden perustamiseen. Lisäpanostuksella valtion metsiin ei ole enää saatavissa yhtä suurta lisähyötyä kuin jos vastaava panostus monimuotoisuuden turvaamiseen suunnattaisiin yksityismetsiin METSO-ohjelman kautta (Hallman ym. 2013).

<p>Sahateollisuus Ry</p> <p>Metsähallituksen metsätalouden käytössä olevat pinta-alat on pidettävä vähintään nykyisellä tasolla.</p> <p>Metsätaloudessa tulee käyttää puuntuotannon kannalta tehokkaita menetelmiä tulevaisuuden turvaamiseksi.</p> <p>Hakkuusuunnitteen tulee olla puuston kasvun mahdollistamalla tasolla ja turvata erityisesti paikallisen puunjalostuksen kasvavat tarpeet.</p>	<p>Metsähallitus toteuttaa valtio-omistajan päätökset.</p> <p>Monikäyttömetsiä lannoitetaan lannoitusohjelman mukaisesti. Taimikot hoidetaan ajallaan. Metsätiestöön panostetaan edelleen.</p> <p>Kainuun maakunnan hakkuusuunnite on 1,4 milj. m³/v. Toiminnan painopiste siirtyy aiempaa selvemmin Etelä- ja Itä-Kainuuseen.</p>
<p>Kainuun liitto</p> <p>Maakunnallisista strategioita käsiteltäessä on kuitenkin tarpeen korostaa selkeämmin Kainuu-ohjelmassa biotaloudelle asetettuja kehittämistavoitteita, joita on edelleen konkretisoitu Kainuun ennakoitihankkeessa ja sen tuottamassa biotalouden aluevaikutusten selvityksessä. Kyseinen selvitys ja valmisteilla oleva Kainuun biotalousstrategia nostavat keskeiseksi tavoitteeksi koko Kainuun metsävarantojen mahdollisimman täysimääräisen, kestävään hakkuusuunnitteeseen perustuvan käytön ja jalostusasteen nostamisen. Kainuun liiton mielestä edellä sanottu lähtökohhta tulee kirjata toimintaympäristön kuvaukseen.</p> <p>Metsähallituksen tavoitteita asetettaessa Kainuun hakkuusuunnite tulee olla vähintään luonnoksessa asetettu 1,4 milj. m³/v.</p> <p>Lisäksi olisi toivottavaa asettaa tavoite, jonka mukaan Metsähallituksen käytettävissä olevin keinoin edistetään puuraaka-aineen paikallista jalostusasteen nostamista Kainuussa.</p>	<p>Muutosesitys on otettu huomioon tekstissä.</p> <p>Kainuun hakkuusuunnite on 1,4 milj. m³/v.</p> <p>Metsäteollisuuden lähiajan investoinnit lisäävät raakapuun kysyntää ja käyttöä Suomessa. Puun kysyntä lisääntyy lähivuosina myös Kainuussa. Pitkäjänteinen ja onnistunut monikäyttömetsien hoito mahdollistaa hakkuumäärien maltillisen kasvun suunnittelukaudella.</p>
<p>Vaalan kunta</p> <p>Vaalan kunta esittää, että retkeilyalueen edelleen kehittäminen ja resurssien suuntaaminen tulee tehdä yhdessä paikallisten toimijoiden ja kuntien kanssa.</p>	<p>Retkeilyalueen kehittämisen ja palvelujen suuntaviivat määritellään tekeillä olevassa hoito- ja käyttösuunnitelmassa yhdessä paikallisten toimijoiden ja kunnan kanssa.</p>
<p>Oulujärven retkeilyalue osana Rokua Geoparkia huomioidaan.</p> <p>Kunnilla ei ole tämän hetken taloustilanteessa mahdollisuutta lisätä velvoitteita, jotka vaativat rahallisia panostuksia moottorikelkkauriin taikka reitistöihin.</p>	<p>Tarkastetaan että on huomioitu riittävällä tavalla.</p> <p>Tilanne on ratkaistava joko valtakunnallisesti taikka maakunnallisesti, ja Metsähallituksessa tehdään päätösten tueksi selvitystä moottorikelkkaurien ylläpidosta.</p>
<p>Sotkamon kunta</p> <p>Sotkamon kunta ilmoittaa lausuntonaan, että Sotkamon kunnalla ei ole lausuttavaa Kainuun luonnonvarasuunnitelmasta 2015–2020.</p>	<p>-</p>

<p>Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus</p> <p>Osallistaminen on ollut puutteellista.</p>	<p>Suunnittelutyöhön osallistumista on pyritty helpottamaan luomalla lisää mahdollisuuksia palautteen antamiselle. Yhteistyöryhmään pyydettiin aikaisempia luonnonvarasuunnitelmia enemmän jäseniä. Yhteistyöryhmässä oli mukana 24 yhteistyötahoa tai asiantuntijajäsentä. Metsähallitus on vierailut kunnissa ja maakunnan liitossa keskustelemassa luonnonvarasuunnittelusta.</p> <p>Palautteenantomahdollisuus netin kautta on ollut avoinna kaikille halukkaille ja mahdollisuudesta tiedotettiin alueen medioissa sekä sosiaalisessa mediassa. Suunnittelun yhteydessä avattiin osallistavan paikkatiedon kokeilu Oulujärven retkeilyalueelle.</p>
<p>Elinkeino, liikenne- ja ympäristökeskus</p> <p>Osallistaminen on ollut puutteellista. Suunnitelman vaikutuksia ei ole mitenkään arvioitu.</p>	<p>Luonnonvarasuunnitelman mittaristo on uudistettu Metsähallituksen toiminnan vaikuttavuuden, hyötyjen ja valtion maiden ekosysteemipalveluiden mittaamisen näkökulmasta. Mittaristossa seurataan Metsähallituksen toiminnan ja valtion mailta saatavien hyötyjen vaikutuksia Kainuun elinkeinoihin, aluetalouteen, metsävarojen kehittymiseen, metsien monimuotoisuudelle tärkeiden rakennepiirteiden kehittymiseen ja metsien virkistyskäytön volyyymiin ja hyötyihin. Metsätalouden käyttöön rakennetun tiestöinfrastruktuurin yhteiskunnallisia hyötyjä seurataan. Asiakkaiden ja sidosryhmien tyytyväisyyttä seurataan.</p> <p>Metsähallituksen ympäristöjärjestelmän toimivuutta ja tehokkuutta seurataan vuosittain sekä ulkoisin että sisäisin auditoinnein.</p> <p>Kaikki valtion metsät on PEFC-sertifioitu. PEFC-sertifiointi perustuu laajassa kansallisessa ja kansainvälisessä yhteistyössä sovitun toimintatapaan (standardit) sekä ulkopuolisen, riippumattoman tahon valvontaan eli säännöllisiin auditointeihin.</p> <p>Viranomaisten suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arvioinnista annettua lakia ei sovelleta Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu -prosessiin.</p>

<p>Suunnitelmassa ei ole esitetty keinoja monimuotoisuuden pysäyttämiseksi.</p>	<p>Metsähallitus noudattaa voimassa olevia ohjeita ja omistajan asettamia tavoitteita.</p> <p>Metsätalouden ympäristöoppaan pääteemoina ovat metsien monimuotoisuuden ja talousmetsien ekosysteemipalveluiden turvaaminen. Monimuotoisuuden turvaamista käsitellään ekologisen verkon rakenteen mukaisesti jakautuen ytimiin, yhteyksiin, tukialueisiin sekä säästökohteisiin. Tärkeässä roolissa ovat myös säästöpuut ja elinympäristöjen aktiivinen hoito.</p> <p>Näkymät monimuotoisuuden kehittymiseen nykyisin monimuotoisuuspanostuksin näyttävät pitkällä tähtäimellä varsin lupaavilta. Kohteiden laatu monimuotoisuuden kannalta paranee ajan myötä puuston rakennepiirteiden ja vesitalouden kehittyessä luonnontilaiseen suuntaan. Tämän seurauksena monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteiden merkitys ekologisen verkoston täydentäjänä entisestään kasvaa.</p> <p>Säästöpuut ylläpitävät ja lisäävät tavanomaisissa monikäyttömetsissä lahoppun määrää, kookkaita vanhoja puita ja muita puuston rakennepiirteitä. Myös virkistyskäytön, riistan ja maiseman sekä porotalouden hyväksi tehty panostus tuottaa huomattavia monimuotoisuushyötyjä.</p>
<p>Liito-oravan esiintymispaikat on jätettävä metsätaloustoimien ulkopuolelle suunnitelman voimassaolonajaksi.</p>	<p>Metsähallitus noudattaa voimassa olevia ohjeita.</p>
<p>Alue - ekologinen suunnittelu on toteutettava kauden alussa.</p>	<p>Metsähallitus toimii käynnissä olevan pilottiprojektin aikataulun ja ohjeistuksen mukaisesti.</p>
<p>Suunnitelmaan on kirjattava tavoitteeksi Natura-verkoston toimivuuden turvaaminen.</p>	<p>Natura-verkoston toimivuutta on tarkasteltu ekologisten kohteiden kytkeytyneisyyden kautta.</p> <p>Kainuun monikäyttömetsien monimuotoisuuskohteet kytkeytyvät varsin hyvin suojelualueisiin ja tuovat siten merkittävän lisän niiden pinta-alaan ja verkoston toimivuuteen.</p> <p>Kytkeytyneisyyttä ja ekologista verkostoa ylläpidetään ja kehitetään monikäyttömetsissä tehtävillä ympäristöoppaan mukaisilla toimenpiteillä.</p>
<p>Tuulivoimahankkeissa vaikutusten arviointi on tehtävä kokonaisuutena eikä hankekohtaisesti.</p>	<p>Tuulivoimahankkeissa tehdään tiiviisti yhteistyötä kaavoittajan kanssa.</p>
<p>Virkistysmetsien luonnontilaiset alueet on siirrettävä talouskäytön ulkopuolelle.</p>	<p>Metsähallitus toimii voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Kainuun valtion maat on arvioitu ja käyty läpi useaan kertaan eri suojeluohjelmia laadittaessa.</p>
<p>Monimuotoisuuden kannalta arvokkaat vanhat metsät on jätettävä taloustoiminnan ulkopuolelle.</p>	<p>Metsähallitus toimii voimassa olevien ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Kainuun valtion maat on arvioitu useaan kertaan eri suojeluohjelmia laadittaessa.</p>
<p>Vihreän vyöhykkeen kehittäminen on otettava huomioon.</p>	<p>Metsähallituksen luontopalvelut on aktiivisesti mukana ympäristöministeriön johtamassa Vihreän Vyöhykkeen kehittämistyössä (mm. jäsenyys valtakunnallisessa työryhmässä sekä kaikissa alueellisissa työvaliokunnissa).</p>
<p>Hossan ja Vaara-Kainuun kansallispuistojen perustamisen on varauduttava.</p>	<p>Omistaja tekee merkittävät maankäyttöpäätökset ja Metsähallitus toimii niiden mukaisesti.</p>

<p>Suomen metsäkeskus</p> <p>Toimintaympäristön kehityksen kuvauksessa tulisi kuvata aivan viimeaikojen positiivinen kehitys metsäbiotaloudessa, eli jo päätettyjen ja suunnitteilla olevien investointien vaikutukset puun kysynnän kasvuun tulevaisuudessa.</p>	<p>Muutosesitys on otettu huomioon tekstissä.</p>
<p>Kuhmon kaupunki</p> <p>Kainuun metsien suojeluaste on jo nykyisellään korkea.</p> <p>Metsätalouden käytössä olevat metsät on pidettävä vähintään nykyisellä tasolla.</p> <p>Sahateollisuuden olemassaoloa Kainuussa ei tule vaarantaa toimintaolosuhteiden heikentämisellä.</p>	<p>Projektin yhteydessä ei tehty maankäyttöpäätöksiä.</p> <p>Metsähallitus toteuttaa valtio - omistajan tahdon.</p> <p>Pitkäjänteinen ja onnistunut monikäyttömetsien hoito mahdollistaa hakkuumäärien maltillisen kasvun suunnitelukaudella.</p>
<p>Luonto - Liiton, Suomen luonnonsuojeluliiton, Greenpeacen, Kainuun lintutieteellisen yhdistyksen, Luonto-Liiton P-S:n piirin ja Kainuun ls-piirin esitys maankäyttövaihtoehdoksi</p>	
<p>Hakkuumäärä on 900 000 m³/v. Uudistamisala on enintään 3500 ha/v. Luontaista uudistamista on lisättävä huomattavasti.</p>	<p>Metsähallituksen johtoryhmä hyväksyy projektin tulokset.</p>
<p>Energiapuun korjuussa 0,5 km suojavyöhyke suojelualueiden ja suojelumetsien ympärille, ae -kohteille 0,2 km vyöhyke. Keloja ja lahopuita ei saa korjata. Kantoja ei saa korjata suometsistä eikä pienvesien läheltä.</p>	<p>Metsähallitus toimii asiassa ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Kantoja ei nosteta.</p>
<p>Suometsien puuntuottokyky on arvioitava. Eri-ikäismetsän hakkuita kohteille, joiden vesitalous on tuhottu peruuttamattomasti.</p>	<p>Asia on otettu osittain huomioon uusissa metsänhoito-ohjeissa.</p>
<p>Maanmyynnille on määriteltävä uudet pelisäännöt.</p>	<p>Maanmyynnin pelisäännöt ovat jo olemassa.</p>
<p>Kaavoitusta ei pidä sallia rakentamattomille tai pääosin rakentamattomille rannoille.</p>	<p>Metsähallituksen toimii omien kaavoitusperiaatteiden mukaisesti.</p>
<p>Turvetuotantoon ei saa myydä alueita, joiden käyttö on ristiriidassa suoluonnon tai vesien suojelun kanssa.</p>	<p>Myytävät kohteet käydään läpi yhdessä tulosalueiden kesken ennen myyntipäätöstä.</p> <p>Alueita merkittävästi muuttava uusi maankäyttö kohdentuu ojitetuille tai luonnontilaltaan merkittävästi muuttuneille turvemaille.</p>
<p>Maa-aineksia ei saa ottaa alueilta, joilla on merkittäviä maisema, virkistys tai luontoarvoja.</p>	<p>Maisema-, suojelu- ja kulttuuriarvot otetaan huomioon myönnettäessä tutkimuslupia mahdollisille uusille ottoalueille.</p>
<p>Tuulivoima-alueet eivät saa heikentää luontoalueita ja -arvoja.</p>	<p>Luontoarvot huomioidaan osana tuulivoiman kaavoitusprosessia.</p>
<p>Kansallispuistoverkostoa on kehitettävä varautumalla Hosan ja Vaara-Kainuun puistojen perustamiseen.</p>	<p>Valtio omistaja toteuttaa maankäyttöpäätökset.</p> <p>Metsähallitus toteuttaa omistajan tahdon.</p>
<p>Metsähallituksen on perustettava 215 uutta suojelumetsää, joiden pinta-ala on n. 64 500 ha.</p>	<p>Valtio omistaja toteuttaa maankäyttöpäätökset.</p> <p>Metsähallitus toteuttaa omistajan tahdon.</p>

<p>Metsien käsittelyä täytyy muuttaa maankuntakaavan luontomatkailun kehittämisalueilla ja virkistysmetsissä siten että alueiden vetovoimaisuus säilyy.</p> <p>Merkittävien reittien varrella täytyy jättää 100 m vyöhyke joko luonnontilaan tai metsien käsittely vain eri ikäiskäsittelyllä.</p>	<p>Metsähallitus toimii nykyisten ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Maisematekijät huomioidaan monikäyttömetsien käsittelyissä.</p>
<p>Moottorikelkkareitteihin on suhtauduttava kriittisesti.</p>	<p>Moottorikelkkareitteihin suhtaudutaan kriittisesti.</p>
<p>Alue-ekologiset yhteydet jätetään pois hakkuiden piiristä. Vesistöjen suojavyöhyke on aina vähintään 30 m ja arvokkailla pienvesillä 50 m. Matkailun ja virkistyksen kannalta arvokkailla kohteilla 70 m.</p>	<p>Metsähallitus toimii nykyisten ohjeiden mukaisesti.</p>
<p>Metson soidin keskuksen ympärillä 0,5 km säteellä käytetään vain jatkuvaa kasvatusta.</p>	<p>Soidin alueiden monikäyttömetsiä käsitellään nykyisten ohjeiden mukaisesti.</p> <p>Laki ei velvoita huomiomaan metsojen soitimia, mutta Metsähallitus huomioi ne, jotta kanta säilyy elinvoimaisena.</p>
<p>Säästöpuuta täytyy jättää vähintään 20 m³/ha metsäisten s-alueiden, s-metsien ja laajojen arvokkaiden luontokohteiden ympärille.</p>	<p>Metsähallitus toimii metsätalouden ympäristöoppaan mukaisesti.</p> <p>Uudistushakkuissa säästetyn puuston kokonaismäärä on ympäristöoppaan mukaisesti 5–10 m³/ha.</p> <p>Monikäyttömetsien uudisaloille jätetään säästöpuuta metsätalouden ympäristöoppaan mukaisesti vähintään 10 - 20 kpl/ha.</p>
<p>Suojelemattomien alueiden lajisto ja luontoselvitykseen on ohjattava lisää resursseja.</p>	<p>Metsähallitus toteuttaa selvityksiä, mikäli on tarve.</p>
<p>Uusia metsäteitä on rakennettava erittäin harkiten.</p>	<p>Alueen tieverkko on lähes valmis.</p> <p>Pääpaino tienpidossa on teiden kunnossapidossa ja tavoitteena on metsäteiden peruskorjausvälin pidentäminen.</p>
<p>10 000 ha ojitettuja soita ennallistettava. 2000 ha korpia ennallistettava. Kulotuspinta-ala 200 ha/v.</p>	<p>Metsähallitus ennallistaa soita.</p> <p>Monikäyttömetsien säästöpuu kohteita voidaan kulottaa.</p> <p>Paahde-Life hanke ennallistaa metsiä polttamalla yhdeksällä kohteella vuosien 2015–2020 aikana.</p>

LIITE 6 KANSALAISTEN PALAUTEET

ASETA TÄRKEYSJÄRJESTYKSEEN, TULOKSET:

1. Metsähallitus työllistää kainuulaisia. Vuonna 2013 Metsähallitus tarjosi työtä Kainuussa lähes 500 henkilötyövuoden verran, indeksi-arvo 3,28.
  2. Metsähallitus hoitaa luonnonsuojelualueita ja tarjoaa luonnossa liikkumismahdollisuuksia upeilla luontokohteilla. Metsähallitus hoitaa Kainuussa noin 200 luontokohdetta, joista tunnetuimmat ovat Hossan ja Oulujärven retkeilyalueet, Hiidenportin kansallispuisto ja Hepokongas, indeksi-arvo 3,32.
  3. Metsähallitus tarjoaa metsästy- ja kalastusmahdollisuuksia valtion mailla. Vuonna 2013 Metsähallituksen vesiin Kainuussa ostettiin runsas 16000 erilaista kalastuslupaa, indeksi-arvo 3,51.
  4. Metsähallitus hoitaa monikäyttömetsiä ja toimittaa puuta asiakkaille. Vuonna 2013 puuta toimitettiin eri käyttäjille yhteensä 1 330 000 m³, mikä on noin kolmasosa koko Kainuun maakunnan alueelta toimitetusta puumäärästä, indeksi-arvo 3,6.
  5. Metsähallitus tukee luontomatkailuyrittämistä maakunnassa. Yhteistyötä tehdään noin viidenkymmenen luontokohteita hyödyntävän yrityksen kanssa, indeksi-arvo 3,86.
  6. Metsähallitus kehittää aktiivisesti uusia liiketoimintamahdollisuuksia, kuten tuulivoimaa, indeksi-arvo 5,14.
  7. Metsähallitus tarjoaa metsämaata ja tontteja myytäväksi. Vuosien 2007–2013 välisenä aikana myytiin metsää yksityisille yhteensä 3800 ha. Lisäksi luovutettiin kymmeniä tontteja, indeksi-arvo 5,29.
- mitä pienempi indeksi-arvo sitä tärkeämmäksi vastaajat olivat sen arvottaneet

MUITA PALAUTEITA:

- Metsähallituksen toiminnan taloudellinen vaikuttavuus Kainuun paikallis- ja aluetalouteen osana metsätalouden kokonaisuutta on syytä ottaa suunnittelun lähtökohdaksi, jotta Kainuu-näkökulma tulee oikein huomioiduksi.
- Voisiko Metsähallituksen toiminnasta jäädä Kainuulle muutakin taloudellista hyötyä kuin työtulot?
- Metsät ovat monipuolista käyttöä varten - suojeltua aluetta on tarpeeksi ainakin Kainuun asukasluoknan nähdessä, niiden järkevyyttä kannattaa arvioida uudelleen.
- Ei enää yhtään hehtaaria suojeluun, suojelualueita on jo riittävästi. Järkevää ja hyviin metsänhoitosuoi-
suksiin perustuvaa metsän hakkuuta ja hoitoa, sekä työpaikkojen turvaamista tarvitaan Kainuussa.

- kotimaista energiaa valtion metsistä ja soista.
- Minusta viimeiset isommat vanhojen metsien alueet tulisi rauhoittaa hakkuilta, siis nimenomaan ne vanhat metsät jotka eivät jo ole suojelualueilla. Saarihakkuut tulisi lopettaa.
- Metsähallituksen tulee lopettaa vanhojen metsien avohakkuut. Kainuussa Metsähallitus on merkittävä maanomistaja. Jos kaikki valtion metsät raikataan, ei virkistyskäyttöön jää enää juuri mitään.
- Kainuun luontoa ei pidä käyttää lyhytnäköisesti Metsähallituksen byrokratian maksamiseen siten, että siitä revitään irti puuta, turvetta, myydään maita jne. Metsähallituksen tehtävän tulisi olla ensisijaisesti säilyttää metsiä ja järviä mahdollisimman luonnontilaisina.
- Pitäkään hakkuumäärät maltillisina, niin on mahdollista tarjota noita muitakin palveluita täysimääräisesti.
- Kainuun luonto on tärkeä luonnon tuotteiden kautta. Kalavedet, marjamaat ja luonnon erämaisuus ovat tärkeitä asukkaille ja matkailulle - nämä ovat katoavia luonnonvaroja.
- Kalastuskohteissa tulisi huomioida matkailukalastuksen kiinnostavuuden lisääminen. Istuttamalla pyyntikokoisia kaloja menetetään vain Metsähallituksen rahaa.
- Suunnitelmassa on kiinnitettävä riittävästi huomiota kalastus- ja metsästysasioihin. Kainuu on eränkävynin maakunta ja sen pitäisi näkyä myös Metsähallituksen toiminnan painopisteissä. Nyt metsätalous lähinnä on keskittynyt tuhoamaan touhuillaan maisemat ja vesistöt.
- Kainuun luonto on tärkeä luonnon tuotteiden kautta. Kalavedet, marjamaat ja luonnon erämaisuus ovat tärkeitä asukkaille ja matkailulle - nämä ovat katoavia luonnonvaroja.
- Suurpetojen ruokintapaikkojen määrää Metsähallituksen metsissä tulee rajoittaa voimakkaasti. Samoin on tehtävä yksityisten mailla, nykyinen haaskaruokinnan laajuus ei tunnu olevan kenelläkään hallinnassa.
- Hirven metsästyksen luvanhaussa on mielestäni epäoikeudenmukaista vaatia Kainuussa luvan saannin ehdoksi 6 metsästäjää, jotka eivät ole seuran jäseninä. Miksi muualla ei ole tätä ehtoa?
- Ei tontteja myyttiin kuin isoimmille järville. Riistan huomiointi hakkuissa jossa on jo kehitytty.

LIITE 7 EDELLISEN KAUDEN AIKANA PERUSTETUT DIALOGI-, SUOJELUMETSÄT JA METSO-KOhteet

DIALOGIALUEET

Nimi	Karttapinta-ala, ha
Joutensuon ympäristön metsät	187
Suovaaranlaajennus	71
Näätäsuo	6
Latvavaara	69
Kotuskasuo	22
Heiskasempuro	27
Teeri-Lososuo	312
Elimyssalo	46
Vonganjärvi-Vuorivaara	105
Kukkosenvaara, Vaivaisensuo	610
Katajavaara, Ontipanlampi	195
Laamasenvaara	416
Issakka, Joutenvaara	74
Jonkerinsalo	46
Jonkerinsalo, Eeronvaara	54
Kalliojärven länsipuolen metsät	110
Kalliojärven itäpuolen metsät	114
Rimpisuo	37
Haasiosuo-Honkivaara	9
Iso-Lehmivaara, Lehdonvaara	93
Juortanansalo, Ahvenlamminkangas	14
Juortanansalo, Saarilahti	70
Pöyhövaara	41
Valtasensuon reunametsät	22
Lohijoki	63
Yht.	2813

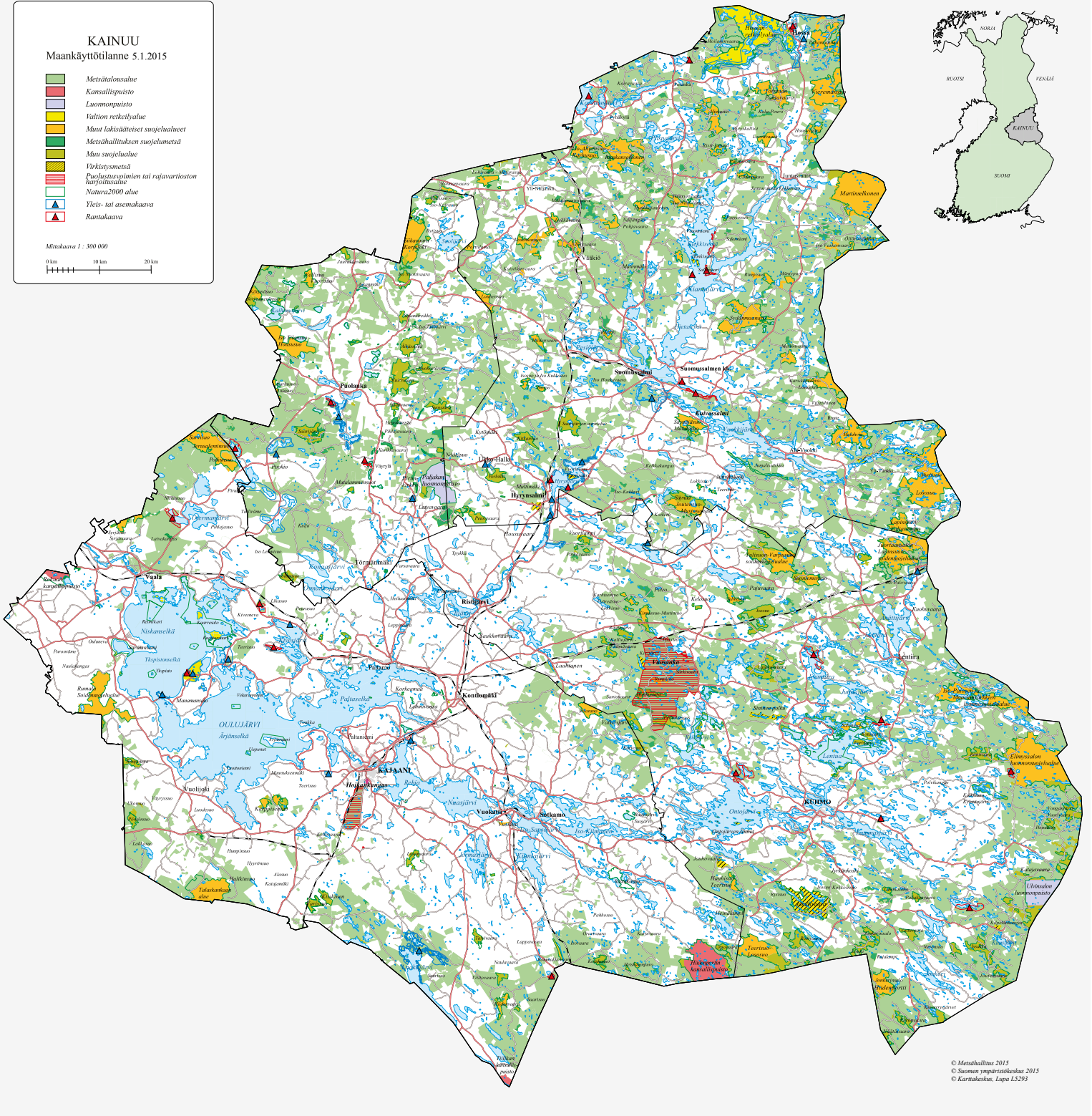
SUOJELUMETSÄT

Nimi	Karttapinta-ala, ha
Kettukallio-Ristisuo	164
Saksanlehto	16
Väärälampi-Salmivaara	104
Kanakorpi, Loukkalehto	88
Matojärvi-Niemijärvi	192
Kalliovaara, Kollehtanvaara	228
Pitkänalonnaisema, Pyssylampi	217
Karhuvaara	80
Pihlajavaara, Pieni-Hakojärvi-Pieni Mäntypuro	128
Saarisuo-Konttivaara	191
Huttunen, Kivijärvi, Pirttivaara	226
Haasiosuo-Honkivaara	273
Iso-Lehmivaara, Isosuo	174
Pöyhövaara	78
Ahvenlampi	71
Kukkuri	122
Pitkähö, Kaivoslampi, Sydänmaa	161
Hallajärvi	294
Tenusenkuivisto	97
Kirvesvaara	302
Matinmäki, Mustalampi-Pirtti-Valkeinen	155
Itäkangas, Roni-Kauhaneva-Paloaho	363
Turjanlinna	137
Oskarinmäki, Kovavaara, Ahonlamminkangas, Kortesusuo	466
Vasikkavaara	195
Isonvaaransuo-Matopuro	133
Metsovaara-Matalalampi	175
Lomanpohja-Housuhö	128
Peranganniemi-Pitkälö	100
Riuskan ympäristöt: Näätäsuo	119
Riuskan ympäristöt: Kaupinvaarat, Saukkovaara, Joki-Musta	412
Havukkalehto	121
Karsikkovaara, Järventausromeikko, Mäntylampi	721
Pahkosuo-Honkavaara	258
Raatanvaara	309
Sammakkovaara	126
Heinisuo-Saloppiemi	86
Yht.	7210

METSO-KOhteet

Metso	ha
Losovaara	41
Suoja-Mammonjoki	42
Suojelu-Kulma	12
Suoja-Eerola	16
Vankku	18
Suojelu-Joutsela	5
Suoja-Kuusela	5
Yht.	139 ha

LIITE 8 KAINUUN MAANKÄYTTÖTILANNE 5.1.2015

Luonnonvarasuunnitelma ohjaa Metsähallituksen toimintaa
Kainuun maakunnan valtion maa- ja vesialueilla vuosina 2015–2020.

Metsähallitus

PL 94 (Vernissakatu 4), 01301 Vantaa

puh. 0206 39 4000

www.metsa.fi

www.facebook.fi/metsahallitus

www.twitter.fi/metsahallitus

ISSN 1239-1670

ISBN 978-952-295-141-0 (PDF)

ISBN 978-952-295-119-9 (nidottu)

Painotuote

